

# Obligationsret

## Afsnit I Indledning 3

<b>Kapitel 1 Grundbegreber og grundregler</b>	<b>4</b>
1 Obligationsretlige skyldforhold	4
2 Fordringsret	4
3 Opsigelse, fortrydelse, afbestilling og ophævelse	4
4 Kravene i kontrakten til ydelse og præstation	5
5 Risikobegreber	6
6 Hovedforpligtelser og biforpligtelser (accessoriske forpligtelser)	6

## Afsnit II Indholdet af hovedforpligtelsen 8

<b>Kapitel 2 Risikoen for vederlaget</b>	<b>9</b>
1 Køb og bytte	9
2 Andre kontrakttyper	10
3 Koncentration (konkretisering) af genusforpligtelser	10
<b>Kapitel 3 Tiden og stedet for opfyldelsen. Forsinkelse</b>	<b>12</b>
1 Begreberne rettidig opfyldelse og forsinkelse	12
2 Tiden for opfyldelsen	12
3 Opfyldelsesstedet	14
<b>Kapitel 4 Faktiske mangler</b>	<b>15</b>
1 Mangelsbegrebet i obligationsretlige regler om mangler	15
2 Andre retsregler end mangelsreglerne af betydning for retsstillingen ved præstation af mangelfuld ydelse.	15
3 Tidspunktet for mangelsbedømmelsen og beviset for mangel	16
4 Mangelsbegrebet og forudsætningslæren	16
5 Fortolkning og supplerende (udfyldning) af kontraktens krav til ydelsens faktiske egenskaber	16
6 Betydningen af sælgeres og andre realdebitors oplysninger, garantier og forbehold om ydelsens faktiske egenskaber	18
7 Kreditors (erhververens) ret og pligt til at undersøge ydelsesgenstanden	19
<b>Kapitel 5 Vanhjemmel og andre retsmangler</b>	<b>20</b>
1 Retlige krav til ydelsen	20
2 Forskellige typer af retsmangler	20
3 Reklamation og forældelse	21
4 Retsmangler og forsinkelse	21

## Afsnit III Misligholdelse (beføjelser ved kontraktbrud) 22

<b>Kapitel 6 Oversigt og grundbegreber (kontraktbrud)</b>	<b>23</b>
1 Fordringsret og opfyldelse	23
2 Ikke-opfyldelse, misligholdelse og fordringshavernora	23
<b>Kapitel 7 Naturalopfyldelse</b>	<b>25</b>
1 Krav på naturalopfyldelse	25
2 Ugylldighed, uvirksomhed og opfyldeshindringer	25
3 Umulighed og force majeure	26

4 Tabsbegrænsning og naturalopfyldelse	26
5 Opfyldelse af aftaler af personlig karakter	26
6 Afhjælpning, omlevering og efterlevering	26

## Kapitel 8 Samtidighedsgrundsætning og tilbageholdelsesret 28

1 Tilbageholdsret som detentionsret og retentionsret	28
2 Fravigelser af samtidighedsgrundsætningen	28
3 Samtidighed i løsørekøb	28
4 Samtidighed i køb af fast ejendom	29
5 Samtidighed i entreprise	29
6 Vedvarende skyldforhold	29

## Kapitel 9 Ophævelse 30

1 Begrebet ophævelse	30
2 Regler om hel eller delvis uvirksomhed af andre grunde en ophævelse	30
3 Ophævelse forudsætter kontraktbrud	30
4 Betingelser for ophævelse	30
5 Ophævelse af helt eller delvis opfyldte kontrakter	31
6 Vedvarende kontrakter	32

## Kapitel 10 Forholdsmæssigt afslag 33

1 Baggrund, funktion og hjemmel	33
2 Beregningen af forholdsmæssigt afslag	33
3 Forældelse og reklamation	33

## Kapitel 11 Erstatning i og uden for kontraktforhold 33

1 Kontraktskrav og deliktskrav	33
2 Ansvar for handlinger og for undladelser	33
3 Ansvarsgrundlaget	33
4 Kontraktfrihed og kontrakterstatningsret	34
5 Kontraktabilitet	34
6 Konkurrerende ansvarsgrundlag	34
7 Begyndelsestidspunktet for forældelse	34
8 Ansvarsforsikring	34
9 Processuelle spørgsmål: Angivelse af søgsmålsgrund og værneting	34
10 Lovvalg	34

## Kapitel 12 Positiv opfyldelsesinteresse 35

1 Begreb og funktion	35
2 Ansvarsgrundlaget for krav om opfyldelsesinteressen	35
3 Beviset for culpa	35
4 Ansvarsregler mildere end culpareglen	36
5 Ansvarsregler strengere en culpareglen	36
6 Økonomisk skade og kausalitet	36
7 Erstatningens omfang	37
8 Særregler om pengeforpligtelser: renter og valutakurstab	37

## Kapitel 13 Negativ kontraktinteresse 38

1 Kontrahering kan være en skadegørende og ansvarspådragende handling	38
2 Ugylldige kontrakter	38
3 Resultatløse forhandlinger	38
4 Gyldige kontrakter hævnes	38

<b>Kapitel 14 Produktansvar</b>	<b>39</b>
1 Produktsikkerhed og produktansvar	39
2 Defekt og mangel. Produktansvar og mangelsansvar	39
3 Direktivet af 25. juli 1985 og loven af 7. juni 1989 om produktansvar	39
4 Produktansvarets grundbegreber: Produkt, defekt, producent og mellemhandler, produktskade	39
5 Ansvarsfrihedsgrunde	39
6 Præceptivitet. lovvalg	40
<b>Kapitel 15 Aftaler om følger af kontraktbrud</b>	<b>41</b>
1 Almindelige retsregler eller aftaler om kontraktbrud	41
2 Garantier og "maskinklausuler"	41
3 Mangelsfrihedsklausul	41
4 Klausuler om fraskivelse eller begrænsning af ansvar	41
5 Konventionalbod	41
6 Andre vedtagelser om skærpente misligholdelsesbeføjelser	42
7 Konkurrenceklausuler	42
8 Procesklausuler	42

## Afsnit IV Fordringshaveremora **43**

<b>Kapitel 16 Fordringshaveremora</b>	<b>44</b>
1 Begreb og hovedregel	44
2 Betingelserne for indtræden af fordringshaveremora	44
3 Retsvirkningerne af fordringshaveremora	44

## Afsnit V Anticiperet misligholdelse **46**

<b>Kapitel 17 Almindelige regler og særregler om en kontrahents insolvens og konkurs</b>	<b>47</b>
1 Aktuel og forventet misligholdelse	47
2 Umulighed og leveringsnægtelse	47
3 Misligholdelse med enkelte af flere delleveringer eller afdrag	47
4 Debitors svigtende betalingssevne, betalingsstandsning og konkurs	47

## Afsnit VI Kreditorskifte og debitorskifte **51**

<b>Kapitel 18 Overdragelse af fordringer</b>	<b>52</b>
1 HR: fri overførlighed	52
2 Simple og negotiable fordringer	52
3 Faktorer af betydning for fordringens værdi	52
4 Begrænsninger i overførligheden	52
5 Gældsloven og dens anvendelsesområde	52
6 Retsforholdet mellem kreditor og debitor	53
7 Retsforholdet mellem overdrager og omsætnings erhverver	53
8 Overdragelse af simple fordringer	53
9 Andre erhververs prioritetsstilling	54
10 Legitimation som kreditor over for debitor	54
11 Transport af fordringer efter gensidigt bebyrdende kontrakter	54
12 Ansvar for modtageren af denuntiation	54
13 Uoverførlige fordringer	55
<b>Kapitel 19 Negotiable dokumenter og fondsaktiver</b>	<b>56</b>
1 Hovedpunkter i reglerne om negotiabilitet	56
2 Oversigt over negotiable dokumenter	56

3 Betingelserne for ekstinktion af indsigelser og rettigheder ved overdragelse af negotiable dokumenter	57
4 Overdragelsens gyldighed. Overdragerens umyndighed	57
5 Legitimation som kreditor	58
6 Prioritetsbeskyttelse	58
<b>Kapitel 20 Debitorskifte</b>	<b>59</b>
1 HR om debitorskifte	59
2 Fordringer som er sikrede ved pant i fast ejendom (gældsøvertagelse)	59
3 Fordringer som er sikrede på anden måde end ved pant i fast ejendom	59
4 Virkningerne af en aftale om debitorskifte	59
5 En juridisk persons identitet	59
6 Personskifte: terminologi og konstruktion	59

## Afsnit VII Fordringers ophør **60**

<b>Kapitel 21 Opfyldelse</b>	<b>61</b>
1 Ophørsmåder	61
2 Prækclusion	61
3 Deponering	61
4 Opfyldelse	61
5 Betaling af afdrag	61
6 Efterbetaling	61
7 Conductio indebiti	61
8 Saldokvittering	62
<b>Kapitel 22 Modregning</b>	<b>63</b>
1 Funktion, hovedregler og terminologi	63
2 Gennemførelsen af modregning	63
3 Grundbetingelser for modregning	63
4 Effektiv betaling	64
5 Modregning med konnekse fordringer	65
6 Modregning i konkurs	65
7 Valg mellem flere fordringer	66
8 Aftalt modregning	66
<b>Kapitel 23 Passivitet og forældelse</b>	<b>67</b>
1 Passivitet	67
2 Forældelsens retsvirkninger	67
3 Forældelsesfristens længde og beregning	67
4 Afbrydelse af forældelsen	67
5 Forældelsens begyndelsestidspunkt og suspension	68
6 Anvendelsesområdet for Loven af 1908 og for DL 5-14-4	68
7 Erstatning for skade forvoldt ved forbrydelse eller svig	68
8 Uforældelige krav	68

## Afsnit VIII Flere kreditorer **69**

<b>Kapitel 24 Fordringer med flere kreditorer og flere debitorer</b>	<b>70</b>
1 Almindelig orientering	70
2 Fordringer med flere kreditorer	70
3 Fordringer med flere debitorer	70
4 Oversigt over hæftelsen i skyldforhold med flere debitorer	71
5 Skyldforhold hvor flere debitorer hæfter solidarisk	71
6 Byrdefordelingen mellem solidarisk hæftende debitorer byrdes. Regres.	72
7 Solidariske forpligtelses indbyrdes afhængighed	73
8 Dividenderetten i solidarisk hæftende debitorers insolvente boer	74

# Afsnit I Indledning

---

# Kapitel 1 Grundbegreber og grundregler

---

## 1 Obligationsretlige skyldforhold

---

### 1.1 Begrebet et skyldforhold

- Ret og pligt er korrelater: Indholdet af debitors pligt svarer til kreditors ret.
- Tingsretten, ejendomsretten, omhandler retsstillingen overfor tredjemand. Denne sondring er vigtig, da man indenfor obligationsret har stor grad af kontraktsfrihed, gælder ikke denne samme frihed i forholdet til tredjemand.
- Formueretten er den del af privatretten, som angår de retsforhold, hvor økonomisk værdi og økonomiske motiver normalt spiller en væsentlig rolle.
- Inddeling af obligationsret. Kan indeles i kontraktsret, erstatningsret og læren om berigelses- eller restitutionskrav. En anden måde at inddele på er en almindelig del, som omfatter generelle regler og i en speciel del bestående af afsnit om en række typer af skyldforhold, såsom køb, arbejdsaftaler, leje, kaution etc.

### 1.2 Ensidige, gensidige og gensidigt bebyrdende skyldforhold

- Skyldforhold består af en eller flere fordringsrettigheder mellem parterne som debitor og kreditor.
- Gensidigt bebyrdende skyldforhold stiftes ved en kontrakt mellem parterne. Den er bindende når den er tiltrådt af begge parter, fx ved udveksling af tilbud og accept.

## 2 Fordringsret

---

### 2.1 Fordringsrettens indhold

- En fordring er opfyldt og er dermed ophørt at bestå, når hele den ydelse, som fordringsretten giver kreditor krav på, er præsteret på rette måde. Kreditor har normalt også krav på at få sin ret beskyttet overfor omverdenen ved foretagelsen af en særlig sikringsakt, for at få en sædvanlig legitimation for sin berettigelse.

### 2.2 Ydelse og præstation (levering)

- Ydelsen kan være penge eller en vis mængde varer eller en handling. Undertiden bruges udtrykkene realydelse og realdebitor samt pengeydelse og pengedebitor.
- Ydelsen kan være stiftet ved aftale eller ved en skadegørende, ansvarspådragende handling.
- Den ydelse, som debitor skal præstere, består som oftest i en positiv handling, men kan også bestå i at *undlade* en bestemt aktivitet. Som eksempler kan nævnes forpligtelse efter en konkurrenceklausul for en arbejdstager til at undlade at tage stilling i andre lignende virksomheder på egnen i en vis tid.
- Ydelsen skal måske være leveret til en bestemt person eller sted, fx at betale panthaver tilbage. Men kan også bare være at rydde en bestemt grund fx.

### 2.3 Engangsydelser, rateydelser og vedvarende ydelser

- Alle ydelser vil falde under disse kategorier.
- Specielt for rateydelser er at det ikke altid behandles som flere selvstændige ydelsesforpligtelser. Til tider misligholdelse af en enkelt ydelse have indflydelse på den resterende del af aftalen eller hele aftalen.

### 2.4 Opfyldelse og misligholdelse. Tidsbundne ydelser

- De ydelser, som kreditor har krav på efter sin fordringsret, skal præsteres rettidigt og i mangelfri stand. Derfor er det vigtigt at krav om bestemte tidspunkter i aftalen overholdes.

## 3 Opsigelse, fortrydelse, afbestilling og ophævelse

---

### 3.1 Opsigelse

- Kontrakter om vedvarende ydelser kan i almindelighed af hver af parterne bringes til ophør for fremtiden ved *opsigelse* med et vist varsel. Herom findes der bestemmelser i lovene om sådanne kontrakter, jf. bl.a. Funktionærloven.
- Vedvarende kontrakter opsiges som regel med passende varsel, dette er der dog ikke noget krav om i lovgivningen.
- Uopsigelighed i en kontrakt er bindende, men fx Funktionær loven kan ikke fraviges til skade for funktionæren, og man kan derfor ikke binde ham for altid.
- Vilkår i vedvarende kontrakter kan efter omstændighederne afhængigt af kontraktens karakter og varighedsbestemmelsens baggrund tilpasses til ændrede forhold med et passende varsel i et noget videre omfang end forudsat i grundsætningen i KBL§24.

- Begge parter kan i tilfælde af en af parternes konkurs uanset aftale om et særlig langt varsel eller uopsigelig opsige en kontrakt om et vedvarende retsforhold med sædvanligt eller rimeligt varsel, jf. Konkursloven.
- Aftaler om rateforpligtelser kan ikke i almindelighed bringes til ophør ved opsigelse.
- En opsigelse med et vist varsel får først virkning, når varslet er løbet ud.
- En opsigelse er et påbud, og opsigelsesvarslet regnes i overensstemmelse med reglerne om påbud tidligst fra det tidspunkt, da opsigelsen er kommet frem til adressaten.
- Visse meddelelser anses som rettidige, blot de er *afsendt* i tide med forsvarligt befordringsmiddel, selv om de kommer for sent frem eller slet ikke kommer frem, jf. bl.a. Aftalelovens §40, KBL §61. I de tilfælde, som er omfattet af disse bestemmelser, kan adressaten siges at bære forsendelsesrisikoen.
- I tiden, mens opsigelsesvarslet løber, skal parterne give hinanden mulighed for at forberede en ny afløsende kontrakt, som fx at give nye mulige lejere adgang til lejligheden.

### 3.2 Fortrydelse og afbestilling

- Kontrakter er bindende, jf. DL5-1-1 og 2. En kontrahent kan ikke frit træde tilbage fra de aftaler, som han har indgået.
- En kontrahent (løftegiver) kan dog *tilbagekalde* sit tilbud eller sin accept efter reglen i AL §39 om uforandrede forhold (re integra).
- En kontrahent kan *afbestille* ydelsen i tilfælde, hvor et sådant skridt har hjemmel i kutyme om afbestilingsret.
- Ved tilbagekaldelse og afbestilling falder aftalen mellem parterne i almindelighed helt bort.
- En kontrahent kan i nogle tilfælde *annullere* aftalen ved at betale sin medkontrahent erstatning for hans positive opfyldelsesinteresse.
- En privat forbruger har fortrydelsesret hvis han køber af en sælger udenfor dennes faste forretningssted.
- Hvis man køber på prøve, i udvalg eller konsignation har aftalen karakter af ret til fortrydelse.

### 3.3 Kontraksbrud (misligholdelse). Annullation og ophævelse

- Den funktionelle afhængighed (synallagma) mellem hovedydelse og gensidigt bebyrdede kontrakter består i at hver parternes ydelsespligt er betinget af, at den anden part opfylder sin forpligtelse.
- Hvis en part ikke overholder sin del af aftalen foreligger *Kontraksbrud* eller *misligholdelse*. Købeloven giver dog undtagelser som kreditors forhold, og hændelig undergang.
- Ved misligholdelse kan der kræves erstatning, men ikke alle bestemmelser i KBL kræver culpa som ansvarsgrundlag.
- *Ophævelse* medfører bortfald af kontrakten uden varsel. Men i fx lejerforhold kan det være praktisk med en vis varslingstid.
- Man kan ikke afvige fra bestemmelsen om at en kontrakt bringes til ophør ved opsigelse når der foreligger misligholdelse. Heller ikke ved krav om lange opsigelses varsler.
- *Annullation* er ikke en ophævelse, men at en part ikke ønsker at opfylde naturalforpligtelsen og derfor annullere aftalen, men skal dog betale erstatning til kreditor for dette.

## 4 Kravene i kontrakten til ydelse og præstation

### 4.1 Entydige krav. Fortolkning og udfyldning af kontraktens bestemmelser

- 3 krav til en kontrakt: 1) hvem er parterne, 2) ydelsens art, kvalitet, mængde, 3) tidspunktet for rettidig levering.
- Kontakten skal indeholde et endeligt løfte om et eller andet. Uklarheder kan forekomme men det vil så bare kræve fortolkning af løftet.
- Pengedydelser kræves ikke altid fikseret, da der kan forekomme at prisen den skal bare være "sædvanlig". Men ved større handler der er det nødvendigt at fikserer pengedydelser.

### 4.2 Kontrakter der overlader parterne en valgfrihed med hensyn til ydelse og præstation.

#### Angivelse af spillerum.

- Åbne kontrakter er når der er "open ends" til hvad en parts ydelse skal være, altså hvis de ydelser som parterne skal præstere ikke er helt præcist beskrevet.
- En kontrakt, som ikke omtaler tiden for levering, skal opfyldes efter påkrav fra køberen.

### 4.3 Alternative ydelser

- Hver der består frihed til at opfylde kontrakten ved at levere en af flere forskellige individuelt bestemte ting eller arter af ting, kaldes ydelsen alternativt bestemt.
- Hvis der er aftalt alternative ydelser vil det ofte kræve fortolkning til hvorfor dette er sket, så hvis en af ydelserne går til grunde, om det så har indflydelse på hele kontrakten.

### 4.4 Forpligtelser i fremmed mønt. Indeksforpligtelser

- Betaling af pengedydelser skal ske på kreditors bopæl eller forretningssted, indenfor landets grænser, jf. gbl §3.
- Betaling kan altid ske i DKK hvis kreditor bor i DK, gbl §36 og checkl §36.

- Betaling i en fremmed mønt hindres undertiden af valutarestriktioner. I nogle tilfælde suspenderes forpligtelsen og i nogle tilfælde kan kravet opfyldes og kræves opfyldt i dansk mønt.
- Normalt er pengeydelsen ikke indekseret efter fx kronekursen i forhold til guld. Så hvis kronen skulle blive mindre værd i forhold til guld, så skal man erlægge flere kroner. Dette er ikke tilfældet da vi bruger kronen som et nominalistisk system hvor kronen har en nominal værdi.
- En aftale om at pengeydelsen skal indekseres efter fx prisen på guld er gyldig. Det vil sige det nominalistiske system kan afviges.

#### 4.5 Speciesydelse og genusydelse

- Species: en bestemt ting, eller sælgers manglende valgfrihed.
- Genus: en ting bestemt efter art, eller sælgers valgfrihed.
- Halvgenerisk: Køb af en vis mængde af et angivet parti.
- Der er i købeloven flere tilfælde for forskelle mellem genus og species køb. §23 og 24 om sælgers ansvar ved forsinkelse; §42 og 43 om faktisk mangel.
- Fungibel: Hvis en vare fuldt ud lader sig erstatte af en anden.

## 5 Risikobegreber

### 5.1 Vederlagsrisiko

- Ved *gensidigt bebyrdende aftaler* gælder den regel at begge parter skal erlægge deres ydelse. Hvis en part ikke erlægger sin ydelse, kan han ikke gøre krav på at den anden skal erlægge dennes ydelse.
- En sælger eller anden realdebitor bærer risikoen for sin egen ydelse, indtil levering eller aflevering har fundet sted.
- Risikoovergangen er som nævnt efter den deklaratoriske regel i KBL§17 knyttet til levering eller aflevering. Reglen lægger risikoen på den, der har rådighed over genstanden og derfor har mulighed for at beskytte genstanden mod at lide skade ved brand, tyveri, etc.
- Det er kvantum og tilstand på stadiet af risikoens overgang, som er afgørende for, om ydelsen er præsteret i rette kvantum og i mangelfri stand – eller om der foreligger kontraktbrud (mangel).

### 5.2 Ydelsesrisiko

- Fritagelsen af debitor for pligten til at opfylde aftalen ved betaling af erstatning i tilfælde, hvor opfyldelse *in natura* er en fysisk eller praktisk umulighed, forudsætter, at debitor ikke er ansvarlig for den foreliggende eller indtrådte opfyldeshindring, jf for så vidt angår løsøre køb og leje bl.a. bestemmelserne i KBL§ 23 og 24 samt § 42 og 43 og Lejelovens § 13.
- Debitor siges at bære *ydelsesrisikoen*, såfremt hans kontraktmæssige forpligtelse fastholdes, uanset at der foreligger en opfyldeshindring.

### 5.3 Ejerens risiko

- En lejer, reparatør er normalt kun erstatningsansvarlig for tingenes værdi hvis genstandens undergang culpøst kan tilregnes ham.
- En låntager er i almindelighed forpligtet til at erstatte enhver skade på det lånte, uanset om beskadigelsen kan tilregnes ham, jf DL 5-8-1.
- Forpligtelsen for kommissionssælgeren er speciel, da her gælder Kommisjonsloven. Forpligtelsen for produktansvar er speciel da her er der produktansvar.

## 6 Hovedforpligtelser og biforpligtelser (accessoriske forpligtelser)

### 6.1 Biforpligtelsernes indhold og hjemmel

- Biforpligtelser kunne fx være tilsagn om at vedligeholde og yde anden service vedrørende solgte genstande.
- Den almindelige *loyalitätsforpligtelse*, går ud på, at de ikke må udnytte viden erhvervet udener ansættelse eller samarbejde til at påføre den hidtidige medkontrahent en urimelig konkurrence.
- I dansk ret gælder, dog uden særlig lovhjemmel, en vis almindelig loyalitätsforpligtelse i skyldforhold.
- En udtrykkelig bestemmelse i overensstemmelse hermed findes i Markedsføringslovens §9, der pålægger arbejdstageren tavshedspligt med hensyn til arbejdsgiverens erhvervshemmeligheder.
- Den, der har krav på erstatning, har således pligt til at lette medkontrahentens byrde ved så vidt muligt at begrænse sit tab til det uundgåelige.
- Grundsætningen om at vise medkontrahenten og hans interesser hensyn og loyalitet efter den foreliggende situations krav kommer undertiden til udtryk i en spejlvendt form, når det siges, at et krav, der udspringer af en i øvrigt lovligt bestående rettighed, ikke kan gennemføres, dersom dette ville være et misbrug af rettigheden eller chikane.
- Forskellen mellem hoved- og biforpligtelser træder klarest frem i aftaler om udveksling af bestemt afgrænsede ydelser, mens den i andre skyldforhold er mindre klar eller ikke til stede.

## 6.2 Håndhævelse af biforpligtelser

- Biforpligtelsen håndhæves ofte ved erstatningsansvar, som et erstatningsansvar for undladelser.
- Ansvar for undladelser forudsætter i almindelighed særlig opfordring til eller begrundelse for den ansvarlige til at gribe ind. De fleste kontraktforhold medfører positive handlepligter (præstationspligter) for parterne.

## 6.3 Biforpligtelser ved kontraheringen

- Hvis der opstår tvivlsspørgsmål i kontraheringen, og en part er klar over den anden parts vildfarelse, er han nød til at meddele parten sagens faktiske forhold. Fx Aftaleloven §4,2 og §6,2.
- Dette er en form for *meddelelsespligt*.

## 6.4 Biforpligtelser under afvikling af skyldforholdet

- Under afviklingen af deres kontrakt skal parterne bl.a. give hinanden oplysninger, som den anden behøver for uden urimelig omkostning at kunne opfylde kontrakten korrekt. Adskillige af disse meddelelsespligter karakteriseres naturligt som biforpligtelser.
- Opfyldelsen af biforpligtelser er ikke et selvstændigt mål for kontrakten, og det afhænger af omstændighederne, om en parts tilsidesættelse af en biforpligtelse giver modparten hæveadgang og andre gensidighedsbeføjelser efter den almindelige regel om misligholdelse af hovedforpligtelsen, der bl.a. har fundet udtryk i KBL§ 21.
- Krænkelser af en oplysningspligt kan være en misligholdelse af hovedforpligtelsen.
- Et produkt må anses for defekt hvis det ikke frembyder den sikkerhed som kunne forventes gennem fx markedsføringen, jf produktansvarsloven §5.

## 6.5 Biforpligtelser ved ikke-opfyldelse af hovedforpligtelser

- Det kan være nødvendigt at fremkomme med et påkrav (en rykker) for at aktualisere debitors forpligtelse til at opfylde, jf fx KBL§ 12.

### 6.5.1 Reglerne om påkrav (rykker) i Lejeloven og i Tinglysningsloven

- Lejelovens krav om rykker hvis lejer ikke betaler restancen, og lejer får så yderligere en frist på 3 dage efter modtagelsen af rykkeren til at indbetale pengene.
- Pantebreve kræver også rykkere.
- Underpant i løsøre kræver også rykkere jf Tinglysningsloven §47.

### 6.5.2 Morarenter og påkrav

- For at kunne kræve morarenter skal man have givet debitor "en anmodning om betaling".

### 6.5.3 En almindelig grundsætning om vejledning og erindring

- Det er en almindelig grundsætning om en pligt for parterne til gensidig hensyntagen. Domstolene bør derfor efteromstændighederne også uden positiv hjemmel statuere, at en kreditor har en rykkepligt.
- Man skal også huske at reklamere over mangler, selvom der foreligger en åbenlys mangel.
- CISG indeholder en generel regel om, at ophævelse på grund af en forsinkelse, som ikke er "a fundamental breach of contract", forudsætter, at køberen har fastsat en "additional period of time" for levering, og at også denne frist er overskredet.

# Afsnit II

## Indholdet af hovedforpligtelsen



---

# Kapitel 2 Risikoen for vederlaget

---

## 1 Køb og bytte

---

### 1.1 Vederlagsrisiko ved køb og bytte af løsøre

- Sælgerens hovedforpligtelse er opfyldt ved *leveringen*, for så vidt som køberen må betale købesummen, selv om den eller de leverede genstande skulle gå tabt, inden køberen er kommet i besiddelse af den, *medmindre* ødelæggelsen eller beskadigelsen skyldes fejl fra sælgerens side, fx ved dårlig emballage, KBL§ 44.
- Risikoovergangen forudsætter, at der er kommet en bindende aftale i stand.
- I forbrugerkøb anses levering for at være sket ved overgivelsen af varen til køberen, og KBL§ 73. Loven er dog deklaratorisk jf KBL§ 1,2 og kan derfor fraviges.
- I forsendelseskøb anses levering som sket ved afsendelsen af godset, KBL§ 10 og CISG art. 67.
- En sælger er ikke altid fri for enhver forpligtelse overfor køberen i og med, at salgsgenstanden er overleveret til køberen. Der kan fx være biforpligtelser, og sælgeren kan have en omsorgspligt ved fordringshavermora (KBL§ 33).
- Ved køb på prøve er risikoovergangen den samme, KBL§ 60.
- Køberen kan hæve købet og afvise en vare, som er blevet afsendt med væsentlige mangler, KBL§ 21, 44, 54.
- Sælgeren har efter omstændighederne adgang eller pligt til at afhjælpe egentlige mangler. Lykkes det at afhjælpe manglen, undgås alvorligere følger af misligholdelsen, KBL§ 49+79.
- Levering og betaling skal ske samtidigt, hvor ikke andet er aftalt eller fremgår af omstændighederne. *Samtidighedsgrundsætningen* er nærmere præciseret i KBL§ 14+15.
- Efter en bindende individualisering af et genussalg er sælger formentlig berettiget til stadig at disponere over forsendelsen, hvis han rettidigt fremsender en ny vare og underretter køberen herom, men den nye forsendelse er på sælgerens risiko.
- Misligholdelse af biforpligtelser, kan begrunde ophævelse af kontrakten i dens helhed.
- Selv om købet er et kreditkøb, har sælgeren, såfremt køberen viser sig ikke at være betalingsdygtig, *standsningsret*, dvs. at sælgeren er berettiget til at undlade at afsende varen eller at hindre overgivelsen af varen til køberen, jf KBL§ 39, Konkursloven§54 og CISG art. 71.
- Risikoovergangen påvirkes ikke af ejendomsrettens overgang. Selvom risikoen er gået over på køberen er ejendomsretten ikke fulgt med før købesummen er erlagt.

### 1.2 Tidspunktet for risikoens overgang efter Købeloven

#### 1.2.1 Risikoovergang ved levering

- Hovedreglen om vederlagsrisikoen i løsørekøb er, at risikoen går over fra sælger til køber ved "leveringen", jf KBL§ 17,1. Begrebet *levering* er ikke defineret i Købeloven, men indholdet af begrebet fremgår af lovens regler om leveringsstedet, navnlig KBL§ 9-11+73.
- Risikoovergang og ejendomsrettens overgang følger imidlertid ikke samme regler. Køber af løsøre opnår beskyttelse over for sælgers kreditorer allerede ved aftalens indgåelse, såfremt salgsgenstanden er individualiseret. En særlig sikringsakt er derimod nødvendig ved fast ejendom, jf Tinglysningslovens §1.
- Leveringsstedet er hvor sælgeren eller salgsgenstanden opholder sig.
- Sælgeren skal afholde udgifterne inden levering, køberen har ansvaret for udgifterne efter levering. Også retten til udbytte, renter går over på køberen efter levering.
- *Pladskøb* er køb hvor sælgeren har kutyme af at levere varen inden et defineret område. Her er levering først når køberen har modtaget varen.
- *Distancekøb*, er hvor varen skal forsendes. Her er levering sket når varen er givet over til fragtmænd, §10. Undtaget forbrugskøb, hvor der først er leveret ved købers modtagelse, §73.
- *Distancekøb*, er køb udenfor sælgerens "plads". Dvs. at sælgeren overgiver varen til en selvstændig fragtfører, og dermed ophører hans ydelsespligt.
- Hvis transporten udføres af sælgerens egne folk, anses leveringen dog først at være sket ved overgivelsen af godset til køberen.
- Sælgerens afsendelse af gods overfører kun risikoen til køberen, såfremt det afsendte gods er salgsgenstanden bestemt til køberen. Salgsgenstandens identitet er klar i specieskøb, men i genuskøb er der behov for en sikring af at det afsende (men senere forulykkede) gods virkelig er salgsgenstanden. Derfor er risikoen først overført ved distancekøb, hvis sælgeren ved en meddelelse til køberen om afsendelsen har sikret beviset for, at varerne er bestemt til køberen. Dette er særligt strengt i kommerciel varehandel, og knap så strengt ved salg til private, da meddelelse om forsendelse ikke er kutyme.
- Sælgeren skal betale omkostningerne ved levering, mens udgifterne ved transport m.m. efter levering påhviler køberen.

#### 1.2.2 Risikoovergang før levering

- *Fordringshavermora. Købelovens § 37.* Hvis salgsgenstanden ikke kan leveres pga køberens forhold, går risikoen for salgsgenstanden over på køberen på det tidspunkt, hvor levering ellers

måtte antages at ville være sket, jf §37. Genussælgeren skal foretage en bevissikker udskillelse af genussælgervarerne for at risikoen kan gå over på køber, udskillelsen behøver dog ikke at være bindende for sælgeren.

- Der er kun fordringshavermora hvis køberen ikke modtager fx pga pladsmangel.
- *Afhentningskøb. Købelovens § 17, stk. 2.* Risikoen går over på køberen fra det tidspunkt hvornår det er aftalt at afhentning tidligst kan finde sted.
- *Særlig aftale om risikoovergang.* Reglerne §9-11 er deklaratoriske, men kan fraviges ved aftale. Købeloven giver eksempler på fravigelsen i §62-65. Fx cif, fob.

### 1.3 Køb af fast ejendom

- Der er normalt indført en dato for overtagelsen af fast ejendom.

### 1.4 Risiko og forsikring

- En tingsforsikring dækker salgsgenstanden, uanset hvem som har tegnet forsikringen, og på hvem risikoen for salgsgenstanden ligger.
- Aftaler om tingsforsikring indeholder ofte en bestemmelse om, at forsikringen ophører ved ejerskifte. Ved aftalens ophør bortfalder ydelserne fra begge sider, dvs. både selskabets risiko og dets krav på præmie. En ny ejer, der endnu ikke er sikret af en af ham selv tegnet forsikring, er dog i 14 dage efter ejerskiftet dækket af sælgerens forsikring, selv om forsikringen indeholder et vilkår om bortfald ved ejerskifte, Fal §54,2.

## 2 Andre kontrakttyper

### 2.1 Entreprise

- Kontrakter om udførelse af byggearbejder betegnes som entrepriser. Kan også betegnes som værksleje. AB 72, har fået karakter af deklaratorisk lov for bygge og anlægs arbejde.
- Entreprenøren bærer risikoen for bygningen (ved fx brand), indtil afleveringen har fundet sted.

### 2.2 Arbejdsaftaler

- En almindelig arbejdsaftale eller tjenestekontrakt går ud på, at arbejdstageren skal stille sin arbejdskraft til rådighed for arbejdsgiveren i den aftalte tid mod betaling af en fast løn (eller præstationsløn).
- Funktionærloven, gør at man ikke kan bortvise en funktionær pga af sygdom, men kun efter de almindelige regler for opsigelse.

### 2.3 Kontrakter om opbevaring, bearbejdning, brug og lignende

#### 2.3.1 Lejekontrakter

- Lejeren skal kun betale for det tidsrum, hvor det lejede er til hans rådighed.
- Lejegenstanden skal, såfremt den lider skade i lejeperioden remplaceres eller repareres af udlejer, jf. Lejeloven §11+12. Endvidere kan lejer i nogle omstændigheder kræve nedslag i lejen eller hæve lejekontrakten.
- Lejeren er ansvarlig for skader på det udlejede, som er forvoldt ved uforsvarlig adfærd af ham eller af "personer, som af ham har fået adgang til det lejede", Lejelovens §25,2. Der er ikke objektivt ansvar, kun ved lån til brug gennem DL-5-8-14.

#### 2.3.2 Transportkontrakter

- Rejsebefragtning, er almindelig transport. Bortfragteren (transportøren) er ansvarlig for godset.
- Tidsbefragtning, der bærer befragterforsinkelsesrisikoen, dog ikke forsinkelse som skyldes vedligeholdelse af skibet som ikke skyldes befragterens fejl.

#### 2.3.3 Kontrakter om forvaring m.v.

- Ved forvaring (depositum) mod vederlag bortfalder forvarerens krav på vederlag, såfremt godset ikke er i behold ved udløbet af opbevaringstiden. Forvaren er ansvarlig efter culpereglen, DL5-8-14.
- Ved reparationer. Reparatøren har ikke krav på betaling for en udført reparation, hvis tingen er gået til grunde, mens den var i hans varetægt.
- Fungible ting som fx penge, kan opbevares i en særlig kontrakt hvor det ikke er det samme man skal returnere, men blot samme kvantum af samme art. Dette kaldes *depositum irregulare*. Her hører tilbageleveringspligten aldrig op selvom det indleverede skulle gå hædeligt til grunde.
- Langturschauffører osv. er kun ansvarlige over for deres arbejdsgiver for tab af rejsekassen i tilfælde af bevist culpa. Deponenten har her ikke nogen selvstændig interesse i opbevaringen, og får ikke penge for at opbevare.

## 3 Koncentration (konkretisering) af genusforpligtelser

### 3.1 Problemstilling

- Risikoen for salgsgenstanden går over på køberen ved levering. Men i nogle tilfælde sker det allerede før levering. Fx fordringshavermora, i visse afhentningskøb og hvor parterne ellers måtte have aftalt det. Hvis risikoen går over inden levering, er det nødvendigt at vide at genstanden som køberen og ikke sælgeren er ansvarlig for nu også er den som er gået til grunde ved fx brand. Hvis det er et species køb er det som regel ikke noget problem, men ved

genuskøb, kan man sige at risikoen alligevel ligger hos køberen hvis der har været en koncentring af genusforpligtelsen inden levering og før det koncentrerede er gået til grunde.

- Individualiseringen ved genussalg har betydning for om der stadig er ydelsesrisiko ved ydelsernes undergang; hvorvidt der indtræder prioritetsbeskyttelse for køber eller anden kreditor.

### 3.2 Bindende individualisering

- Sælgeren bliver i almindelighed bundet over for køberen, såfremt han underretter ham om udskillelsen ved fremsendelse af faktura med identifikation eller på anden måde. En sådan underretning må sædvanligvis opfattes som indeholdende et tilsagn om ikke at omgøre udskillelsen af varerne. Se dog i 1.1 at sælgeren stadig kan disponere hvis han giver rettidig underretning.

### 3.3 Prioritetsvirkning

- Ved en bindende individualisering skabes der en prioritetsbeskyttet ret for køberen til de udskilte varer.
- Kravene er lavere for at skabe prioritetsvirkning end kravene til risikoovergang. Beskyttelse over for tredjemand forudsætter sikker konstaterbarhed ved konfliktens opståen af, hvilke genstande der tilhører køberen.

### 3.4 Koncentration ved bestillingskøb og entreprise

- Et genus køb kan blive til et species køb, hvis der fx er sket en identifikation under produktionen. Er genstanden åbenbart bestemt for køberen, og er køberen beskyttet over for producentens kreditorer, kan producenten ikke frit råde over genstanden til andre formål.
- Ejendomsretten går så over på køberen, men ydelsesrisikoen påhviler i almindelighed stadig sælgeren selv om tingene går til grunde.

---

# Kapitel 3

## Tiden og stedet for opfyldelsen. Forsinkelse

---

### 1 Begreberne rettidig opfyldelse og forsinkelse

---

- Præsteres ydelsen ikke rettidigt foreligger mora (mora debitoris).

### 2 Tiden for opfyldelsen

---

#### 2.1 Begreberne forfaldstid, handlingstid, frigørelsestid

- *Stiftet*, når den eller de retsstiftende kendsgerninger er indtruffet.
- *Forfaldstid*, er det tidligste tidspunkt, hvor kreditor kan kræve ydelsen erlagt.
- *Handlingstiden*, tiden efter forfaldstidens komme hvor der yderligere kan være nogle krav om varsel af debitor. Debitor kan undertiden betinge erlæggelse (betaling) af, at kreditor kvitterer for modtagelsen af ydelsen, fx om negotiable gældsbreve GBL§ 21.
- *Anticiperet misligholdelse*, hvis man kan forudsige inden forfaldstiden, eller handlingstiden at der vil være en misligholdelse.
- *Frigørelsestiden*, er det tidligste tidspunkt, hvor debitor kan frigøre sig for sin forpligtelse ved at opfylde fordringen, (tidligste leveringstidspunkt).

#### 2.2 Forfaldstidens indtræden

##### 2.2.1 Erstatningskrav uden for kontraktforhold (deliktskrav)

- Krav om erstatning uden for kontraktforhold opstår, når skade som følge af skadevolderens ansvarspådragende handling er indtrådt. Forfaldstiden indtræder når skadens omfang kan konstateres, indtil da kan der kræves et a conto beløb.
- Rente skal svares fra tidspunktet for personskadens indtræden med 6% over diskontoen, eal§16.
- For andre skader end personskade er der en løbetid på en måned fra konstateringen, r1§3s2+3.
- Der er en forældelsesfrist på 5 år.

##### 2.2.2 Særlig om forsikringsydelser

- Man kan kræve forsikringsydelsen betalt 14 dage efter at selskabet har haft mulighed for at indhente oplysninger, fal§24. Man har mulighed for a conto betaling ved længere sager.

##### 2.2.3 Krav efter en kontrakt

- Stiftelses- og forfaldstiden, er øjeblikkelig ved underskrift af kontrakten, medmindre andet er aftalt i kontrakten for forfaldstiden.
- Efter GBL§ 5 kan en långiver kræve lånet indfriet straks (hvis ikke andet er aftalt), men det er ofte stiltiende blevet fraveget, da det er meget byrdefuldt.
- Normalt vil forfaldsdagen udskydes til nærmeste søgnedag hvis den falder på en helligdag. For arbejds løn vil den rykke til en tidligere søgnedag.
- Oversidder debitor handlingstiden, foreligger der i almindelighed *forsinkelse*.

##### 2.2.4 Særlig om vederlaget for vedvarende ydelser

- Vedvarende ydelser betales periodevis, normalt månedsvist. Hvis kontrakten er tavs, beror det på deklaratoriske regler, kutyper og afvejning af parternes interesser, fx lejeloven og medhjælperloven.

##### 2.2.5 Løbedage og betalingsfrist

- Der er forskellige betalingsfrist tider alt efter hvilken type kontrakt.
- Betaling inden for betalingsfristen er rettidig. Kreditor har ikke krav på morarente og har i det hele taget ingen misligholdelsesbeføjelser. Betaler debitor imidlertid, efter at fristen er udløbet, beregnes der morarenter efter Rentelovens §3,1 fra selve forfaldsdagen, d.v.s. fra selve forfaldsdagen, og dermed også for betalingsfristen.
- For leje er der 3 løbedage, lejeloven§33s3; for pantebreve på formular A er der 7 løbedage.

#### 2.3 Forsinkelsens retsvirkninger

##### 2.3.1 Misligholdelsesbeføjelser

- Oversides det seneste tidspunkt for rettidig opfyldelse, forligger misligholdelse. KBL§ 21+28 (Medmindre det skyldes kreditors forhold.)
- I nogle kontraktstyper (fx AB72§15) kan der kræves at opfyldelsestiden udsættes ved uforudsete hændelser.
- Kreditor får så visse misligholdelsesbeføjelser, som *dels* består i adgang til at kræve visse ændringer af skyldforholdet, såsom tilbageholdelse af egen ydelse, ophævelse af kontrakten eller øjeblikkelig opfyldelse af den resterende del af debitors forpligtelse, *dels* i en adgang til på grund af forsinkelse at rejse krav om visse ekstra ydelser: erstatning, rente og forsinkelsesgebyr.

### 2.3.2 Renter af pengefordringer

- Normalt kan man kun kræve rente for tiden efter forfaldsdatoen, medmindre andet er aftalt eller er kutyme, (men må så kaldes kreditrente).
- Alle formueretlige pengefordringer, for hvilke der er fastsat en forfaldsdag (betalingsdag) "i forvejen", skal forrentes fra forfaldsdagen med en årlig rente af 6% over Nationalbankens diskonto, jf. Rentelovens §§3,1 og 5.
- Der kan kræves morarente fra forfaldsdagen, hvis denne ikke findes kan der kræves morarente 1 måned efter der er fremsendt krav og oplysning herom, RL§3,2.
- Såfremt der er tvivl om berettigelsen eller størrelsen af kreditors krav, skal debitor, uanset om forfaldstiden er bestemt i forvejen eller ikke, tidligst svare rente fra 1 måned efter den dag, hvor debitor var i stand til at skaffe sig de nødvendige oplysninger til bedømmelse af kravet, RL§ 3,3.
- *Procesrente*: RL§ 3,4 debitor skal altid betale procesrente, selv om der ikke skulle betales morarente, eller at det der ikke lå et formueretligt krav til grunde.
- Bestemmelserne i renteloven er deklaratoriske, alt kan fraviges (ved aftale eller sædvane) med undtagelse af i *forbrugerløb* hvor morarente er præceptiv maksimum diskonto + 6% p.a. RL§ 7
- Rentens rente, kan ikke kræves medmindre det har hjemmel i aftale eller sædvane.
- Kreditor har krav på fuld morarente, uden nogen forbindelse til et beviseligt tab.
- Kreditor har ved siden af renten kræve erstatning for andet tab end rentetab, dersom debitor er ansvarlig for forsinkelsen, fx kurstab eller inkasso.
- Debtors pligt til at svare rente bortfalder eller begrænses i tilfælde af fordringshaver mora, RL§ 4. Renteplichten ophører ved deponering efter Deponeringsloven § 1.

### 2.3.3 Særregler om periodiske ydelser

- Ofte er der en klausul der siger at hvis man er forsinket med en ydelse, så forfalder hele beløbet.
- En sælger i et køb med ejendomsforbehold har særlige beføjelser ved forsinket betaling, jf. Kreditkøbsloven.
- Hvis kreditor en eller flere gange har ladet en handlingstid passere, så får dette præcedens indtil kreditor gør debitor opmærksom på at for fremtiden så skal kontrakten overholdes.

### 2.3.4 Undskyldelig forsinkelse. Vilje/evneregler. Påkrav

#### 2.3.4.1 Almene regler om kontraktbrud

- HR opfyldelse in natura ved kontraktbrud.
- Kreditor kan udøve meget indgribende misligholdelsesbeføjelser ved væsentlig forsinkelse. bl.a. ophævelse af kontrakt, forfaldsklausul af det resterende beløb, samt detentionsret, og krav om erstatning for det tab som er lidt.
- For erstatning og rente er der ikke krav om en vis længde af forsinkelsen. Dog løbedage ved husleje og pantebreve (A), dog måneds påkravsfrist ved kontrakter uden forfaldsdag.

#### 2.3.4.2 Hovedreglen om væsentlig forsinkelse for ophævelse af kontrakt og nogle særregler

- Krav om rettidighed er strengere ved penge.
  - (1) *Grov misligholdelse*
  - Flere love indeholder krav om en vis grovhed for at kunne hæve, søloven, lejeloven, funktionærloven. Afgørende er, om forsinkelsen faktisk er væsentlig for kreditor, og om debitor måtte forstå dette.
  - (2) *Påkrav med frist.*
  - Inden man hæver aftalen kan der være påkrav om frist, fx lejeloven, FAL.
  - Kreditor skal reklamere, når han bliver klar over, at der er indtrådt eller vil indtræde forsinkelse, hvis han vil påberåbe sig forsinkelsen.
  - (3) *Vilje/evne regler*
  - Hvis skylder har vilje og evne til at betale, men misligholder aftalen p.g.a. uheld, er dette formildende. Dette har kun betydning hvor der ikke er lovpligtig påkravs krav.

## 2.4 Frigørelsestidens indtræden

### 2.4.1 Pengefordringer

- En pengedebitor kan i almindelighed altid betale det skyldige beløb til kreditor for at frigøre sig for forpligtelsen. Undtaget er en kontrakt om et fast låneforhold med forrentning, disse tolkes i almindelighed sådan at frigørelsestiden ikke indtræder før forfaldstiden.
- Pantebreve indeholder ofte samme bestemmelse, eller med noget varsel kan indfri pantebrevet. Nogle gange er pantebrevet uopsigelig i en vis årerække.
- Ved fordringshavermora skal der ikke svares rente, vis forsinkelsen skyldes kreditors forhold, RL§4.

### 2.4.2 Andre fordringer end pengefordringer

- Debitor har i almindelighed adgang til at opfylde fordringer på andre ydelser end penge straks ved stiftelsen, hvis ikke andet er aftalt eller må anses for indeholdt i aftalen. En depositar er ikke berettiget til når som helst at aflevere.
- Ved fordringshavermora så har realdebitor pligt til i rimeligt omfang at drage omsorg for ydelsen.

### 2.4.3 Udlodning fra boer

- Udlodning fra konkurs- eller dødsboer kan godt ske før frigørelsestidens indtræden.

### 3 Opfyldelsesstedet

---

#### 3.1 Opfyldelsesstedets betydning

- Opfyldelsesstedet er vigtigt for at fastslå om der er blevet leveret., hvor risikoen er, i hvilket lands mønt betalingen skal ske, og hvor værnetinget ligger.

#### 3.2 Løsørekøb. Sælgerens forpligtelse

- HR er sælgerens bopæl, medmindre andet er aftalt eller er kutyme.
- Har sælgeren forsendelsespligt så bærer han kun risikoen indtil genstanden er leveret hos transportør. Dog bærer sælger den indtil købers adresse ved forbrugskøb.

#### 3.3 Leje af løsøre

- Man skal både afhente og aflevere hos udlejer.

#### 3.4 Pengefordringer. Betalingsmåder og betalingssted

##### 3.4.1 Hovedregel: pengeskyld er bringeskyld

- GBL§3,2 bestemmer endvidere at kreditor ensidigt kan kræve betalingen erlagt et andet sted her i landet, medmindre ændringen af betalingsstedet vil medføre væsentlig ulempe eller omkostning for debitor. Overføres fordringen til en anden, eller flytter den oprindelige kreditor, flytter betalingsstedet med. Dette kræver dog meddelelse til debitor.
- På samme måde kan kreditor også kræve *måden* hvorpå der skal betales. Fx giro, PBS.
- Debitor har dog også ret til at vælge betalingsmåde. Normalt er det rede penge, men debitor kan også vælge at betale med fx Dankort eller check, medmindre det fremgår af købsaftalen at dette ikke er muligt.
- Kreditor kan kun hæve aftalen på grund af forsinkelse, der skyldes at debitor, uanset at kreditor har truffet bestemmelse om en ændret betalingsmåde, betaler som hidtil, efter at kreditor har advaret debitor om, at følgen af, at denne vedbliver med at betale på en anden måde end ønsket af kreditor, vil blive ophævelse eller krav om øjeblikkelig betaling af restgælden.
- Postreglen for husleje og pantebrevs ydelser. Betaling er rettidig hvis den er indbetalt til postvæsnet rettidigt. Gælder formentlig også skatter og afgifter.
- Ellers er enhver forsinkelse alvorlig ved penge.

##### 3.4.2 Ihændehaverpapirer og lign

- Opfyldelsesstedet er hos *debitor* (og ikke hos kreditor) i skyldforhold af en type, hvor debitorerne ikke i almindelighed kan antages at kende kreditorerne og deres adresser, fx bankbøger.

#### 3.5 Arbejdskontrakter

- Arbejdstageren er kun forpligtet til at arbejde et nyt sted, hvis dette kan ske uden væsentlig ulempe for ham (måske 7 km).

---

# Kapitel 4 Faktiske mangler

---

## 1 Mangelsbegrebet i obligationsretlige regler om mangler

---

### 1.1 Kravene til ydelsens faktiske egenskaber

- En kontrakt har udtrykkeligt aftalte krav, stiltiende aftalte krav, og krav som følger af udfyldning af kontrakten med supplerende, almindelige regler.
- En mangel er når ydelsen ikke lever op til hvad kontrahenten med føje kunne forvente.

### 1.2 Mangler og andre arter af kontraktbrud

- Ved faktiske mangler, men ikke for andre misligholdelser, gælder en absolut tidsfrist af 1 år
- Ved ikke fuld levering, kan der enten være tale om en forsinkelses eller kvantitetsmangel.

### 1.3 Prøvelsen om ydelsen er mangelfri

- En mangel skal være en fejl, og ikke en u hensigtsmæssighed. Ydelsen er mangelfuld hvis den ikke svarer til hvad leverandøren havde lovet eller oplyst, eller til hvad erhververen med føje har kunnet gå ud fra.

### 1.4 Misligholdelsesbeføjelser over for faktiske mangler

- Misligholdelsesbeføjelser vil stå i kontrakten, eller er deklaratoriske fra andre love.

### 1.5 Plan for fremstillingen af kapitel 4

## 2 Andre retsregler end mangelsreglerne af betydning for retsstillingen ved præstation af mangelfuld ydelse.

---

### 2.1 Regler om ugyldighed og erstatning efter deliktsregler

- Aftaler som er presset igennem er ugyldige efter reglerne om svig eller åger eller efter andre regler i Aftalelovens kap 3.
- Et tab, som er forvoldt på en sådan uforsvarlig måde, kan kræves erstattet efter culpereglen og DL 3-19-2.
- En vildfarelse hos en part virker i nogle tilfælde at aftalen er ugyldig.
- En besveget eller udnyttet part kan i almindelighed vælge enten mellem at gøre ugyldigheden gældende eventuelt med krav om erstatning af sin negative kontraktsinteresse, eller at beholde kontrakten men i stedet udøve misligholdelsesbeføjelser, fx kræve omlevering, hæve aftalen og kræve positiv opfyldelsesinteresse eller levering in natura.
- Produktansvar. En producent er ansvarlig også uden skyld for personskade, som forvoldes af et defekt produkt, som han har bragt i omsætning. Et produkt anses for at være defekt, hvis den ikke frembyder den sikkerhed, som med føje kan forventes.
- Wienerkonventionen finder ikke anvendelse på personskade.

### 2.2 Lovgivning om markedsføring

- Markedsføringsloven, skal være korrekt og informativ, og må ikke være vildledende eller urimelig mangelfuld.
- Loven er ikke privatretlig men offentligretlig lov om erhvervsregulering, som sanktioneres med forbud og straf. Markedsføringsloven angår således ikke kontraktretten og griber ikke direkte ind i det kontraktsretlige mangelsbegreb.
- En forkert markedsføring som foranlediger at der kommer en kontrakt i stand, der vil oplysningerne i markedsføringen være del af kontrakten, medmindre oplysningerne er blevet dementeret af sælger.
- Kommer der en kontrakt i stand, uden at leverandøren har dementeret eller korrigeret de oplysninger, der er givet gennem markedsføringen, bliver disse oplysninger ofte en del af kontrakten, som kan påberåbes af kunden, såfremt oplysningerne efter deres indhold og fremtrædelsesform var egnet til og faktisk har haft betydning for kundens beslutning om at indgå aftalen, jf KBL§ 76s2n2 + n1.

### 2.3 Lovgivning om deklarations-, kvalitets-, og sikkerhedskrav

- Der findes mange regler til fremme af sikkerhed. Manglende viden udelukker ikke uden videre straf- og erstatningsansvar, da selv det at agere i en særlig situation uden at have skaffet sig nødvendig viden ofte må anses som uagtsomt.
- Man er kun erstatningsansvarlig hvis uheldet er adækvat med det krav som er i strid med sikkerhedslovgivningen. Manglende producentnavn på en maskine er ulovligt, men kan ikke være skadevoldende.

- Hvis et nyt produkt er i strid med sikkerhedslovgivningen, må den anses for at være defekt. Det er af retlig karakter at den er i strid med lovgivningen, men vil blive bedømt som en mangel.
- Lovligheden må i almindelighed bedømmes efter lovgivningen i sælgers land. Det kan dog forekomme, at fx en gammel ejendom uden sælgerens viden ikke fuldt ud opfylder byggelovgivningens krav, og dette vil dog ikke være en mangel.

### 2.4 Straffelovens regler om berigelsesforbrydelser og andre strafbare formuekrænkelser

- Strafansvar efter Straffeloven kommer kun på tale, hvor en kontrahent er blevet groft udnyttet.

## 3 Tidspunktet for mangelsbedømmelsen og beviset for mangel

### 3.1 Køb og andre aftaler om enkeltstående ydelser

- Garantien for at en genstand er OK, må forstås sådan at den angår tingens tilstand ved kontraheringen. Dette har betydning for erstatningsspørgsmål.
- Risikoovergangen er ved levering. Dvs. at hvis der sker uheld med genstanden så er det på sælgers risiko, og han skal betale for at gøre det godt igen, eller give et afslag i prisen. Men køberen kan ikke kræve erstatning af sælgeren for ikke at leve op til kontrakten.

### 3.2 Kontrakter om vedvarende ydelser

- Her er kontrakten vigtig, fx har lejer eller udlejer vedligeholdelsespligt. Aftalen om fordelingen af risikoen for sygdom i arbejdskontrakter er meget kontraktbaseret.

## 4 Mangelsbegrebet og forudsætningslæren

### 4.1 Forudsætningslæren og dens betydning for reglerne om mangler

- Forudsætningslæren er en betegnelse for løftemodtagerens beslutningsgrundlag og dermed også for bevidste eller ubevidste forventninger til den ydelse, han har fået tilsagn om.
- Skuffes kreditors forventninger, foreligger der en *svigtende* forudsætning. En vildfarelse om forhold ved kontraheringen betegnes som en *urigtig* forudsætning. En senere udvikling, som løftegiveren ikke har taget i betragtning, kaldes en *bristende* forudsætning.
- Forudsætningslæren har især betydning for bedømmelsen af betydning af vildfarelse og ændrede forhold, som ikke med sikkerhed er omfattet af lovfæstede og klare regler om misligholdelse. Den almindelige grundsætning om en rimelig risikofordeling, som er kernen i forudsætningslæren, viger for regler, der har et væsentligt mere specielt sigte og sikkert indhold.
- Det er ikke enhver skuffelse over ydelsens tilstand som giver grundlag for at give afslags- og hævebeføjelser, men kun afvigelser fra, hvad modtageren havde føje eller ret til at forvente.
- Ussing giver to betingelser: A) at forudsætningen var væsentlig for løftegiveren; B) at forudsætningen og dennes afgørende betydning for løftegiveren var kendelig for løftemodtageren.
- Det kan i nogle tilfælde være på sin plads at vurdere efter forudsætnings grundsætninger, som er smidigere end mangelsreglerne. Domspraksis synes at have erkendt dette.

### 4.2 Forudsætningslærens betydning uden for området for mangelsreglerne

- Reglerne om mangler (KBL§ 76) finder anvendelse, hvor ydelsesgenstanden faktiske egenskaber ikke svarer til de krav, som er stillet i kontrakten..
- Forventningslæren er en måde at inddrage de ikke skrevne, stiltiende del af kontrakten som ikke står med skrift.

## 5 Fortolkning og supplerung (udfyldning) af kontraktens krav til ydelsens faktiske egenskaber

### 5.1 Oversigt

- Kontrakter kan være meget detaljeret eller lidet. Hvis man begrunder manglen i kontrakten siges mangels begrebet at være konkret, ellers hvis den skal fortolkes, så er den abstrakt.
- Parterne er ikke afskåret fra at afgive garantier, der har andre retsfølger end de legale misligholdelsesfølger, men skal dog give modtageren en bedre retsstilling.
- Garanti ordet kan kun anvendes hvis det giver modtageren en bedre retsstilling end uden garantiløftet, markedsføringslovens §4.
- KBL§76 fortæller hvornår der findes en mangel, og dette gælder også videre end til forbrugskøb.

### 5.2 Køb af løsøre

#### 5.2.1 Almindelige (standard) handelsvarer

- For standardvarer kan man kun kræve kvalitet som svarer til en "almindelig god handelsvare".

#### 5.2.2 Andre ting solgt som nye eller kurante. Prisen

- For at bedømme hvad der kan forventes er prisen vigtig, om prisen svarer til kvaliteten.
- Ellers, hvad man tidligere har modtaget fra leverandøren eller fx en tidligere prøve.



### 5.2.3 Brugte ting og unika

- En beskrivelse vil ofte være en kvalitetsgaranti.
- Forsømmer sælgeren at give køberen relevante oplysninger som salgsgenstanden, anses de uoplyste skavanker som mangler, KBL§76,1,3.
- De oplysninger, som sælgeren faktisk har givet om salgsgenstandens egenskaber, som er af væsentlig betydning for køberen, er relevante, således at genstanden anses for mangelfuld, hvis oplysningerne viser sig at være urigtige eller vildledende, selv om sælgeren var i god tro.
- En køber har ikke en almindelig undersøgelsespligt, men har køberen undersøgt salgsgenstanden, anses defekter, som køberen har eller burde have opdaget, ikke som mangler.

### 5.2.4 Salgsgenstandens egnethed til køberes formål og dens lovlige og sikre brugbarhed

#### 5.2.4.1 Egnethed og brugbarhed

- En genstand lider af en mangel hvis den ikke kan bruges til det den sædvanligvis bruges til.
- En køber som ønsker sikkerhed for at salgsgenstanden kan bruges til et bestemt, ikke sædvanligt, formål, må nævne dette for sælgeren og bede denne om i form af en oplysning eller en garanti bekræfte at genstanden opfylder disse krav.

#### 5.2.4.2 Lovlighed og sikkerhed

- En salgsgenstand som er underlagt regler for lovlighed og sikkerhed for at udføre sit normale formål, vil lide af en mangel hvis den ikke lever op til disse regler. Siden det er en mangel, er der ikke et objektivi ansvar, men kan culpa ansvar og underlagt reklamationsfrist.

### 5.2.5 Uvisse egenskaber

#### 5.2.5.1 Kunstgenstande, antikviteter og lign.

- Hvor værdien ikke helt kan fastslås da man ikke er sikker på fx maleren, så er den loyale oplysningspligt meget vigtig. Selv om der er en usikkerhed, så er det ikke en mangel, hvis sælgeren loyalt har oplyst om usikkerheden for værdien af kunstgenstanden, antikviteten.

#### 5.2.5.2 Værdipapirer og fordringer

- Det spiller afgørende rolle for en fordrings værdi, om fordringen virkelig består, og om debitor er betalingsdygtig. Misinformation om sikkerheden kan være en mangel.

## 5.3 Køb af fast ejendom

### 5.3.1 Køb af fast ejendom er ulovbestemt

- Erhververen af fast ejendom kan både efter dem som har udstykket og bebygget ejendommen eller ombygget ejendommen, dvs. mod entreprenør, håndværkere, arkitekt og ingeniør og mod sælgeren eller tidligere overdragere af ejendommen.
- Købeloven gælder ikke for fast ejendom. Det påhviler i høj grad retspraksis.
- Man kan ikke på samme måde snakke om mangler ved fastejendom. Alle grunde og bygninger er unika, og derfor er det svært at snakke om kvalitetskrav som ved løsøre køb.

### 5.3.2 Normer, standarder og fejl ved fast ejendom

- Mangelsbegrebet er meget restriktivt ved fast ejendom.
- Enhver afvigelse fra den gældende bygningslovgivning og enhver egentlig håndværksmæssig fejl må i almindelighed anses som en mangel ved et nybygget hus.
- Skjulte fejl er svært at lovgive om, men en sælger har dog loyal oplysningspligt.

### 5.3.3 Mangelsbegrebet ved køb af fast ejendom

- *Efterfølgende mangler.* Enhver forringelse af ejendommen efter aftalens indgåelse, som påhviler sælgeren vil være en mangel
- *Nye bygninger.* Enhver fejl i materialevalg og udførsel er en mangel.
- *Garanti.* Mangel hvis garantien ikke holder.
- Sælgers loyale oplysningspligt. Mangel ved forsømmelser.
- *Betydelig ringere værdi.* Ved fx skjult svamp eller dårlig fundering kan man kræve afslag i prisen, men ikke erstatning medmindre der har været afgivet garanti eller sælger har forsømt sin oplysningspligt. Her kan man så objektivi vurdere hvordan det skal løses.
- Der kan enten gives afslag i pris fra dengang, eller en erstatning af opfyldelsesinteressen for at afhjælpe fejlen. Det kan være afgørende hvilken metode der anvendes for den økonomiske side.

### 5.3.4 Forbehold (ansvarsfraskrivelse)

- "Som beset" klausulen er nedslidt, og næsten standard.
- En klausul om, at sælger ikke hæfter for bestemt angivne forhold, er derimod i almindelighed gyldig og effektiv. En sådan klausul rummer en advarsel og en opfordring til køberen om at skaffe sig yderlige oplysning, hvis han føler at have behov derfor.

### 5.3.5 Reklamation

- Der skal reklamers over mangler, men den er ulovbestemt, og meget fleksibel og lang, så køberen har tid til at overveje situationen og til selv at søge at afhjælpe fejlen.

### 5.3.6 Mangelskrav mod sælgers sælger

- *Almindelig regres: krav fra led til led.* Man vil oftest i en retssag gøre krav med regres så man ikke får en lang perlekæderække af retssager, men kumulerer det hele i en retssag.
- *Springende regres: direkte krav mod tidligere sælger.* Man kan springe led over hvis det tidligere led fx er gået konkurs og ikke har penge eller hvis en oprindelig sælger har handlet culpøst ved fx ikke at oplyse at grunden krævede pilotering. Sælger og sælgers sælger hæfter solidarisk for den nuværende ejer.

## 5.4 Andre kontrakter end køb

### 5.4.1 Analogi fra Købeloven?

- Andre kontrakter kan i almindelighed ikke trække analogier fra købeloven.
- Gaver eller lån kan ikke være analoge, da der ikke er gensidighed.

### 5.4.2 Værksleje, kontrakter om sagkyndig bistand og bestillingskøb

- Ved værksleje kan der være "no cure, no pay". Men der kan også blot være krav om en god faglig indsats, og selv om den ikke giver et gunstigt udfald skal honoreres. Mangelsbegrebet er derfor anderledes her.
- Bestillingskøb (hvor producenten leverer materialer) hører under købeloven.
- Værksleje der leverer køberen materialerne og er ikke underlagt købeloven.
- Entreprenører er ansvarlige for de materialer de leverer, men kun culpa ansvarlige for udførelse og projektering. Reklamation indenfor en vis frist vil være nødvendig.

### 5.4.3 Arbejdskontrakter

- Arbejdskontrakter kan opsiges med passende varsel. Hæves ved mangler.
- Skade, som arbejdstageren har forvoldt på grund af sin manglende kyndighed og erfaring, kan arbejdstageren bortset fra tilfælde af grov uagtsomhed ikke kræve erstattet, eal§23s3.
- En fuldstændig tilsidesættelse (ex tunc) af aftalen kan kun komme på tale hvis arbejdstageren ved ansættelse groft uagtsomt eller svigagtigt har vildledt arbejdsgiveren om sine kvalifikationer.
- For at føle sig sikker på en arbejdstagers kvalifikationer kan der ansættes på prøve.

## 6 Betydningen af sælgeres og andre realdebitorers oplysninger, garantier og forbehold om ydelsens faktiske egenskaber

### 6.1 Faktiske oplysninger og fortællinger

#### 6.1.1 Oplysning og garanti

- Oplysning er at man forklarer en bestemt egenskab for salgsgenstanden.
- Garanti er et løfte om at indestå for, at en bestemt tilstand består, vil vedblive at bestå eller vil indtræde, fx garanti mod rust.

#### 6.1.2 Oplysninger givet i god tro

- Ikke alle oplysninger har retlig betydning. Ofte vil en sælger lovprise sine varer ved at kalde dem for god eller uundværlig, og disse må bare tages som oplysninger om en vis kvalitet af salgsgenstanden.
- Parterne siges at have en loyal oplysningspligt over for hinanden. Ydelsen anses i tilfælde af misinformation som mangelfuld.
- Kan det ikke bebrejdes leverandøren, at han ikke indså eller burde indse, at oplysningerne var urigtige, må ydelsesgenstanden dog i almindelighed anses som mangelfuld, medmindre erklæringen som indeholder et tydeligt forbehold for mulige skjulte fejl.
- Mangelfuld udløser gensidighedsbeføjelser, men ikke erstatningsansvar.

### 6.2 Garanti (tilsikring, indeståelse)

- En kontrahent ifalder ikke ansvar, hvis oplysninger, som han har videregivet i begrundet god tro om deres rigtighed og tilstrækkelighed viser sig at være fejlagtige, medmindre kontrahenten – udtrykkeligt eller stiltiende – har påtaget sig en garanti for, at oplysningerne er rigtige og tilstrækkelige.
- Retsvirkningen i tilfælde af, at en garanti bliver aktuel er, uanset om sælgeren er i god eller ond tro, erstatningsansvar og normalt også gensidighedsbeføjelser for køberen.
- *Stiltiende garanti*. En særlig høj pris kan virke som en garanti. Særlig sagkundskab kan virke som en garanti.
- – En garanti kan i køb, som ikke er forbrugerkøb og derfor ikke undergivet den præceptive regel i KBL§ 78 ikke blot begrænse gensidighedsbeføjelserne, men tillige tilsige afhjælpning.
- Fejl ved genstanden som indtræder efter risikoovergangen, og som ikke skyldes oprindelige fejl ved genstanden er ikke dækket af en normal garanti. I tilfælde af tvivl om hvornår fejlen er sket hviler bevisbyrden for, at der er fejl, på erhverver, men bevisbyrden for, at fejlen er efterfølgende, er garantens.
- ! MÅSKE er 1 års reglen også gældende for garantier og ikke for hele levetiden for genstanden.

### 6.3 Forbehold og spillerum (tolerancer)

#### 6.3.1 Forbehold

- Der vil ofte være forbehold fx "som beset", som kan gøre at fejl og ringe kvalitet ikke er en mangel.
- Intet forbehold kan ophæve virkningen af svig eller uhæderlighed. Og et forbehold kan heller ikke legitimere en forsætlig eller uagtsom forsømmelse af en loyal oplysningspligt.
- Ved køb på auktion kan køber kun påberåbe sig mangler, hvis der er udvist svig, eller hvis "genstanden ikke svarer til den betegnelse, under hvilken den er solgt".
- Klausulen "som den er og forefindes" er nedslidt og har kun lidt effekt ved fastejendom. Ved løsøre kan den i et vist omfang lægge risikoen for skjulte, væsentlige mangler over på køberen.

### 6.3.2 Spillerum

- En afvigelse, der ligger inden for et rimeligt eller et særligt aftalt spillerum, er ikke en mangel. Fx  $\pm 5\%$ .

## 7 Kreditors (erhververens) ret og pligt til at undersøge ydelsesgenstanden

### 7.1 Undersøgelsespligt før kontraheringen

- Særegenheder ved ydelsesgenstanden, som erhververen kunne have gjort sig bekendt med ved sin besigtigelse eller undersøgelse af selve denne, af en prøve eller af en beskrivelse, er i almindelighed ikke mangler.
- En fejl ved salgsgenstanden eller en begrænsning i dens anvendelsesmuligheder, som var køberen bekendt ved kontraheringen, er ikke en mangel, KBL§ 76s2. En kontraktsgenstand er mangelfuld, når den ikke er som lovet af leverandøren eller som med føje forventet af aftageren.
- Kravene til køberens kyndighed og grundighed er størst i professionel handel.
- Køber kan ikke påberåbe sig mangler han har haft lejlighed til at undersøge inden køkets afslutning, KBL§ 47. Bestemmelsen i §47 er efter sin ordlyd generel, men bestemmelsen bør ikke bringes i anvendelse i de talrige situationer, hvor det både er rimeligt og sædvanligt, at køber forlader sig på sælgerens renommé, varebetegnelse og pris, jf KBL§ 1.
- Men ved sælgers garanti eller oplysning behøver køber ikke at berigtige den eller retsvirkningen af den urigtige garanti falder heller ikke bort ved caveat emptor.

### 7.2 Ret og pligt til undersøgelse efter kontraheringen

#### 7.2.1 Undersøgelsesret før betalingen

- Udkastet til købeloven siger at der er undersøgelsesret for kontantkøberen når han får præsenteret varen og skal betale prisen, og nævnt i §71,1, men ikke nærmere bestemt.
- CISG har undersøgelsesret hjemmel i art. 58.

#### 7.2.2 Undersøgelsespligt efter modtagelse

- Der skal undersøges så tidligt på modtagelsen (risikoovergangen) som muligt for at kunne bevise at manglen eksisterede før risikoovergangen, KBL§ 44.
- I handelskøb er der en undersøgelsespligt, KBL§ 51.
- I forbrugerkøb er der ikke en pligt, men reklamationsfristen løber fra det tidspunkt hvor der kunne være
- Normalt er reklamationsfristen fra det tidspunkt, hvor køberen har eller burde have opdaget manglen, KBL§ 52.

---

# Kapitel 5

## Vanhjemmel og andre retsmangler

---

### 1 Retlige krav til ydelsen

---

#### 1.1 Opfyldelse og retsmangler i kontrakter om overdragelse, opgivelser og personlige forpligtelser

- Såfremt erhververen ikke opnår den ret, som han har fået lover/købt ved kontrakten, foreligger der en retsmangel.
- Kun om vanhjemmel og visse andre retsmangler gælder der en objektiv ansvarsregel, jf. KBL§59, GBL§ 9, lejelovens§15+16.
- En *opgivelse* er et løfte, som går ud på at bringe en ret, som løftegiveren har rådighed over, til ophør.

#### 1.2 Kravene til opfyldelsens retlige virkninger

- Normalt kan man kræve naturalopfyldelse, dog ikke hvis det vil kræve så store ekstra omkostninger for kreditor, at debitor må nøjes med at afkræve erstatning.
- Der kan være tvivl om der foreligger vanhjemmel hvis sælgeren af fastejendom ikke har oplyst køberen om visse byrden der påhviler ejendommen, men som dog var tinglyst.
- Den legale panteret for restancer, som køber ikke har forpligtet sig over for sælger til at overtage, er en retsmangel (vanhjemmel).
- En køber eller anden erhverver kan gøre retsmanglen gældende, fx ved ophævelse af kontrakten, så snart han bliver klar over, at sælgeren ikke var ejer af den solgte ting, eller at tingen var behæftet, og at han ikke kan eller vil skaffe sig den fornødne adkomst. Køberen behøver ikke at afvente leveringstiden. Køberen bør trygt kunne disponere over det købte, så snart kontrakten er indgået, også inden leveringen har fundet sted.
- Overdrageren (sælgeren, udlejer) kan imidlertid – bortset fra tilfælde af svig (bedrageri) – i almindelighed afværge ophævelse af kontrakten ved *afhjælpning* af retsmanglen.
- Ved gældsbreve og aktier opnår en godtroende erhverver undertiden ekstinktion af den oprindelige ejer af dokumentet (omsætnings hensynet). Der skal ske påtegning af overførsel på disse papirer.
- Hvis ekstinktionsretten er usikker kan køber i stedet gøre misligholdelsesbeføjelser gældende, og hæve købet.

### 2 Forskellige typer af retsmangler

---

#### 2.1 Vanhjemmel

- En retsmangel, der skyldes, at tredjemand har en ret, som kolliderer med den ret, der er tilsagt erhververen, kaldes vanhjemmel. En overdrager, som på grund af tredjemand ret savner beføjelse til at disponere over et aktiv, siges at være inkompetent.
- KBL§59 om vanhjemmel ved løsøre species køb giver overdrager objektivt ansvar i forhold til godtroende køber. Denne bestemmelse anvendes analogt på partiel vanhjemmel ved løsøre og fast ejendom.
- For vanhjemmel på værdipapirer bruges GBL§ 9 analogt.
- Købers viden eller burde viden om, at salgsgenstanden tilhørte tredjemand, udelukker objektivt ansvar for sælger efter §59.
- Gaver vil man som regel ikke få objektivt ansvar for ved vanhjemmel.

#### 2.2 Begrænsning af den aftalte ret på grund af tredjemands immaterialret

- Begrænsninger i erhververens adgang til at udnytte de modtagne ting eller rettigheder i overensstemmelse med den indgåede kontrakt, som skyldes tredjemand ophavsret, patent- eller varemærkeret, giver normalt erhververen adgang til at hæve kontrakten, jf domspraksis.
- Modstående ret, der gøres gældende og meget muligt er gældende, er efter cisg en mangel, art. 42.
- Men erhververen har kun krav om erstatning, dersom overdrageren har udvist culpa eller har afgivet garanti.

#### 2.3 Overdragelse af ikke eksisterende rettigheder

- Kan være en vanhjemmel hvis den aldrig kommer til at eksistere.
- GBL§ 9 kan bruges analogt på alle værdipapirer.
- Ved fuldmagt har fuldmægtig ubetinget ansvar for hvis fuldmagten ikke består, aftl§25.
- En kreditor, der iværksætter retsforfølgning for sit formentlige krav, har ligeledes et ubetinget ansvar over for rekvisitus for, at fordringen består, RPL§ 505, 641 og KL§ 28s2.

## 2.4 Begrænsninger i overdragerens rådighed

### 2.4.1 Privatretlige rådighedsbegrænsninger

- Der kan være privatretlige rådighedsbegrænsninger ved hvem man må sælge aktier til som står i firmaets vedtægter, båndlæggelse af gaver.
- Ved salg af familiens bolig er der krav om samtykke fra ægtefællen.

### 2.4.2 Offentligretlige rådighedsbegrænsninger

- Ved køb af fast ejendom behandles såvel lovlige bygningsindretninger som legale indskrænkninger i ejendommens anvendelsesmuligheder efter samme regler som faktiske mangler. Man kan ikke hæve købet p.g.a. ulovlige elinstallationer.
- Ved leje er udlejer ubetinget ansvarlig for at der ikke er rådighedsbegrænsninger.
- Ved salg af fast ejendom er der ikke ubetinget ansvar uden culpa for offentligretlige rådighedsbegrænsninger.
- En sælger af løsøre er ikke ubetinget ansvarlig for at hans varer opfylder de krav til sikkerhed og kvalitet som er fastsat i lovgivningen, dog hvis genstandens værdi p.g.a. den begrænsede udnyttelsesmulighed er stærkt forringet hæve aftalen. Selve aftalen er her vigtig.
- Salg, som åbenbart er ulovlig, fx våben, er ugyldige.
- Sælger er næppe objektivt ansvarlig i tilfælde af fx en undskyldelig ukendskab til eller misforståelse af mulighederne for at overdrage en andelslejlighed.

## 3 Reklamation og forældelse

- Der skal reklameres for retsmangler, men det er ikke samme strenghedskrav for hurtighed som ved faktiske mangler. Et års fristen i KBL§ 54, finder ikke anvendelse, men overdrageren har en almindelig interesse i anledning af overdragelsen om der vil blive rejst krav imod ham.

## 4 Retsmangler og forsinkelse

- Der kan ved fx indlevering af genstand til reparatør være manglende rådighed. Der kan køberen så vælge mellem at reklamere over forsinkelse eller retsmangel, men kan vælge retsmangel da det er den strengeste ansvarsregel.

# Afsnit III

## Misligholdelse (beføjelser ved kontraktbrud)

---

# Kapitel 6 Oversigt og grundbegreber (kontraktbrud)

---

## 1 Fordringsret og opfyldelse

---

### 1.1 Skyldforhold, fordringsret og privat ret

- Obligationsret omhandler to parterets retsstilling i et indbyrdes mellemværende i formueretlige skyldforhold.
- Obligationsretten består af reglerne om det indbyrdes retsforhold mellem parterne – kreditor og debitor – i formueretlige skyldforhold.

### 1.2 Forholdet mellem parterne

- Løfter gælder kun for løftemodtageren, en tredjemand kan ikke kræve løftet naturlopfyldt. Undtaget i forsikring hvor forsikring er til fordel for tredjemand.

### 1.3 Fordringsret og rådgighedsret. Tinglige krav

- Fordringsret: en ret til fx penge eller udlevering af en genstand. Stiftet ved kontrakt, eller ved erstatningsregler.
- Tinglige krav: fx vindikation, ligner fordringsret, men er *ikke* stiftet ved kontrakt eller erstatningsretlige regler.

### 1.4 Fordringsrettens principale og subsidiaire indhold

- Fordringsrettens formål er at sikre kreditor, at den skyldige ydelse præsteres.
- Det principale indhold af fordringen er pligten til at præstere rigtig ydelse ved opfyldelse *in natura*, og det subsidiaire indhold er pligten til i tilfælde af misligholdelse at erstatte kreditor han opfyldelsesinteresse.

### 1.5 Reglernes anvendelsesområde. Almindelig obligationsret

- Reglerne er generelle og en fordring kan stiftes på mange forskellige måder.

### 1.6 Kommerciel ret, forbrugerret og privat ret

- Forskellige regler for handelskøb, forbrugskøb, og køb mellem private.

### 1.7 Obligationsrettens internationalisering

- Meget internationalisering som fx incoterms og produktansvar.

## 2 Ikke-opfyldelse, misligholdelse og fordringshavermora

---

### 2.1 Ikke-opfyldelse

- Begrebet ikke-opfyldelse omfatter enhver uoverensstemmelse mellem en tilbudt opfyldelse og rigtig ydelse, således bl.a. både forsinkelse, faktiske og retlige mangler.

### 2.2 Fordringshavermora

- Ikke-opfyldelse som skyldes kreditors forhold, betegnes fordringshavermora (*mora creditoris*).
- En sælger kan i tilfælde af køberens fordringshavermora holde salgsgenstanden tilbage, selv om levering er mulig, og risikoen for salgsgenstanden går over på køberen, selv om levering ikke har fundet sted.

### 2.3 Misligholdelse (kontraktbrud)

- Ikke-opfyldelse af en fordring, der ikke skyldes kreditors forhold, betegnes som misligholdelse eller – for så vidt angår aftalefordringer – kontraktbrud, såfremt kreditor p.g.a. af ikke-opfyldelsen opnår en eller flere beføjelser (retsmidler), ved hjælp af hvilke han kan varetage sin interesse i fordringen.
- Adgangen til at udøve en misligholdelsesbeføjelse, navnlig krav om erstatning, forudsætter dog i nogle tilfælde skyld (*culpa*) fra debtors side.
- Kreditors adgang til at benytte andre misligholdelsesbeføjelser en krav om erstatning er i almindelighed ikke afhængig af subjektive betingelser (*culpa*).

### 2.4 Kreditors risiko for ikke-opfyldelse

- Reglerne om misligholdelsesbeføjelserne i tilfælde af misligholdelse uden debtors skyld har mere karakter af en risikofordeling efter objektive kriterier en af pålæg af sanktioner i sædvanlig forstand.

## 2.5 Anticiperet misligholdelse

- Hvis man kan anticipere en misligholdelse, så må man gøre brug af visse misligholdelsesbeføjelser.

## 2.6 Misligholdelsesbeføjelser

### 2.6.1 Systematik

- Man kan lave et matrix med misligholdelses art på en side og misligholdelsens beføjelser på den anden side.

### 2.6.2 De enkelte beføjelser

#### (1) *Naturalopfyldelse, kap 7*

- Man kan opnå dom for naturalopfyldelse, eller inddrive inkasso.

#### (2) *Samtidighedsgrundsætningen, kap 8*

- I gensidigt bebyrdende kontrakter er hovedydelseerne vederlag for hinanden. Hver af parterne har ret til at holde den ydelse, han skal erlægge, tilbage, indtil han har modtaget den ydelse, som den anden part skal erlægge.

#### (3) *Ophævelse, kap 9*

- I tilfælde af misligholdelse så kan den anden part ophæve kontrakten.

#### (4) *Forholdsmæssigt afslag, kap 10*

- Præsterer debitor en ydelse, som er mangelfuld og derfor mindre værd en mangelfri ydelse, kan kreditor kræve et forholdsmæssigt afslag i det vederlag, han skal erlægge.
- Forholdsmæssigt afslag har derfor ofte fundet anvendelse bl.a. i sager om mangler ved fast ejendom, hvor sælgeren ikke kunne kende og derfor ikke er ansvarlig for manglen.

#### (5) *Erstatning, kap 11*

- Debitor er ansvarlig for tab, som skyldes hans misligholdelse.
- Vedtagelser om kontraktansvar er gyldige, men både klausuler om ansvarsskærpeelse og om fuldstændig fritagelse er genstand for censur, restriktiv fortolkning og kan være ugyldige.



---

# Kapitel 7 Naturalopfyldelse

---

## 1 Krav på naturalopfyldelse

---

### 1.1 Hovedreglen efter materiel ret

- HR man kan få naturalopfyldelse i dansk ret.

### 1.2 Påkrav og krav om naturalopfyldelse som misligholdelsesbeføjelse

- Hvis ydelsen kræver påkrav for levering, er det ikke en misligholdelsesbeføjelse, fx hvis man køber en pose kartofler men senere vil fortælle hvornår man ønsker det leveret.

### 1.3 Tvangsfuldbyrdelse af krav om naturalopfyldelse

- Tvangsfuldbyrdelse kan ske efter en eksigibel dom, jf RPL§ 478 om penge, og ellers efter RPL kap. 48.

### 1.4 Kreditors interesse i beføjelsen til at kræve naturalopfyldelse

#### 1.4.1 Pengefordringer

- Pengefordringer kræves ofte opfyldt in natura. Der kan endvidere kræves renter jf. renteloven, uden at kreditor skal godtgøre at han har lidt et tab. I hvert fald kan proces rente altid kræves.

#### 1.4.2 Fordringer om andet end penge

- Det er mere sjældent. Et erstatningskrav i penge – med rente efter renteloven – kan være at fortrække.
- Men kan for unikke ting være at foretrække.

## 2 Ugyldighed, uvirksomhed og opfyldeshindringer

---

### 2.1 Ugyldighed

- Et løfte som er ugyldigt kan ikke kræves naturalopfyldt da det ikke har retsvirkning.

### 2.2 Uvirksomhed

- Et løfte vil være uvirksomt hvis det er frembragt under en vildfarelse, og kan ikke kræves opfyldt da det ikke har retsvirkning.

### 2.3 Misligholdelse uden ansvar

- Hvis man som kreditor ophæver kontrakten behøver man ikke selv senere at naturopfylde.

### 2.4 Afbestillingsret og fortrydelsesret

#### 2.4.1 Terminologi

- HR løfter er bindende i overensstemmelse med deres indhold.

#### 2.4.2 Tilbagekaldelse efter Aftalelovens §39, re integra

- Man kan i visse tilfælde tilbagekalde et løfte, kort tid efter at det er afgivet.
- Bestemmelsen i §39 angår efter sin ordlyd tilfælde, hvor en løftemodtager (medkontrahent), efter at løftet er kommet til hans kundskab, får en viden eller adgang til viden, som ville have bevirket løftets ugyldighed efter reglerne om ugyldighed på grund af ond tro hos løftemodtageren, hvis han havde haft denne (mulige) viden allerede ved kontraheringen.

#### 2.4.3 Fortrydelsesret efter Lov om visse forbrugeraftaler

- Dette gælder for "dørsalg", uden for sælgers forretningssted, her kan forbruger fortryde dagen efter dog måske mod betaling af de positive særlige udgifter sælgeren måtte have haft.
- Ved fast ejendom kan en forbruger fortryde indenfor 6 dage fra handlen mod erlæggelse af 1% af købsprisen.
- Her har afbestillingen og fortrydelsen virkning fra aftalens indgåelse (ex tunc).

#### 2.4.4 Afbestillingsret efter retspraksis

- I enkelte tilfælde er det OK at afbestille hvis man gør det med god varsel, fx restaurant og en rejse.

#### 2.4.5 Opsigelse med forkortet varsel

- Opsigelse af aftaler om vedvarende retsforhold kan undertiden ophæves med forkortet varsel.
- Nogle afgørelser har givet en kontrahent ret til at opsiges varige (langvarige) kontrakter om abonnementer, reklamer eller lign., som *ikke* er omfattet af forbrugeraftaleloven, med et forkortet varsel i tilfælde, hvor realydelsen på grund af ændrede forhold ikke længere har interesse for modtageren.
- Aftaler om vedvarende retsforhold kan i tilfælde af konkurs opsiges fra begge sider med et sædvanligt eller rimeligt varsel, jf. KL§ 61.

### 3 Umulighed og force majeure

#### 3.1 Fritagelse for naturalopfyldelse på grund af umulighed

- Der kan ikke ske naturalopfyldelse hvis det er fysisk umuligt, eller praktisk umuligt.
- Såfremt debitor i disse tilfælde burde have indset at det ville blive umuligt så skal han betale kreditor erstatning.
- Umulighed er ikke pengemangel.

#### 3.2 Fritagelse for ansvar på grund af force majeure

- Debitor er ansvarsfri, hvis parterne ikke havde kunnet forudse opfyldeshindringen, KBL§24.
- Hvis prisstigningen er meget voldsom, helt udenfor hvad der af parterne kunne forventes, og udgiftsforøgelsen er større end hvad mange vil kunne bære, så kan der være force majeure. Gomard nævner visse betingelser.
- Force majeure eller hardship klausuler har til formål at udvide og præcisere, hvilke omstændigheder der er ansvarsbefriende (strejke, brand, etc.).
- Skal ofte bedømmes om de er ekstremt byrdefulde, og ikke efter fx tabt fortjeneste.

### 4 Tabsbegrænsning og naturalopfyldelse

#### 4.1 Erstatningsrettens regel om tabsbegrænsning

- Man kan ikke få erstattet ting som nemt kunne være undgået ved fx at foretage dækningskøb, fx CISG 77.

#### 4.2 Annullation

##### 4.2.1 Bestillingskøb og entreprise

- Man kan annullere et bestillingskøb, hvor man dog skal betale erstatning til producenten eller entreprenøren.
- Adækvans. Tab erstattes i almindelighed ikke, hvis årsagsforbindelsen mellem misligholdelse og skade er fjern og usikker.

##### 4.2.2 Aftaler om transport, leje og arbejde

- Ved annullation kan man betale mindre da kreditor har tabsbegrænsningspligt.
- Transportøren har ikke interesse i at foretage rejsen, og derfor kan der være tabsbegrænsningspligt.
- En udlejer har normalt ikke en selvstændig interesse i at holde det udlejede beboet, men han skal dog sørge for at genudleje ved misligholdelse.

#### 4.3 Købers og anden realkreditors kontrahering til anden side

- Hvis man kan købe til anden side billigere så skal man gøre det, man vil i hvert fald ikke få erstatning for en højere pris. Foretage dækningskøb.

#### 4.4 Naturalopfyldelse mere byrdefuld en erstatningspligt

##### 4.4.1 Større økonomisk belastning

- Ved større økonomisk belastning som ligger "ganske uden for forudsætningerne ved handelens indgåelse", så kan man ikke kræve naturalopfyldelse, kun erstatning. beautiful

##### 4.4.2 Indskrænkning af handlefriheden

- Udlejer har ret til at foretage forbedring på det lejede, og man derfor ikke kræve at det lejede altid skal stå til ens disposition.
- Ved genopbygning af en udlejet ejendom kan man ikke bare kræve genopbygning (naturalopfyldelse) hvis det indskrænker udlejers handlefrihed, hvis han fx havde andre planer.

### 5 Opfyldelse af aftaler af personlig karakter

#### 5.1 Aftaler om personligt arbejde

- Naturalopfyldelse kan ikke ske for personligt arbejde, da det vil krænke person friheden.
- Konkurrenceklausuler er OK, dog må de ikke være urimelige. Betaling af den eventuelle konventionalbod kan stadig give forbud mod naturalopfyldelse så der nedlægges forbud.

#### 5.2 Aftaler om andre personlige ydelser

- Hvis der kræves naturalopfyldelse så kan det kun ske ved at en anden udfører arbejdet for domfældtes regning.

### 6 Afhjælpning, omlevering og efterlevering

#### 6.1 Hovedsynspunkter

- Debitor har efter omstændighederne en afhjælpningsret, således at han kan begrænse misligholdelsen og dermed kreditors misligholdelsesbeføjelser, men kunne kreditor have hævet aftalen på grund af en artsbestemt ydelses ukontraktmæssighed, kan kreditor afvise den modtagne mangelfulde ydelse og kræve omlevering, jf KBL§ 43.

- Afhjælpning kan kræves i forbrugerkøb, entreprisekontrakter og ved leje.

## 6.2 Efterlevering

- Kan ske ved dom.
- Reklamation kan ske efter a) *forsinkelse* af den resterende del; b) *kvantitetsmangel*.

## 6.3 Omlevering (ombytning)

- Ved genuskøb kan der kræves omlevering hvis det allerede leverede lider af en væsentlig mangel, eller sælgeren har kendt manglen så tidligt, at han uden urimelig opopfrelse kunne have skaffet mangelfri varer eller sælgeren har handlet svigagtig.
- Dog har køber omsorgspligten for den første forsendelse.

## 6.4 Afhjælpning

### 6.4.1 Reglerne om afhjælpning er under udvikling

- Er under udvikling, men internationalt arbejdes der for en afhjælpningsret og -pligt.

### 6.4.2 Afhjælpningspligt

- *Entreprise*. I AB 92 er der afhjælpningspligt for fejl indtil 5 år fra aflevering til bygherre.
- Ved *bestillingskøb* kan både væsentlige og uvæsentlige mangler bedes afhjulpet.
- Ved *forbrugerkøb* er der i KBL§ 78 givet forbruger mulighed for at kræve afhjælpning.
- Der kan kræves afhjælpning af vanhjemmel.

### 6.4.3 Afhjælpningsret

- Normalt har sælgeren ikke en ret, men det vinder mere indpas i moderne lovgivning. En sådan friere formulering af reglen følges allerede efter gældende ret ved entreprise, bestillingskøb og køb af genstande, hvor det er almindeligt og naturligt, at sælgeren foretager tilretninger af det leverede.
- En klausul om at man ikke kan kræve erstatning, men alene afhjælpning af mangler, afskærer ikke køberen fra at hæve aftalen eller fra at kræve erstatning af hele sit – adækvate – tab efter almindelige regler.

### 6.4.4 Kontraktklausuler om afhjælpning af mangler

- Der kan ske begrænsning af misligholdelsesbeføjelserne ved aftale. Dog kan køberen altid hæve købet.

---

# Kapitel 8 Samtidighedsgrundsætning og tilbageholdelsesret

---

## 1 Tilbageholdsret som detentionsret og retentionsret

---

### 1.1 Tilbageholdsret og samtidighed

- Tilbageholdsretten er tingligt beskyttet (i kraft af samtidighedsgrundsætningen) og giver således den berettigede en betydelig sikkerhed.
- Hjemlen ligger i KBL§ 14 hvor en part ikke er pligtig til at udlevere sin ydelse før han får erlagt udleveret den ydelse som denne har krav på.
- Der er krav om konneksitet (forbindelse) og komputation (udjævnelse) mellem genstanden som tilbageholdes og den fordring som udgør dens grundlag.

### 1.2 Detentionsret

- Samtidighedsgrundsætningen hjemler kun en part ret til at holde egen ydelse tilbage, indtil han får modydelse. Retten til at holde egen ydelse tilbage kaldes detentionsret.

### 1.3 Retentionsret i medfør af samtidighedsgrundsætningen

- Retentionsret er tilbageholdelsesret for en ting som man alligevel ikke kan få ejendomsret til. Fx reparatørens tilbageholdelse af et fjernsyn indtil reparationssummen er betalt.
- Derfor kan dette også bruges i kontrakter om reparation, transport eller forvaring (depositum).
- Tilbageholdsretten har i nogle tilfælde karakter af en håndpanteret, idet lovgivningen giver parten adgang til at søge sig fyldestgjort for sit vederlagskrav på en anden og lettere måde end ved at gøre udlæg på grundlag af dom, CMR, KBL§ 34, Søløvens §272

### 1.4 Retentionsret i kraft af konneksitet

- Konneksitet betyder nær forbindelse. Man retinærer ikke for i sidste instans at få ejendomsret over genstanden, men for at presse den anden til at opfylde kravet. Fx hvis man hæver købet kan man retentionere genstanden indtil sælgeren har betalt købesummen tilbage.
- Retentionsret har både karakter af tilbageholdelsesret og af håndpanteret, hvor han efter almindelige regler eller aftale realisationsbeføjelse.

## 2 Fravigelser af samtidighedsgrundsætningen

---

- Der kan ske fravigelser fra samtidighedsgrundsætningen hvis det er indeholdt i aftalen, eller p.g.a. af aftalens natur, fx entrepris eller bestillingskøb.

## 3 Samtidighed i løsørekøb

---

### 3.1 Løsørekøb

- Løsørekøb er kontantkøb, og derfor gælder samtidighedsgrundsætningen. En køber, der kræver efterlevering eller afhjælpning, er kun berettiget til at tilbageholde så stor en del af købesummen, at han er tilstrækkelig sikret til tilfælde af (yderligere) misligholdelse (komputation).
- Ved fordringshavermora, hvor køberen ikke har modtaget det købte fordi han ikke var hjemme, skal dog betale ydelsen når leverings- eller betalingstiden udløber.
- Tilbageholdsret kan udøves for at sætte pression på skyldner, dog må presset ikke være uforholdsmæssigt stort.

### 3.2 Afsendelseskøb

#### 3.2.1 HR i KBL§15

- KBL§15. Ved forsendelseskøb er samtidigheden ikke ved overgivelse til fragtfører, selvom det er her "levering" finder sted. Sælger kan først kræve betaling når salgsgenstanden når frem til køber. Til leveringsstedet.

#### 3.2.2 Betaling mod dokumenter KBL§71

- Man skal betale når man får konnossement brevet i hånden selv om salgsgenstanden endnu ikke er kommet frem til bestemmelsesstedet, og køber ikke har haft mulighed for at undersøge salgsgenstanden.
- Den, der har købt kontant mod konnossement, har foruden konnossement eller fragtbrev også krav på at få udleveret en faktura med oplysning om varen og dens pris, da køber ikke kan berigtige købesummen ved modregning.

#### **4 Samtidighed i køb af fast ejendom**

---

- Ejendoms køb er undergivet en samtidighedsgrundsætning. Udføres ofte ved at der oprettes et depositum som kan hæves når skødet er skrevet.
- Pligt til at betale renter er fra skæringsdagen eller hvis ikke så fra overtagelsesdagen.

#### **5 Samtidighed i entrepriser**

---

- Ved fastejendom bliver der betalt i rater, med 15 arbejdsdages kredit. Der er desuden transport på byggelån og bankgarantier.
- Ved reparations entrepriser kan der ske tilbageholdelse i reparerede skibe, men ikke i fast ejendom.

#### **6 Vedvarende skyldforhold**

---

- I vedvarende skyldforhold er det ikke muligt at have samtidighed.
- Ved vedvarende skyldforhold betales i rater, ved deponering betales normalt bagud, ved leje betales normalt forud.
- Forpagtning og arbejde betales almindeligvis bagud.

---

# Kapitel 9 Ophævelse

---

## 1 Begrebet ophævelse

---

- HR der kan ske ophævelse såfremt der foreligger en væsentlig misligholdelse, eller hvis ydelsen ikke har været præsteret. Meningen er at opnå status quo.
- *Opfyldelsesbeføjelser* er beføjelser man ønsker at gøre brug af for at opfylde en kontrakt.
- *Gensidighedsbeføjelser* er beføjelser hvor man ønsker at befri sig fra sin gensidige forpligtelse i kontraktforholdet. Enten helt eller delvist eller at reducere sin vederlagsforpligtelse, eller holde den tilbage.
- Ophævelse er en gensidighedsbeføjelse som går ud på ansvarsfrit at bringe aftalen til ophør p.g.a. den anden parts væsentlige misligholdelse af aftalen. Den befrier begge parter for at erlægge ydelser.
- Ophævelse kræver en erklæring, og når den når frem til den anden part er den bindende for *begge* parter.
- Hvis debitor mener at ophævelsen er sket ubegrundet, har han sags byrden.

## 2 Regler om hel eller delvis uvirksomhed af andre grunde en ophævelse

---

### 2.1 Betingelser

- At aftalen indeholder betingelser som ikke bliver opfyldt, og derfor er aftalen ophævet.

### 2.2 Beslutningsgrundlaget

- Hvis en part var i vildfarelse, eller at forholdene ændredes (trods det måske ikke er en misligholdelse). Fx bestilt Edb af en konfektionsfabrik.

### 2.3 Annullation

- Ved ophævelse ifalder man ikke ansvar. Ved annullation gør man. Men ved annullation mister man muligheden for naturalopfyldelse.

## 3 Ophævelse forudsætter kontraktbrud

---

- Der skal være kontraktbrud. Det er et mere broget billede hvis det er en biforpligtelse som bliver misligholdt og ikke hovedforpligtelsen.
- Ved leje kan der hæves hvis der er restance for den løbende leje, depositum for leje og varmebidrag, men nok ikke andre restancer. Påkravsfrist på 3 dage.
- Forsikring kan hæves for restancer på præmien, men nok ikke andre restancer.
- For lån er det ofte sådan at man kan hæve låne aftalen hvis der er restance med terminer, ofte også efter en påkravsfrist. For pant er der påkravsfrist på 7 dage.

## 4 Betingelser for ophævelse

---

### 4.1 Væsentlighed

- Væsentlighed er en helhedsvurdering. Der skal også tages hensyn til debtors ulempe ved ophævelse.
- En misligholdelse er uvæsentlig selv om den for kreditor er væsentlig, hvis den burde have været uvæsentlig, fx hvis kreditor havde båret sig nogenlunde fornuftigt ad.
- Forsinkelse med penge vurderes normalt strengere end forsinkelse af andre ydelser.
- I handelskøb vurderes leveringstid, kvalitet, kvantitet strengere end i private forhold.
- En særlig bestemmelse i kontrakten om, at nøjagtig opfyldelse kræves eller er en betingelse må respekteres, jf. KBL§21.
- Hvis en garanti svigter har kreditor krav på erstatning, og nogle gange også på at hæve aftalen, hvis garantien var en betingelse for aftalens brugbarhed.
- Hvis det under forhandlingen er blevet gjort klart at en bestemt egenskab er vigtig for parten, vil kreditor have hæve adgang ved næsten enhver afvigelse.
- I almindelighed kræves ikke en nachfrist for at kunne hæve en aftale, dog specielt med forsikring, entreprise og lejemål.

### 4.2 Undskyldelig misligholdelse

- I vurderingen om misligholdelsen er væsentlig tillægges der undertiden vægt om misligholdelsen har udvist fejl eller forsømmelse.

#### 4.2.1 Subjektive elementer i misligholdelsesbegrebet

##### (1) Køb

- Sælger har en loyal oplysningspligt, og hvis han ikke opfylder den når han skal fortælle om en "mangel" er han subjektiv ansvarlig.

- Skader opstået efter risikoens overgang er sælgers ansvar hvis skaden skyldes hans fejl eller forsømmelse.  
(2) *Arbejdsaftaler*
- Hvis arbejdstageren har udvist uforsvarlig eller illoyal adfærd. Eller hvis han fængsles så han ikke kan opfylde sit job.  
(3) *Liberale erhverv*
- Fx en læge eller advokat har ikke en resultatforpligtelse, men skal yde en indsats af god faglig standard.
- Må arbejdet anses som værdiløst, har advokaten eller revisoren dog intet honorar krav.

#### 4.2.2 Subjektive elementer i væsentlighedsbegrebet

- Om debitor har gjort hvad han kunne eller om han har taget sine forpligtelser let..
- Ved leje tages der undertiden hensyn til om manglende betaling af leje skyldes et uheld, eller manglende vilje og evne som bedømmes strengere.

#### 4.3 Svig og uhæderlighed

- Svig er en ugyldighedsgrund og kreditor har dermed mulighed for at hæve kontrakten.

## 5 Ophævelse af helt eller delvis opfyldte kontrakter

### 5.1 Opfyldelse begrænser beføjelsen til at hæve

- Beføjelser til at hæve opfyldte kontrakter er snævrere en beføjelsen til at hæve før opfyldelse.
- Tilbageførelse af ydelser, der allerede er overgivet til medkontrahenten, kan kollidere med tredjemands interesse eller ret, og lovgivningen har derfor begrænset overdragerens adgang til at hæve efter overgivelse til eje af tingsydelser til erhververen til tilfælde, hvor han har taget forbehold herom, KBL§28.2; TL§6; KL§58.3; kreditaftaleloven§34+50, cisdg art. 81,2.
- Så normalt kan kun den person som har genstanden i sin besiddelse kræve hævning.
- Hvis det ikke kan gives tilbage in natura, fx der er udført lidt af entreprisen, så skal kreditor betale debitor for den del af ydelsen som er præsteret.
- Ved forbruger kredit køb, er der forbud mod pant, man kan kun tage ejendomsforbehold. Endvidere er der begrænsninger på: 1) at man kun kan søge sig fyldestgjort i ejendomsforbehold genstanden og ikke foretage udlæg i andre af debtors aktiver; 2) at sælgeren normalt ikke kan kræve den del af restkøbesummen, som ikke er dækket af genstandens værdi betalt af køberen.

### 5.2 Betaling og modtagelse af penge, §57 tilbageførsel af ydelser ved ophævelse

- Ophævelse af et køb, efter at dette er opfyldt, forudsætter reklamation, jf. KBL§32 fastejendom UfR1979.44, samt tilbagebetaling af købesummen, KBL§57. Restitution af penge er lettere end restitution af ting.
- §57s2, sælgeren skal stille betale erstatning eller stille sikkerhed for denne for at få salgsgenstanden tilbage fra køberen i tilfælde af hævning.

### 5.3 Tingsydelser

#### 5.3.1 Ophævelse efter erlæggelse, sælgers hævebeføjelse

- HR: Der kan *ikke* ske ophævelse fra sælgerens side efter at salgsgenstanden er erlagt.
- Kan ske hvis a) køber er gået konkurs eller har standset sine betalinger før modtagelse af genstanden, b) der har været taget ejendomsforbehold, c) det må antages at have været taget et forbehold om at kunne hæve trods overgivelse d) genstanden afvises af køberen.
- Købeloven finder også anvendelse på bytte.  
(1) *Overgivelse efter konkurs*
- Sælger kan hæve og kræve sin ydelse tilbage, medmindre tilsynet eller boet tiltræder eller indtræder i aftalen.  
(2) *Ejendomsforbehold*
- Der kan kun gives sikkerhed for købesummen ved underpant i ikke-forbruger køb, og denne skal tinglyses.
- Ejendomsforbehold minder om underpant, dog skal det ikke tinglyses og kan kun anvendes til sikring af restkøbesum. Det er ikke nødvendigt specifikt at anvende ordet "ejendomsforbehold". Det er heller ikke nødvendigt at aftalen er skriftlig.
- Ejendomsforbeholdet er kun effektivt hvis genstanden kan identificeres med rimelig sikkerhed.
- Ejendomsforbeholdet falder bort, hvis køberen efter aftale med sælgeren videresælger genstanden (konsignation). Eller hvis genstanden undergår væsentlige ændringer ved fx bearbejdning.
- Ejendomsforbeholdet eller overtagelsen i konsignation, skal være vedtaget inden genstanden overgives.
- I forbruger køb skal der erlægges mindst 20% af kontantprisen for at der kan stiftes gyldigt ejendomsforbehold.
- For ejendomsforbehold skal købet være mindst 2.000 kr., både ved handelskøb og forbruger køb. Jf U.1991.124V er dette også for det *samlede* beløb, selvom de enkelte poster på fakturaen måtte udgøre mindre beløb.  
(3) *Ugyldig (uvirksom) overgivelse*

- Hvis køberen ikke samtidigt betaler, så skal sælger hæve aftalen, ellers så må det betragtes som værende henstand med betalingen eller kredit. Det er derfor vigtigt at sælgeren gør det klart at han ønsker betaling med det samme.
- *(4) Salgsgenstanden afvises af køberen*
- Afviser køberen med urette at modtage salgsgenstanden og at betale for den, kan sælgeren hæve købet og kræve genstanden tilbage.
- Sælgeren indtræder – indenfor rammen af sit krav mod køberen og højst for et beløb svarende til genstanden værdi (FAL§37+38) – i erstatnings- eller forsikringskrav, som i anledning af beskadigelse eller bortkomst af genstanden er opstået mod skadevolder eller tingsforsikrer, jf. FAL 54. I kontrakter om køb med ejendomsforbehold er det – ligesom i pantebrevsformularer – som oftest foreskrevet, at køberen skal holde salgsgenstanden forsikret for den fulde værdi mod brand og tyveri.
- Fast ejendom, sælgeren kan tage den solgte ejendom tilbage, hvis han kun har givet køberen betinget skøde, og betingelsen ikke bliver opfyldt. Har køberen fået et ubetinget skøde, kan sælgeren ikke hæve købet. KBL gælder ikke her.
- Kreditaftaleloven finder også anvendelse på salg af fast ejendom.

### 5.3.2 Ophævelse efter modtagelse. Køberens hævebeføjelse

- Man kan ikke tage varen i brug og så hæve. Man skal returnere varen i væsentlig samme stand og mængde, hvori det var leveret, KBL§57.
- Sælger kan få vederlag for brug, men ikke for ganske kort tids brug. Men godt for brug i lang tid selv om det er fordi sælger forsøgte at afhjælpe væsentlige mangler i ca. 1 år.
- Køber har også mulighed for at hæve, hvor grunden til, at tilbagegivelse ikke kan ske, er foranstaltninger, som er truffet af køberen selv eller af en kunde, fra hvem køberen har måtte acceptere en ophævelse, inden en væsentlig mangel eller anden misligholdelse er eller burde være opdaget, KBL§ 58.

### 5.4 Bygge- og anlægsarbejder

- Bygherre kan kun hæve ved væsentlige misligholdelse når arbejdet er gået i gang og kun ved at advare entreprenøren.
- Til brug for at færdiggøre projektet kan bygherren benytte den forsmåede entreprenørs materialer og materiel.
- Ophævelsen har kun virkning for fremtiden, medmindre det allerede udførte arbejde er ubrugeligt og værdiløst.

## 6 Vedvarende kontrakter

### 6.1 Efterfølgende misligholdelse

- Kontrakter om leje og om personligt arbejde kan kun hæves med virkning for fremtiden p.g.a. en – væsentlig – efterfølgende misligholdelse.
- Arbejdstager krav på løn til han kunne være opsagt, funktionærlovens §3
- Udlejer har krav på leje i tiden, indtil lejeren kunne have opsagt lejemalet, dog med fradrag af, hvad der kan opnås ved udleje til andre, LL§95.

### 6.2 Oprindelig misligholdelse

- Der kan ske ex tunc (med tilbagevirkende kraft) ophævelse af aftalen, men kun i sjældne svigagtige tilfælde.



---

# Kapitel 10 Forholdsmæssigt afslag

---

## 1 Baggrund, funktion og hjemmel

---

- Køberen har ofte interesse i at benytte andre misligholdelsesbeføjelser både i tilfælde, hvor han ikke ønsker at hæve eller ikke kan hæve kontrakten, fx fordi han ikke kan give ydelsen tilbage, KBL§57; eller fordi misligholdelsen ikke er væsentlig, KBL§21.
- De tabsposter, der kan kræves erstattet, kan alt efter de foreliggende omstændigheder være mistet avance, forskellen i værdi mellem rigtig ydelse og den præsterede ydelse, reparationsudgifter, driftstab og tab som følge af afsavn og følgeskader.
- Hjemmel i KBL§42+43 og lejelovens§11 stk. 2+15+16. Cisg art. 50. Afslagsbeføjelsen kan uden lovhjemmel bruges i andre kontrakttyper.
- En uegnethed af et anvendt materiale, der først bliver erkendt af teknikerne efter, at en bygning eller andet produkt er afleveret eller solgt, er ikke en mangel. Småfejl i gamle hus kan kun forventes og er ikke en mangel.

## 2 Beregningen af forholdsmæssigt afslag

---

- Man siger: aftalt pris \* (værdi af mangelfuld ydelse / værdi af mangelfri ydelse).
- Et forholdsmæssigt afslag kan ramme sælger hårdt, men der er ikke mulighed for at sige bristede forudsætninger.

## 3 Forældelse og reklamation

---

- Reklamationsfristen er normalt 1 år ved løsøre køb. 5 år ved nybygning / byggematerialer jf. AB92, uden AB92 gælder den 20 årige frist fra DL 5-14-4.

---

# Kapitel 11

## Erstatning i og uden for kontraktforhold

---

### 1 Kontraktskrav og deliktskrav

---

- Erstatningsretten sondres mellem kontraktret og deliktsret.

### 2 Ansvar for handlinger og for undladelser

---

- Dette er kontrakts forhold. Man kan kun ifalde ansvar for sine handlinger hvis de har været culpøse udenfor kontrakt.

### 3 Ansvarsgrundlaget

---

#### 3.1 Culpereglen og DL 3-19-2

- Culpøs adfærd, og arbejdsgiveransvaret.

#### 3.2 Bevisbyrden

- I deliktsretten påhviler bevisbyrden for culpa i almindelighed skadelidte. Ansvarsskærpelse ved omlægning af bevisbyrden kan finde sted uden særlig lovhjemmel kan finde sted hvor det er nødvendigt for at sikre skadelidte.

#### 3.3 Særregler om ansvarsgrundlaget

- Der kan være skarpere eller svagere ansvar. Der kan være objektivi ansvar, KBL§23(tid), 43(mangel), 59(retsmangel); færdselsuheld med motorkøretøjer.

## 4 Kontraktfrihed og kontrakterstatningsret

- Man har aftalefrihed og kan derfor skærpe eller ophæve ansvar i aftaler.
- Uforsvarlig adfærd vil altid være culpøst.
- Jf. Erstatningsansvarslovens §27 og produktansvarslovens §12, kan man ikke fraviges til skade for skadelidte.

## 5 Kontrakthabilitet

- Børn under 15 er erstatningspligtige for skadegørende handlinger.
- Alle er erstatningsansvarlige, men børn under 18 år er kan ikke indgå kontrakter.

## 6 Konkurrerende ansvarsgrundlag

### 6.1 Overlapning og konkurrence

- Der kan være konkurrence mellem erstatning indenfor kontrakt og erstatning udenfor. Man vil måske kunne anvende begge regler, men indenfor kontrakt kan være bedre da det er nemmere at få erstatning for følgeskader her. Fx fejl begået af en tandlæge eller anden professionel.

### 6.2 Anvendelsesområdet for særregler om erstatningsansvaret

- Der kan være særregler som begrænser ansvaret. Fx maksimal erstatningspligt for søtransport som er skadet. Her kan man ikke blot anvende erstatning udenfor kontrakt til at undgå denne særregel, men må respektere den. Ligeledes findes en sådan maksimal regel i CMR-loven

### 6.3 Culpa in contrahendo (kontraheringsculpa)

- Ved uforsvarligt at lokke en anden til at indgå kontrakt med en er en ansvarspådragende handling. Man kan vælge mellem negativ kontraktsinteresse eller positiv opfyldelsesinteresse.

### 6.4 Krænkelse af andres kontraktforhold

- Hvis man som tredjemand er med til at bryde to personers kontraktforhold, kan man blive medansvarlig efter deliktsculpa. Fx en arbejdsgiver den overtaler en person som er ansat andetsteds, til at bryde sin kontrakt for at arbejde for sig.

## 7 Begyndelsestidspunktet for forældelse

- Ved fordringer er der 20 år fra stiftelsen af fordringen, DL5-14-4 gældsbrevets alder.
- Ved erstatning udenfor kontrakt er det 5 år fra skaderne begynder at vise sig.

## 8 Ansvarsforsikring

- Man kan ansvarsforsikre sig som virksomhed, men den vil ofte ikke dække ansvar som alene støttes på en aftale. Altså man kan ikke bare tage ansvar for mere end man normalt gør, bare fordi man nu er forsikret.

## 9 Processuelle spørgsmål: Angivelse af søgsmålsgrund og værneting

- Der kan være forskellige værneting, alt efter om det er indenfor eller udenfor kontrakt.

## 10 Lovvalg

- Udenfor kontrakt bruger man lovene fra hvor skaden er sket.
- Indenfor kontrakt bruger man lovene som er vedtaget, ellers hvor sælger har bopæl.

---

# Kapitel 12 Positiv opfyldelsesinteresse

---

## 1 Begreb og funktion

---

- Positiv opfyldelsesinteresse er når kontrahenten bliver stillet økonomisk som var kontrakten blevet opfyldt.
- Hvis kontrahenten ikke havde udsigt til at tjene noget på handlen, kan han i stedet kræve negativ kontraktinteresse, hvor han får erstatning for de udgifter han har haft til at foretage kontraheringen.
- Forbrugerbeskyttelseslovgivningen om objektivt ansvar overfor forbrugere er i almindelighed præceptive, jf. KBL§1,2.

## 2 Ansvarsgrundlaget for krav om opfyldelsesinteressen

---

### 2.1 Culpareglen

- Culpa er positiv hjemlet i bl.a. KBL§23+42, og giver ansvar for ikke at have gjort hvad der er praktisk muligt for at beskytte medkontrahentens interesser.
- Professionsansvaret gør at fagfolk kan idømmes ansvar hvis de ikke udfører et professionelt stykke arbejde.
- Der kan kun pålægges en part ansvar for kontraktbrud, såfremt kontraktens krav ikke er opfyldt. Hvis medkontrahenten opførte sig sådan som man kunne forvente af kontrakten er der ikke misligholdelse og der kan ikke være culpa.
- Ingeniører der udfærdiger tilstandsrapporter kan blive ansvarlige også overfor tredjemand hvis de har overset mangler. Hvis det derimod er et forsikringsselskab som udfærdiger rapporten for henblik af salg af forsikring, er dette ikke ligestillet med en garanti til køber.
- Situationen er en anden, hvor en afgivet erklæring retter sig til en ubestemt kreds af interesserede.
- Bankers kreditoplysning, er kun ansvarlig for den viden de sider inde med, og at de gør opmærksom på at de kun har et overfladisk kendskab til kundens økonomi.

### 2.2 Regler om ansvar for andres fejl

#### 2.2.1 Arbejdsgiveransvaret efter DL 3-19-2

- Arbejdsgivere er ansvarlige den hjælp de benytter sig af, da en kontrahent ikke skal være dårligere stillet hvis medkontrahenten benytter medhjælpere til at opfylde sin forpligtelse.
- Virksomhedsculpa: en kontrahent ifalder ansvar såfremt han eller virksomheden ikke har ydet en forsvarlig indsats.
- En kontrahent er ansvarlig selvom medarbejder udfører skaden ved at udøve virksomhed der intet har med arbejdsopgaven forbundet.
- En medarbejder ifalder kun ansvar ved skade på person eller ejendom. En medarbejder er ikke ansvarlig for forsikringdækket skade, EAL§19,3, og hans ansvar kan nedsættes eller bortfalde efter EAL§23.

#### 2.2.2 Videregående regler om ansvar for andres fejl

- Lejer er ansvarlige for alle som han giver adgang til det lejede; skibsreder hæfter for alle som udfører arbejde i skibets tjeneste; vognmænd også.
- Man kan også være ansvarlig for selvstændigt erhvervsdrivende, hvis kunden ikke var klar over at opgaven ville blive outsourcet.
- En kontraktskylnner vil i almindelighed stadig være ansvarlig for sine kontraktlige forpligtelser, selvom han outsourcer.
- Hvis det i kontrakten står at man vil benytte selvstændig medhjælp, og man ikke er ansvarlig for denne, er man i almindelighed ikke ansvarlig.

## 3 Beviset for culpa

---

- Det kan være svært at bedømme om der har været culpa, enten p.g.a. retlig usikkerhed eller usikkerhed omkring de faktiske omstændigheder som er passeret.
- Har debitor hindret at kreditor i at finde beviser indrømmes kreditor bevislættelse.
- HR Uden for kontraktforhold har kreditor/skadelidte bevisbyrden for culpa og for årsagsforbindelse, mens det i kontraktforhold i almindelighed er debtors/skadevolders sag at føre et eksculpationsbevis.
- Depositarer, reparatører, og lejere må føre eksculpationsbevis, da det antages at de har ansvaret.

## 4 Ansvarsregler mildere end culpareglen

---

### 4.1 Ansvar for forsikringsdækket skade

- For genstanden som har lidt skade er forsikret, kan den kun kræves erstattet hvis skadevolder har forvoldt skaden forsætligt eller under grov uagtsomhed, og skaden ikke skete under udførelse af offentlig eller erhvervsmæssig virksomhed, EAL.

### 4.2 Ansvar for gaver og vederlagsfri ydelser

- Da der ikke ydes modvederlag ved gaver, vil der sjældent være mangler, og der har ikke været retsafgørelser.

### 4.3 Ansvar for mangler

- Den loyale oplysningspligt kan tolkes som et ansvar for forsømmelser eller culpa. Den er videre end hvad købeloven siger, og der har været en del retsafgørelser, fx Ufr1955,791H.
- Dette har intet at gøre med en mildere ansvarsregel end culpa, men kun en præcisering af den nyere udvikling af at give sælgeren ansvar for ikke at oplyse så godt som han kunne eller burde.

## 5 Ansvarsregler strengere en culpareglen

---

### 5.1 Ansvar for opfyldelse af genusforpligtelser

- En genusdebitor skal prøve alle for ham mulige leveringsmuligheder, og kun hvis det er praktisk fuldstændig umuligt at leverer kan ham slippe for ansvar. KBL§24
- Ansvar er strengere end culpa. Eneste 3 undtagelser: undergang af alle genus, krig eller indførelses forbud eller lignende.
- Man skal give meddelelse hvis man ikke kan levere pga en af ovennævnte undtagelser.
- Genussælgerens ansvar kan lempes eller skærpes ved aftale da KBL§ 24 kun er deklaratorisk.

### 5.2 Manglende økonomisk evne (pengemangel)

- HR objektivt ansvar for pengemangel. Debitor vil stadig være forpligtet trods pengemangel uden selvskyld. Kun ved helt ekstraordinære og uventede prisstigninger kan ansvarsfrihed komme på tale.
- Ansvar kan dog lempes hvor kontrahenten ikke havde grund til at forvente at medkontrahenten havde mulighed for at modstå en unormal belastning.

### 5.3 Debitors uvidenhed om sin forpligtelse

- Uvidenhed om en forpligtelse gør stadig forpligtelsen bindende og med fuld retskraft.
- Dog renteloven og CISG om nachfrist.

### 5.4 Vanhjemmel og andre retsmangler

- Debitor er ubetinget ansvarlig for vanhjemmel, KBL§59. Dog anses vanhjemmel kun for en mangel, hvis den er indtrådt efter køkets afslutning.

### 5.5 Garanti

- Er et løfte om at en tilstand findes, og vil blive ved med at bestå.
- Ansvar for garanti er i almindelighed objektivt og er ikke betinget af culpa. KBL§42.

### 5.6 Særregler om ansvarsgrundlaget i enkelte kontrakttyper

- Ved lån til brug: DL 5-8-1 låntager er ubetinget ansvarlig for skade på den lånte genstand. Dog nok kun culpøst for følgeskader og ved forsinket tilbagelevering.
- Ved transport er transportøren objektivt ansvarlig for skade på gods og passagerer.
- Post Danmark er objektivt ansvarlig for skader på post.

## 6 Økonomisk skade og kausalitet

---

- Der kan kun kræves erstatning for økonomisk skade og som har kausalitet til kontraktbruddet. Andre skader kan kræves erstattet hvis de har særlig hjemmel, som fx personskade.
- Tab, der skyldes en værdiforringende mangel, kan kræves erstattet, selv om køber eller bygherre erkender, at han havde været villig til at betale samme pris, dersom sælgeren, som han burde, havde givet oplysning om manglen før kontraheringen. (Da det er påregneligt at der vil indtræde skade).
- Krav mod en mellemmand, fx for at have opgivet prisen for lavt på hoteller, kan ikke fås erstattet af mellemmanden, hvis kunden i alle fald ville have bestilt hotellet også til den højere pris (det var ikke påregneligt at der ville indtræde skade).

## 7 Erstatningens omfang

### 7.1 Hovedreglen: fuld erstatning

#### 7.1.1 Hovedregel og undtagelser

- HR Fuld erstatning.
- Dog: ansvaret omfatter kun tab, som kan bevises, og kun tab, som kreditor ikke kunne undgå, som er adækvat (påregnelig), og som ikke overstiger maksima ifølge særlig lovgivning eller gyldig bestemmelse (ansvarsfraskivelse) eller forudsætning i kontrakten. Kreditor har aldrig krav på mere end fuld erstatning.

#### 7.1.2 Erstatning som prisdifference

- Erstatningen er differencen mellem kreditors faktiske økonomiske situation og hvordan den ville have været om kontrakten var behørigt opfyldt.
- Hæves kontrakten, efter at kreditor har modtaget og nydt godt af ydelsen en tid lang, må der i erstatningsopgørelsen tages hensyn til indtægter eller anden væsentlig fordel, som kreditor har haft af ydelsen, inden denne leveres tilbage til debitor.

#### 7.1.3 Erstatning af tidsinteresse

- Driftstab p.g.a. forsinkelsen vil i almindelighed kunne erstattes.

#### 7.1.4 Erstatning af følgeskader

- Følgeskader kan også blive erstatningsberettiget, men der vil ofte være en klausul som begrænser til kun at omfatte erstatning for direkte skader, fx AB92.
- Efter produktansvarsloven, kan også tredjemand blive erstatningsberettiget.

### 7.2 Skade som kreditor kunne have undgået

- Kreditor har pligt til at undgå tab ved at træffe sædvanlige eller rimelige foranstaltninger til begrænsning af tabet.
- Skade som ikke er undgået pga pengemangel kan ikke kræves erstattet.

### 7.3 Medskyld og viden (ond tro) hos kreditor

- Reglerne om objektivt ansvar har undtagelse for ond tro.
- Medskyld gør at erstatningen nedsættes.
- Kreditors kendskab til fejl ved ydelsen vil som oftest medføre, at fejlen ikke anses som en mangel i retlig forstand.

### 7.4 Adækvans (påregnelighed)

- Skaden skal være adækvat. Hvad man fornuftigvis vil kunne tage i betragtning.
- Erstatningens størrelse kan derfor afhænge af, hvad debitor véd eller burde have indset om kreditors virksomhed, og betydningen for kreditor af behørig kontraktmæssig opfyldelse, såfremt kreditor er særligt udsat for at lide tab som følge af kontraktbrud.
- Påregnelighed er en slags "worst case scenario".

### 7.5 Beviset for skade og tab

- Bevisbyrden for tab og dets størrelse hviler på kreditor.

### 7.6 Casus mixtus

- En debitor, der med forsæt handler i strid med bestemmelser i kontrakten, og derved fremkalder en større eller dog en anden risiko for at kreditor vil lide skade, bliver ansvarlig hvis skaden indtræden selvom den skulle være hændelig.

### 7.7 Særlige regler og grundsætninger om begrænsning af erstatningens størrelse

#### 7.7.1 Lovbestemte begrænsninger og beløbsmaksima for erstatningens størrelse

- CMR og søloven har begrænsning i beløb.

#### 7.7.2 Begrænsning af erstatningens størrelse til et normalt tab uden lovhjemmel

- Der kan være behov for det, og det er muligt. Man kan optage en sådan bestemmelse i sin kontrakt, og den er normalt bindende, såfremt den er sædvanlig eller er blevet fremhævet over for kunden, og bestemmelsens indhold er klart.

## 8 Særregler om pengeforpligtelser: renter og valutakurstab

### 8.1 Renter

- Der er kun mulighed for rente fra før forfaldsdagen (kreditrente) hvis det er aftalt.
- Der kan være en højere rente end morarente hvis det er aftalt. Dog ikke indenfor forbruger køb.

### 8.2 Tab som ikke dækkes af renten

- Der kan kræves erstatning for *beviste* tab som renten ikke dækker.
- Ved inflation kan der kræves ekstra rente, men kræver særlig hjemmel.

### 8.3 Kurstab ved fordringer i fremmed valuta

- Hvis der skal betales i fremmed valuta, og valutaen falder efter forfaldsdatoen har kreditor lidt et tab, som han kan få godtgjort ved erstatning.

---

# Kapitel 13 Negativ kontraktinteresse

---

## 1 Kontrahering kan være en skadegørende og ansvarspådragende handling

---

- Hvis man havde tillid til at en kontrakt kom i stand, og den ikke gør det, kan man kræve erstatning for det tab man har lidt ved at arbejde på at få kontrakten istand.

## 2 Ugyldige kontrakter

---

- Hvis man har fået en anden til at indgå en ugyldig aftale fx fordi man er umyndig, kan medkontrahent kræve at man erstatter hans negative kontraktinteresse.

## 3 Resultatløse forhandlinger

---

- Ved resultatløse forhandlinger er der normalt ikke noget ansvar, medmindre en part har handlet i strid med redelig forretningskik.

## 4 Gyldige kontrakter hæves

---

- En kontrahent, der hæver kontrakten p.g.a. misligholdelse fra medkontrahentens side, kan kræve sin negative kontraktinteresse erstattet, hvis de almindelige betingelser efter kontrakterstatningsretten for at kræve erstatning er opfyldt.

---

# Kapitel 14 Produktansvar

---

## 1 Produktsikkerhed og produktansvar

---

- Man ønsker at skabe sikkerhed for liv og helbred i Danmark og EU.
- Produktansvarsloven §13 siger at loven kun er supplerende, står ved siden af, eksisterende lovgivning.

## 2 Defekt og mangel. Produktansvar og mangelsansvar

---

- Beskrivelsen af en defekt og opregningen af ansvarsfrihedsgrundene for produktansvar i produktansvarslovens §5+7 er forskellig både fra afgrænsningen af mangelsbegrebet og fra reglerne om ansvaret for mangler.
- Producenter og forhandlere er efter reglerne om produktansvar ansvarlige for, at de produkter, de har bragt i omsætning, frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes.

## 3 Direktivet af 25. juli 1985 og loven af 7. juni 1989 om produktansvar

---

- Denne giver et objektivi produktansvar, men kun for personskade og skade på ting, der ikke benyttes til erhverv.
- Man kan stadig søge erstatning efter andre regler.
- Der er en "selvrisiko" for tingsskade på 4.000 kr. efter loven om produktansvar §8, men dette har kun ringe praktisk betydning, da man kan søge efter de andre love som erstatning udenfor kontrakt.
- Der sker forældelse på 20 år efter DL 5-14-4, men det kan dog nok suspenderes.

## 4 Produktansvarets grundbegreber: Produkt, defekt, producent og mellemhandler, produktskade

---

### 4.1 Produkt

- Et produkt er næsten alt løsøre, alt som er forarbejdet og kan kaldes for et produkt. Eneste undtagelser er helt uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, fiskeri og jagt såvel et levende eller slagtet dyr.
- Heller ikke fast ejendom, immaterielrettigheder eller tjenesteydelser.

### 4.2 Defekt

- Når den ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes.
- Også utilstrækkelig instruktion om produktets egenskaber og brug kan være en defekt i lovens forstand. Det er ikke muligt at gøre ethvert produkt foolproof, men produktet bør ledsages af en brugsanvisning eller lign., hvis dette er nødvendigt for, at brugere kan anvende produktet uden nogen påregnelig risiko.
- Bevisbyrden for skaden påhviler skadelidte, jf lovens §6s2.

### 4.3 Producent og forhandler (mellemhandler)

- Producenten og de eventuelle mellemhandlere er solidarisk (og ikke subsidiær) ansvarlige. Måske gælder dette kun i Danmark.
- En importør til EU er ansvarlig for den ikke-EU producent.

### 4.4 Produktskade

- Ansvar efter almindelige erstatningsregler omfatter skadelidtes individuelle fulde tab, for så vidt tabet er adækvat. Ansvar efter produktansvarsloven omfatter erstatning og godtgørelse for personskade og skade på ting til ikke-erhvervs-mæssigt brug.
- Hvis produktet har været brugt som en *ingrediens* i en sammenblanding, kan det være svært at skelne mellem skade på det defekt og skade på andre ting. Her vil man som regel ikke anvende produktansvarsloven, men i stedet bedømme efter mangler.
- Der kan bestemmes et maksimum i erstatning jf direktivet, men det er i Danmark ikke sket.

## 5 Ansvarsfrihedsgrunde

---

- Produktansvaret påhviler kun den, der ved produktion eller levering har handlet erhvervs-mæssigt.
- Produktet skal være defekt fra producentens side. Udviklings-skader gælder derfor ikke, medmindre produktet havde en usædvanlig dårlig holdbarhed
- "State of the art defense" for helt nye teknologiske produkter, hvor man senere kan kom til viden som giver et mere sikkert produkt, ifalder ikke ansvar for gamle produkter.

## 6 Præceptivitet. lovvalg

---

### 6.1 Aftale om ansvaret

- Ansvar kan ikke fraskrives eller begrænses.
- Man kan ikke ved aftale omfordele ansvaret mellem producent og mellemhandlere. Dog kan flere producenter aftale at kun en hovedproducent er ansvarlig.

### 6.2 Jurisdiktion og lovvalg

- Produktansvar er et ansvar udenfor kontrakt, og dommerskabte regler her er derfor også vigtige.
- Man vælger som regel at bruge loven efter hvor skaden har fundet sted.
- En importør i Danmark kan formentlig gyldigt aftale med eksportører, at deres indbyrdes forhold bestemmes efter sælgers ret. Denne ret vil i almindelighed acceptere en forpligtelse for importøren til at holde sælgeren skadesløs for produktansvar.



---

# Kapitel 15

## Aftaler om følger af kontraktbrud

---

### 1 Almindelige retsregler eller aftaler om kontraktbrud

---

- De almindelige deklaratoriske regler kan fraviges både ved individuelle kontrakter og ved standardkontrakter.
- Men standardkontrakter kan ikke altid accepteres hvis de kun er lavet af den ene part, da den måske ikke stiller folk rimeligt. Andre standardvilkår er så indarbejdet og tager hensyn til begge parter, at de i høj grad er accepterede, fx AB92 og andet som har vundet sædvane.
- Standard vilkår som ikke har været individuelt forhandlet skal tolkes på den for forbrugeren mest hensigtsmæssige måde.

### 2 Garantier og "maskinklausuler"

---

#### 2.1 Garantier

- Hvis garantien ikke holder så udløser den KBL's normale misligholdelsesbeføjelser.
- Husdyr kan der normalt ikke fås erstattet følgeskader for, kun for selve skaden på dyret.

#### 2.2 Maskinklausuler

- Giver mulighed for ved større, komplicerede ting at afhjælpe før der kan hæves.
- Det er ofte et led i klausuler om ret og pligt for leverandøren til at reparere det leverede, at denne ikke er ansvarlig for driftstab, indirekte skade eller lign. En sådan ansvarsbegrænsning er kun effektiv, hvis leverandøren lever op til sit tilsagn om at ville afhjælpe mangler. Sker dette ikke, kan kunden kræve erstatning efter almindelige regler også for driftstab eller anden indirekte skade, såfremt denne er adækvat.

### 3 Mangelsfrihedsklausul

---

- Ved fast ejendom kan man lave en tilstandsrapport for at befri sig for ansvar.
- Mangelsfrihedsklausuler kan ikke befri en sælger som ikke har overholdt hans loyale oplysningspligt.
- Ved køb på auktion kan man ikke påberåbe sig mangler, kun hvis genstanden ikke hører til den betegnelse under hvilken den er solgt.
- Man kan også sige at tingen købes som beset. Denne er dog lidt begrænset i forbrugerkøb, KBL§ 77.

### 4 Klausuler om fraskivelse eller begrænsning af ansvar

---

#### 4.1 Begrundelse og behov for begrænsning af ansvaret efter almindelige regler

- Der er ofte behov for at begrænse ansvar.
- En særlig måde, hvorpå både kundens behov for kompensation og leverandørens frihed for ansvar kan imødekommes, består i at stille krav om tegning af forsikring i kontrakten.

#### 4.2 Vedtagelsen af klausuler om ansvarsfraskrivelse

- Standard klausuler kan godt accepteres hvis det anses for standard i handelstypen, den skal være tilstrækkelig klar.

#### 4.3 Fortolkning af klausuler om ansvarsfraskrivelse

- Jo mere usædvanlig et kontraktvilkår er, og jo mere det indskrænker ansvaret, jo større krav stilles der til klarheden af vilkåret for at anse det for bindende.
- En ansvarsfraskrivelse omfatter ikke skade forvoldt med forsæt eller grov uagtsomhed. Der kan dog fraskrives ansvar for fortsat fra medarbejdere.

#### 4.4 Gyldigheden af klausuler om ansvarsfraskrivelser

- Et vilkår, det begrænser ansvaret så stærkt, at det berøver medkontrahenten et nødvendigt minimum af retsbeskyttelse og måske endda prisgiver ham leverandørens forgodtbefindende, strider imod god forretningskik og er ikke gyldigt.

### 5 Konventionalbod

---

- Hvis det er svært at afgøre hvor meget tabet har været, kan man i stedet lave en konventionalbod som er et fast beløb, enten et engangsbetrag, eller en løbende (daglig, ugentlig) ydelse.

- Kreditor kan sædvanligvis kun kræve boden betalt i tilfælde af misligholdelse, der er ansvarspådragende for debitor.
- Konventionalbod indeholder ofte et maksimum som der kumuleret maksimalt kan betales.

## 6 Andre vedtagelser om skærpende misligholdelsesbeføjelser

---

- Hvis man har en skærpende misligholdelsesbeføjelse, skal man sørge for at medkontrahenten ikke kommer til at betale mere end nødvendigt i bod. Man kan for eksempel sørge for at udleje lokalet som medkontrahenten skulle have lejet.
- Aftl§36 kan gøre urimelige klausuler mere rimelige.

## 7 Konkurrenceklausuler

---

- Konkurrenceklausuler ved arbejde. Men kan dog lempes hvis den synes urimelig hård, jf Aftl§38.

## 8 Procesklausuler

---

- Procesklausuler kan ikke afskære en kontrahent fra at gøre krav gældende hvis han ikke har fulgt de sædvanlige papirgange.
- Rimelige tidsfrister for reklamation (fx 6 måneder) er formentligt bindende, ligesom KBL§'s 1 års frist..

# Afsnit IV

## Fordringshaveremora

---

# Kapitel 16 Fordringshaveremora

---

## 1 Begreb og hovedregel

---

- Har debitor rettidigt og på behørig måde forsøgt at opfylde, indtræder der ikke misligholdelse, hvis opfyldelsen, som tilfældet fx er afhentningskøb, og hvor der er udstedet ihændehaverpapir, jf. GBL§4.
- HR, kreditors ret opretholdes, blot således at debitor så vid muligt ikke stilles ringere, men heller ikke bedre, fordi der indtræder fordringshaveremora.
- Risikoen for ydelsen går over på kreditor, og omkostningerne ved den fortsatte opbevaring af ydelsen falder på kreditor, KBL§36+37. Debitor er berettiget til at bortsælge eller bortskaffe ydelsen, hvis disse lempelser ikke eller ikke længere er tilstrækkelige som værn for debitors interesser. Debitor skal stadig svare rente ved fordringshaveremora!

## 2 Betingelserne for indtræden af fordringshaveremora

---

### 2.1 Debitors frigørelsestid er indtrådt

- Der kan først være fordringshaveremora når frigørelsestiden er indtrådt.

### 2.2 Opfyldeshindring begrundet i kreditors forhold

- Der kan også være fordringshaveremora hvis debitor p.g.a. samtidighedsgrundsætningen ikke kan levere da kreditor godt vil modtage ydelsen, men ikke ønsker at erlægge vederlaget.

### 2.3 Ingen opfyldeshindring begrundet i andre forhold

- Hvis blot kreditor gør rede for at han ikke vil modtage ydelsen er der fordringshaveremora.

### 2.4 Afbestilling udelukker fordringshaveremora

- Nogle gange kan kreditor bringe kontrakten til ophør ved afbestilling når der indtræder mora.

## 3 Retsvirkningerne af fordringshaveremora

---

### 3.1 Pengeforpligtelser

- En pengedebitor kan i tilfælde af fordringshaveremora deponere det skyldige beløb med frigørende virkning efter deponeringsloven. Debitor har ret, men ikke pligt til at deponere.
- Krig og andre samfundsforstyrrelser fritager debitor for ansvar for kurstab, men ikke for at betale renter.
- Det må normalt antages at debitor bør sætte penge til deponering og derfor er han ansvarlig for at betale renter siden frigørelsesdagen.

### 3.2 Realdebitors forpligtelser

#### 3.2.1 Almindelige regler

- Reglerne for fordringshaveremora er hjemlet i KBL§ 33-37, og disse finder i kraft af analogi også anvendelse på depositum og fabrikationskontrakter.
- Undlader kreditor at opfylde en aftalepligt, kan sælgeren gøre almindelige misligholdelsesbeføjelser gældende, navnlig hæve kontrakten og kræve erstatning.
- Risikoen går over på køberen ved fordringshaveremora, dog ved genuskøb skal varen være skilt ud, så køber køberen ikke belastes med risikoen for varer, som sælgeren ikke kan godtgøre var tiltænkt køberen.
- De besparelser, sælgeren måtte opnå ved ikke at præstere ydelsen, regnes køberen til gode.
- Køberen har en åbenbar interesse i, at tingen sælges bedst muligt og snarest muligt, således at opbevaringsomkostningerne, der jo falder på ham, holdes nede, medmindre opfyldeshindringen blot er midlertidig, og køberen er i stand til og villig til senere at aftage varerne.
- Sælgeren har i almindelighed salgsplicht, hvor køberen definitivt har erklæret, at han ikke vil modtage varerne og således har annulleret kontrakten.

#### 3.2.2 Vedvarende kontrakter

- Fordringshaveremora virker normalt som en opsigelse.
- Ved leje af fx butik hvor udlejer har en interesse i at det lejede holdes åbent og i forsvarlig drift, er det desuden en misligholdelse af aftalen (erstatning) ikke at bruge det lejede.

#### 3.2.3 Transportkontrakter

- Transportør kan opbevare gods, men skal underrette afsender og modtager.

#### 3.2.4 Aftaler om forvaring og reparation

- Forvareren kan sælge det forvarede, når der er grund til at befrygte, at det forvarede værdi ikke mere vil give sikkerhed for vederlaget for yderligere opbevaring. 6 måneder efter forfaldsdagen, og der skal adviseres 2 måneder før salget sker.

### 3.3 Tidsbundne ydelser

- Hvis det havde været aftalen at debtors ydelse skulle erlægges på et bestemt tidspunkt, holder debtors forpligtelse op efter dette passerede tidspunkt.
- Dog skal kreditor stadig erlægge vederlaget.

# Afsnit V

## Anticiperet misligholdelse

---

# Kapitel 17 Almindelige regler og særregler om en kontrahents insolvens og konkurs

---

## 1 Aktuel og forventet misligholdelse

---

- Hvis debitor går konkurs så kan kreditor udøve sine misligholdelsesbeføjelser.
- Anticiperet misligholdelse kan forudses ved at fx debitor ikke er gået i gang endnu, og det klart må forudses at han ikke har nogen chance for at nå at blive færdig.

## 2 Umulighed og leveringsnægtelse

---

### 2.1 Umulighed

- Kreditor kan straks udøve misligholdelsesbeføjelser, såfremt opfyldelse eller dog rettidig og mangelfri opfyldelse af kontrakten er blevet umulig.
- Kreditor kan straks hæve kontrakten, og kreditor kan kræve erstatning, såfremt debitor efter almindelige erstatningsregler er ansvarlig for de indtrådte uovervindelige opfyldeshindringer.

### 2.2 Leveringsnægtelse

- Kreditor kan straks hæve kontrakten, hvis debitor, før forfaldstiden er kommet, nægter at levere, og fastholder denne nægtelse

### 2.3 Risiko for misligholdelse

- HR en vis risiko for misligholdelse giver ikke mulighed for at hæve. Kun hvis der er risiko for misligholdelse på grund af debitors betalingsvanskeligheder eller konkurs har efter omstændighederne misligholdelsesvirkninger.

### 2.4 Pligt til reklamation og vejledning

- En debitor kan undertiden være i tvivl om konsekvenserne ved hans nægtelse til at levere, og derfor skal kreditor vejlede denne hvis der er denne tvivl.
- Kreditors ret til at hæve er dog ikke materielt betinget af at han har advaret debitor eller givet ham en frist.

## 3 Misligholdelse med enkelte af flere delleveringer eller afdrag

---

- Ved gæld er der ofte en klausul der gør misligholdelse af en rate får hele gælden til at forfalde (clausula cassatoria), og sågar hele gælden også for andre kreditivere.
- For pantebrev er det ikke muligt med "cross default" fra misligholdelse af et pantebrev til et andet, jf TL§ 42B. Misligholdelse af et pantebrev kan ikke medføre at de andre pantebrev også forfalder.
- I køb med rateforpligtelser er forsinkelse med en rate stærkt ansvarspådragende for de resterende rater.
- *Tingsydelse*. Misligholdelse, som består i forsinkelse eller mangler ved en enkelt af flere leverancer af *tingsydelser* efter samme kontrakt, giver i almindelighed kun kreditor adgang til at hæve aftalen for så vidt angår denne leverance.
- *Pengeforpligtelse*. Misligholdelse i form af restance med en enkelt rate af en *pengeforpligtelse* giver derimod kreditor adgang til at hæve med hensyn til de senere leveringer, medmindre der ikke er grund til at befrygte gentagelse af forsinkelse, idet forsinkelse skyldes et uheld af enkeltstående karakter.
- Kreditor kan kun hæve den resterende uopfyldte del af kontrakten eller hele kontrakten på grund af misligholdelse med en enkelt rate, hvis denne misligholdelse må anses som væsentlig for den uopfyldte del af kontrakten eller for hele kontrakten.
- Misligholdelse af en enkelt levering eller rate giver ikke normalt kreditor krav på straks at kræve levering af eller betaling for de resterende rater, KAL§ 29, - clausula cassatoria.

## 4 Debitors svigtende betalingsevne, betalingsstandsning og konkurs

---

### 4.1 Lovregler om betydning af insolvens for uopfyldte kontraktforpligtelser

- Ved uopfyldte kontrakter i tilfælde af konkurs har sælger en interesse i en yderligere sikkerhed, og konkursboet har måske en interesse i at kunne fastholde købet.
- Dette er reguleret i kapitel 7 i konkursloven, der er præceptiv og viger for speciallovgivning for enkelte kontraktstyper.

## 4.2 Hovedsynspunkter for lovgivning om en kontraktparts insolvens

- En uopfyldt kontrakt falder ikke bort ved skyldnerens konkurs, dersom boet vælger ikke at indtræde i kontrakten og således ikke påtager sig pligt til at opfylde medkontrahentens krav efter kontrakten som massekrav. Kreditor efter en gensidigt bebyrdende kontrakt, som ikke bliver opfyldt på grund af medkontrahentens konkurs, kan frigøre sig for forpligtelsen til at opfylde fra sin side ved at hæve kontrakten, og kreditor kan kræve erstatning for det tab kunden lider ved, at kontrakten ikke opfyldes, jf KL§ 58+59, men erstatningskravet er kun en almindelig konkursfordring.
- Bostyret kan vælge at indtræde som kontraktpart i de kontrakter, som konkursboet mener at have fordel af at opfylde, jf KL§ 55.
- Boet skal tilbagegive ydelser, som det først har fået overgivet, efter at betalingsstandsning er anmeldt, eller konkursdekret er afsagt.
- Ingen må berøves de vigtigste fornødenheder ved kreditorforfølgning, RPL§ 509 og KL§ 37+37, og boet kan ikke indtræde i disse levering, skyldneren er i disse tilfælde fortsat kontraktpart.

## 4.3 Standsningsret

- KBL§ 39, HR selv en kreditsælger kan standse leveringen af ydelsen hvis køber gået i betalingsstandsning eller konkurs efter køkets afslutning. Endvidere kan der udøves standsningsret hvis køber ikke ses værende i stand til at betale købesummen.
- Medkontrahentens standsningsret omfatter både ret til at undlade at afsende, at standse undervejs og at på bestemmelsesstedet hindre overgivelse af ydelsen til skyldneren.
- Når ydelsen er overgivet til skyldneren, er standsningsretten ophørt, og ophævelse af kontrakten som oftest udelukket, med undtagelse af gyldigt ejendomsforbehold.
- Kontrahenter, hvis krav på modydelse åbenbart er sikret over for skyldnerens kreditorer på en betryggende måde, kan ikke udøve standsningsret, KL§ 53.

## 4.4 Medkontrahentens hæveadgang

### 4.4.1 Ophævelse på grund af aktuel misligholdelse

- Konkursloven og de tilsvarende regler i KBL§ 39+40 handler kun om fremskyndelse (anticipering) af medkontrahentens misligholdelsesbeføjelser på grund af skyldnerens insolvens.
- De almindelige regler om hævebeføjelsen pga forsinkelse eller anden form for misligholdelse berøres ikke af konkursen, jf KL§ 58s2, eller af anden særlig insolvens ordning.

### 4.4.2 Ophævelse på grund af konkurs eller insolvens

- HR sælger kan ikke hæve pga købers insolvens, U er visse forsikrings og kommissions aftaler.
- Vælger boet ikke at indtræde i en aftale, hvor indtrædelse er muligt, kan medkontrahenten straks hæve kontrakten, og kræve erstatning for sin opfyldelsesinteresse som simpelt krav, KL§ 58s1 og 59 samt KBL§ 40.
- Tidsfristen for at svare på en medkontrahents forespørgsel om boets indtræden i fordringer er skønsmæssig og kan almindeligvis være måske 1 uge, KL§ 55.
- Medkontrahenten kan både kræve naturalopfyldelse og erstatning for ikke-opfyldelse af kontrakten, jf KL§ 59, dog uden renter for tiden efter konkursdekretets afsigelse, jf KL§ 98.
- Da massekrav ikke giver fuld sikkerhed alligevel, kan sælger kræve at boet stiller sikkerhed inden levering eller måske med skifterettens beslutning inden sælger går i gang med at pådrage sig større udgifter til opfyldelsesforanstaltninger.

### 4.4.3 Ophævelse af kontrakter som er delvis opfyldte før konkursen

- Kan ske hvis der er taget gyldigt ejendomsforbehold.
- Kan boet ikke tilbagelevere den modtagne ydelse til medkontrahenten, fordi det har det har "afhændet genstanden eller i øvrigt for egen regning rådet således over den, at den ikke kan tilbageleveres i væsentlig uforandret stand", jf KBL§ 41 om overgivelse af løsøre køber efter konkursen, kan medkontrahenten enten kræve erstatning efter den almindelige erstatningsregel for den erlagte ydelse som massekrav eller betragte boet som - stiltiende - indtrådt i aftalen, jf 1955.1009H.

## 4.5 Medkontrahentens krav om opfyldelse af kontrakten

### 4.5.1 Opfyldelse in natura

- Hvis medkontrahentens købsgenstand er individuelt bestemt kan han nemt kræve opfyldelse in natura, og er samtidigt tingligt beskyttet mod boets andre kreditorer (separatist).
- Hvis genstanden ikke er tinglig beskyttet, kan der kræves naturalopfyldelse, selv om boet ikke indtræder i kontrakten, men kravet om opfyldelse og erstatning kan kun kræves opfyldt som en almindelig konkursfordring, jf U1973.254. Krav, der ikke er en pengefordring, omregnes til penge, KL§ 40.

### 4.5.2 Erstatning for opfyldelsesinteressen

- Hvis boet ikke indtræder i kontrakten eller ikke stiller sikkerhed, kan medkontrahenten hæve aftalen, jf KL§ 57+58. Medkontrahenten kan tillige kræve erstatning for sit "tab ved, at aftalen ikke opfyldes", jf KL§ 59. Erstatningskravet er en almindelig konkursfordring.
- Krav på en konventionalbod, som overstiger det beløb, medkontrahenten efter almindelige regler kunne have krævet som erstatning for sit tab, er et efterstillet krav, jf KL§ 98n2.
- Ved hævning af en entreprise kontrakt kan bygherren leje entreprenørens materiale, jf AB92.



## 4.6 Overgivelse af medkontrahentens ydelse efter konkurs eller anmeldelse af betalingsstandsning

### 4.6.1 Konkurs

- Leverandøren (der var uvidende om insolvensproblemerne) er stillet, som om han havde taget et gyldigt forbehold om at hæve trods overgivelsen, hvis ydelsen først er overgivet efter konkursen, jf KL§ 60 og KBL§ 41.
- Boet kan dog vælge at indtræde i kontrakten. Medkontrahenten kan indse boet som indtrådt i kontrakten, hvis den ikke kan tilbagelevere genstanden i væsentligt samme stand, KBL§ 41.
- Indtrædelsen i kontrakten kan ske stiltiende, men handlinger som foretages alene for at bevare tingene er ikke en stiltiende accept af kontrakten.

### 4.6.2 Betalingsstandsning

- Den, der har standset sine betalinger, bør kun købe kontant eller med godkendelse af tilsynet. Leverandøren kan kræve en ydelse, der er overgivet til skyldneren, efter at denne har anmeldt betalingsstandsning, tilbage, medmindre tilsynet tiltræder aftalen, KL§ 16C der svarer til bestemmelsen ved konkurs i KL§ 60.

## 4.7 Vedvarende kontrakter i konkurs

### 4.7.1 Konkurslovens almindelige regler om skyldnerens vedvarende kontrakter

- Konkursboet indtræder ikke automatisk i vedvarende kontrakter som lejemål, arbejdsaftaler. Medkontrahenten kan opfordre boet til at erklære om det vil indtræde i kontrakten.
- Svaret boet ja, betales vederlaget for eftertiden som massekrav, KL§ 56s2.
- *Opsigelsesvarsel*. Kontrakten kan dog opsiges af begge parter med sædvanlig eller rimelig varsel, selv om der er aftalt et længere varsel eller uopsigelighed, KL§ 61.
- Når særlige grunde taler derfor, kan der pålægges den, der opsiges en vedvarende aftale med forkortet varsel, at yde den anden erstatning for det tab, han lider ved opsigelsen, jf KL§ 61s3, men det vil være et almindeligt krav i konkursboet.
- Skyldnerens medkontrahent kan hæve aftalen, hvis han ikke får betaling eller sikkerhedsstillelse, når han står over for at skulle præstere sin ydelse til konkursboet, KL§ 57s1.

### 4.7.2 Betydningen af udlejers og lejers konkurs for lejekontrakten

#### 4.7.2.1 Udlejers konkurs

- Går udlejer af en genstand konkurs så kan boet indtræde i kontrakten. Hvis boet ikke gør, så kan lejer straks hæve kontrakten, jf KL§ 55+58. Men ellers skal lejer tale at der kommer en ny ejer til genstanden, jf KL§ 61s2p2.
- Beskyttelsen efter lejeoven mod opsigelse er gyldig mod enhver uden tinglysning, men forudbetaling og adgang til modregning er dog kun beskyttet i indtil 6 måneder, jf LL§ 7.

#### 4.7.2.2 Lejerens konkurs

- Både erhvervslejemål som boet kan fortsætte og dem som boet ikke kan fortsætte indgår i boet.
- En ejerlejlighed eller et parcelhus indgår også i boet, mens lejemål om hus eller husrum, der tjener til bolig for skyldneren, holdes uden for boet, medmindre skifteretten finder det rimeligt af hensyn til boets økonomiske interesse at kunne tilegne sig et indskud eller lign. ved ophævelse af lejemålet at inddrage dette i boet.
- Såfremt en aftale om en brugsret for skyldneren indgår i boet, kan udlejeren kræve, at boet tager stilling til, om det vil indtræde i kontrakten. Vil boet ikke indtræde i lejemålet, kan udlejeren hæve lejekontrakten, tage lejeobjektet tilbage og rydde lokalene, om fornødent ved en umiddelbar fogedforretning, og i boet som almindelig konkursfordring anmelde både de krav, han måtte have på lejerestancer og udgifter til istandsættelse og lign. (LL§ 33s5 og 98) samt krav om erstatning af sit tab ved kontraktens ophør i utide, LL§ 95.
- Udlejer kan i almindelighed kun kræve erstatning for tab af lejeindtægt for tiden, indtil skyldneren (lejer) kunne have bragt kontrakten til ophør med sædvanligt eller rimeligt varsel, KL§ 61s1. Kan måske sættes højere hvis retfærdigheden kræver det jf KL§ 61s3, dog ikke mere end tabet har været.
- Udlejer kan ikke gøre større erstatningskrav gældende mod boet, selv om han undlader at hæve lejekontrakten, fordi boets meddelelse om, at det ikke vil indtræde i lejemålet, må forstås som tillige indeholdende en opsigelse med forkortet varsel, jf KL§ 61s1.
- Hvis boet indtræder i lejeaftalen så er fremtidig leje et massekrav.
- Boet kan kræve sig længere betænkningstid jf KL§ 55, så det ikke "stiltiende" indtræder i aftalen.
- Uopsigelighed i lejeaftalen gælder ikke ved konkurs, KL§ 53p2.

### 4.7.3 Arbejdskontrakter

#### 4.7.3.1 Arbejdsgiverens konkurs

- En medarbejder i en konkursramt virksomhed kan dog strakt hæve arbejdsaftalen, "hvis den af konkursen følgende ændring af forholdene giver ham særlig grund dertil", KL§ 63s3.
- En arbejdstager, der hæver sin ansættelseskontrakt efter 163s3, kan kræve erstatning, dog ikke ud over lønnen i en sædvanlig eller rimelig opsigelsesperiode, jf KL§ 61s1.
- Medarbejder der ikke hæver kan forlange sikkerheden stillet inden han udfører arbejdet, jf KL§ 54. Rimelige aftaler om sikkerhedsstillelsen er gyldige, KL§ 57s3p2.
- Medarbejdere kan også kræve sikkerhed for deres løn i tilfælde af betalingsvanskeligheder, selv om der hverken er anmeldt betalingsstandsning eller foreligger konkurs, jf analogien af KBL§ 39.

Bog 3, side 53: Hvad er et lejemål med afståelsesret???

- Boets afgørelse af om det vil indtræde i aftalen bør ske snarest muligt, KL§ 63s1.
- Erklærer bostyret inden 2 uger efter dekretets afsigelse, at boet ikke indtræder i en arbejdsaftale, er denne arbejdstagers lønkrav for tiden efter dekretets stillet ligesom hans krav på arbejdsvederlag for perioden umiddelbart før dekretet, KL§ 63s2p1, dvs som et krav med privilegium efter KL§ 95. I tiden efter dekretets afsigelse er lønkravet et massekrav, KL§ 63s2p2. Hvis boet først meddeler at det ikke vil indtræde i arbejdsaftalen 2 uger efter dekretet, så er lønnen efter dekretet kun et massekrav.
- Hvis folk ikke er opsagt indenfor en måned efter dekretets afsigelse, er boet stiltiende indtrådt i aftalen.

#### 4.7.4 Tidligere restancer i vedvarende kontraktforhold

- Tidligere restancer kan kun kræves som en almindelig konkursfordring, undtaget løn som er privilegeret, men ingen tidligere restancer kan være massekrav.
- Manglende tidligere restancer giver på samme måde som før mulighed for at gøre misligholdelsesbeføjelser gældende, bla ophævelse.
- Forsyningsvirksomheder (public utilities) har en leveringspligt, og kan ikke kræve tidligere restancer betalt af (den nye ejer) konkursboet som betingelse for at levere.

### 4.8 Kontrakter som boet ikke kan indtræde i

#### 4.8.1 Kontrakter om ydelser som er undtaget fra kreditorforfølgning

- Boet kan ikke indtræde i genstande som ikke der heller ikke kan gøres udlæg i, KL§ 36.
- Indtægter fra egen virksomhed, KL§ 33.
- Personlige kontrakter. Båndlagte gaver, forsikringer. Lejlighed til bolig, medmindre boet kan indvinde et betydeligt beløb ved at bytte skyldner til en anden lejlighed.
- Ophævelse af en kontrakt pga en parts konkurs er ikke lovligt. Et aktiv kan dog undtages fra kreditorforfølgning hvis det skyldes en generel overførlighedsbegrænsning, da man fx vil kontrollere hvem der har adgang til andelsboligforeningen.

#### 4.8.2 Konkurs som ophørs- og ophævelsesgrund

- 4.8.2.1 Kontrakter om ydelser af personlig karakter eller om personligt arbejde
  - Boet kan ikke indtræde i personligt arbejde som fx arkitekt eller kommissionær eller interessentskaber.
- 4.8.2.2 Kontrakter hvor et konkursbo er uegnet som kontraktpart, KL§ 53
  - Langvarige service kontrakter kan ikke med tilfredshed udføres af et konkursbo, og er boet kan derfor ikke tvinge sig ind i denne type kontrakter, KL§ 53.
  - Adgangen til opsigelse med forkortet varsel efter KL§ 61 kan kun anvendes på periodiske kontrakter og fjerner i øvrigt ikke altid betænkeligheden ved at tillade boet at indtræde.
  - Kan medkontrahentens stilling betrygges ved sikkerhedsstillelse, kan boet indtræde i kontrakten betinges heraf, jf KL§ 57s3.
  - Pengelån forfalder ofte ved konkurs, da det er skyldnerens hæftelse ud i fremtiden som her er afgørende for lånet kan opretholdes.
- 4.8.2.3 Reglerne om konkurs og anden retsforfølgning er præceptive
  - Reglerne om beskyttelse af kreditorer eller andre tredjemænd kan i almindelighed ikke fraviges ved en aftale, hvori tredjemænd ikke er part.

# Afsnit VI

## Kreditorskifte og debitorskifte

---

# Kapitel 18 Overdragelse af fordringer

---

## 1 HR: fri overførlighed

---

- Overdragelse af fordringer er i almindelighed undergivet reglerne i GBL om simple eller negotiable gældsbreve, også selv om debitor ikke har udstedt gældsbrev for fordringen.
- Sikringsakten er den samme ved transport til eje, til sikkerhed eller pant, jf GBL§ 31.

## 2 Simple og negotiable fordringer

---

- Debitor efter en simpel fordring bliver frigjort ved i god tro at betale til sin hidtidige kreditor, GBL§ 29. En simpel fordring kan være mundtlig eller skriftlig.
- Negotiablet skylddokument kan kun frigøres ved betaling til ihændehaveren af dokumentet, jf nærmere GBL§ 19, og det samme gælder, såfremt der er udstedt et andet særligt legitimationsdokument for fordringen, jf ordene »gældsbrevets særlige beskaffenhed« i GBL§29.
- Definition af negotiable dokumenter findes i GBL§ 11.
- De indsigelser, som debitor måtte have mod at være helt eller delvis forpligtet over for kreditor, kan han også gøre gældende over for en senere erhverver af fordringen, jf GBL§ 27.
- En simpel fordring kan ikke håndpantsettes, selv om fordringen er omtalt i en skriftlig skylderklæring fx et navnegældsbrev, jf GBL§ 26.
- Sikringsakten for et simpelt gældsbrev er denuntiatio.
- Hverken simple fordringer eller negotiable fordringer kan pantsættes ved tinglysning af et pantebrev, der giver underpant, jf TL§ 47s5.
- Reglerne om overdragelse af simple fordringer og af negotiable fordringer og værdipapirer bygger på forskellige grundsynspunkter. Målet for reglerne om simple fordringer er at undgå, at debtors byde øges ved overdragelse. Målet for reglerne om negotiable fordringer er derimod at sikre omsætningsershververe i god tro den ret, som skylddokumentet efter sit indhold hjemler kreditor.
- Obligationer og andre fordringer, der noteres på Københavns Fondsbørs – fondsaktiver – er ikke gældsbreve, men foreligger som indeståender på konti i Værdipapircentralen.

## 3 Faktorer af betydning for fordringens værdi

---

- Skyldnerens betalingsevne, forbud ved modregning ved konkurs, valutarestiktioner, har alle indflydelse på fordringens værdi. Desuden effektiviteten af retsforfølgning og tvangsfuldbyrdelse.

## 4 Begrænsninger i overførligheden

---

- Undtagelser i overførligheden. I gensidige skyldforhold, som endnu ikke er endeligt opfyldt af kreditor, gør debtors interesse i at fastholde kreditors vilje og evne til at præstere modydelsen det nødvendigt enten at begrænse selve overførligheden eller at begrænse retsvirkningerne af en overførelse af kreditors fordring, RPL§ 511s3.
- Overførligheden af visse fordringer, såsom løn, pension og underholdningsbidrag er begrænset eller udelukket for at sikre, at pengene eller anden ydelse ved forfaldstiden står til disposition for den oprindelige kreditor til dækning af hans leveomkostninger.

## 5 Gældsbrevsloven og dens anvendelsesområde

---

- Hovedreglerne står i GBL og GB er defineret som »en skriftlig erklæring, der hjemler en i hovedsagen ubetinget, énsidig fordring på et pengebeløb«.
- GBL har prøvet at være generel, men giver ikke mulighed for at der kan afviges til fordel for kutyme (som der er mulighed for i KBL).
- Reglerne om overdragelse af simple gældsbreve finder i almindelighed også anvendelse på overdragelse af simple fordringer.
- Definitionen af begrebet et gældsbrev er uden væsentlig betydning, hvor GBL§ finder anvendelse i kraft af analogi, men den nøjagtige definition af gældsbreve er betydningsfuld for afgrænsningen af de negotiable gældsbreve, fordi dokumenter, der ikke er gældsbreve, ikke er undergivet reglerne om negotiable gældsbreve.
- En skriftlig kontrakt mellem parterne, der omtaler skyldforholdet i sin helhed, både realydelse og vederlag som fx en købekontrakt, en arbejdskontrakt eller lejekontrakt, er ikke et gældsbrev.

## 6 Retsforholdet mellem kreditor og debitor

- Udstedelse og afgivelse af et skylddokument har ikke i almindelighed virkning som et afkald fra debitor på indsigelser, som ikke er nævnt i dokumentets tekst.
- Dog vil ofte følge af omstændighederne, at debitor ved at udstede et ubetinget (abstrakt) skylddokument har givet, har ment at ville give eller med føje er forstået som havende givet afkald på at gøre indsigelser, som bygger på forholdet, der er ham bekendt. Dette gælder i hvert fald indsigelser vedrørende forhold, som debitor tidligere har rejst over for kreditor, men som han nu ved at udstede et ensidigt og ubetinget gælds-brev må antages at have akkviesceret ved.

## 7 Retsforholdet mellem overdrager og omsætningserhverver

- Fordringens eksistens. Cedenten (overdrageren) indestår for, at den overdragne fordring består (nomen esse verum), medmindre erhververen var i ond tro, eller overdragelsen er en gave, jf GBL§ 9. Det er altså et objektivi ansvar for fordringens rigtighed eller eksistens.
- Betalingsdygtighed af debitor. Cedenten (overdrageren) indestår ikke for cessus' (debitors) betalingsdygtighed (vederhæftighed) eller – sagt med andre ord – for fordringens godhed, medmindre cedenten særligt har påtaget sig et sådant ansvar, GBL§ 10.
- Reglerne i GBL§ 9+10 anvendes analogt både på fordringer, for hvilke der ikke er udstedt gælds-brev, og i et vist omfang også på andre rettigheder, fx panterrettigheder.
- De almindelige regler i KBL om misligholdelse, navnlig om adgangen til at hæve og til at kræve erstatning i tilfælde, hvor overdrageren har handlet culpøst, gælder ved siden af reglerne i GBL§ 9 og 10. Sælgeren af et pantebrev er således efter omstændighederne ansvarlig efter reglerne om mangler for tab, der skyldes utilstrækkelig og urigtige oplysninger om pantet.

## 8 Overdragelse af simple fordringer

### 8.1 Debitors indsigelser

- Ved overdragelse af en simpel fordring kan erhververen (cessionaren) ikke få en bedre ret end overdrageren (cedenten), hverken over for debitor (cessus) eller over for en tidligere indehaver af fordringen, GBL§ 27.
- Erhververen af et negotiabelt skylddokument kan derimod ved overdragelse vinde ret ved ekstinktion både over for debitor ved ekstinktion af indsigelser, jf GBL§ 15-17, og overfor den hidtidige rette kreditor ved ekstinktion af dennes ret til skylddokumentet, jf GBL§ 14.
- Debitor kan give afkald på at gøre indsigelser ved kreditorskift, dog ikke ved forbrugerkøb.

### 8.2 Omsætningserhververens prioritetsstilling

#### 8.2.1 Hovedreglen i GBL§ 31

- Der skal ske denunciation som sikringsakt, GBL§ 31. Rækkefølgen er normalt bedst i tid bedst i ret, men kan afviges ved fx entreprenørtransporter.
- Denunciation er virksom selvom den afvises af kreditor.
- Debitor bliver frigjort for sin skyld ved i god tro at betale til den hidtidige kreditor, GBL§ 29.
- Jeg glæder mig til at sidde og skrive på denne maskine. Det er en dejlig maskine og de har gjort meget for at en skal være den allerbedste maskine de nogensinde har lavet.

#### 8.2.2 Særregler i GBL

- A) Overdragelse af virksomheder og dennes udestående fordring kræver ikke denunciation, GBL§ 31s3.
- B) Særlige legitimationspapirer (ihænde-haver) idet betaling på grund af dokumentets særlige beskaffenhed kun kan ske til ihænde-haveren, jf GBL§ 29 og 31s4. U.1990.571/2Ø
- C) Kontrabøger. GBL§ indeholder i kap 4 særlige bestemmelser om kontrabøger. De er sjældent brugt i dag, men der kan være særlige regler for kontrabøger som kun benyttes af enhver indehaver. GBL§ 33-25.

### 8.3 Kravene til en denuntiation efter GBL§ 31

#### 8.3.1 Tydelig og klar

- Meddelelsen skal være forståelig for debitor, og den skal være utvetydig.
- Der er ikke nogen formkrav, og det er ikke krav om bevisførelse for meddelelsens rigtighed.

#### 8.3.2 Kommet frem

- Denuntiationen skal være kommet frem for at være virksom.

#### 8.3.3 Til debitor

- Denuntiationen skal være rettet til den korrekte person og kun til debitor.

#### 8.3.4 Denuntiation ved meddelelse til andre end debitor (ved transport)

- Der kom dom i 1979 om at man kan give denuntiation til en fuldmægtig for debitor (praktisk ved fx entreprenørtransporter hvor en bank bliver fuldmægtig for entreprenøren).
- Dette har også indflydelse ved factoring så man kan give denuntiation til en som har fået factoring. Det er efter en formalstolkning af GBL§ 31 til også at omfatte fuldmægtige for debitor og ikke kun debitor.
- Denuntiation kan ske til en person som har fuldmagt fra debitor der omfatter modtagelse af denuntiationer.

- Denuntiation kan ske ved meddelelse til modtageren af hovedtransporten, hvis denne er berettiget og forpligtet til at anvende den tiltransporterede fordring til dækning af egne krav og af undertransporter, som ventes at ville blive anmeldt til ham.

## 9 Andre erhververs prioritetsstilling

- Den, der erhverver ret til en simpel fordring ved en anden form for overførelse (kreditorskifte) end overdragelse, fx ved arv/udlæg, opnår prioritetsbeskyttelse straks ved erhvervelsen af retten.
- Udlæg: rækkefølgen (prioriteten) mellem flere udlæg i samme fordring (eller anden genstand) ikke afgøres efter tidspunktet for foretagelsen af udlæggene, men for indleveringen af rekvisitionen til fogedretten, RPL§ 526.

## 10 Legitimation som kreditor over for debitor

- Den hidtidige kreditor bevarer sin legitimation for debtors frigørende betaling indtil der er sket denuntiation.
- Den hidtidige kreditors legitimation opretholdes også, efter at der er gjort udlæg og arrest i fordringen, jf RPL§ 524 og 631s2, som i indhold svarer til GBL§ 29.
- Når forfaldstiden er indtrådt, kommer debitor i misligholdelse, hvis han ikke betaler til den, der synes at være berettiget. Er berettigelsen ikke klar, kan debitor enten afvente en afklaring eller deponere betalingen efter reglerne i deponeringsloven.
- GBL§ 29 og 30 angår direkte kun betaling af simple gældsbreve, men begge bestemmelser finder i kraft af analogi anvendelse også på betaling af andre simple fordringer.
- *Negotiabelt gælds brev*. Legitimation som kreditor efter et negotiabelt gælds brev både over for erhververe og over for debitor er knyttet til dokumentet. Debitor efter et omsætningsgælds brev bliver frigjort ved betaling i god tro til den, der sidder inde med dokumentet, GBL§ 19, og debitor er kun pligtig til at betale restgælden mod udlevering af gælds brevet, GBL§ 21.
- Der kan altid betales med frigørende virkning til overdrageren af den simple fordring, medmindre man havde fået at vide at denne ikke længere var kreditor. Dog noget andet med »særlig beskaffenhed«, som fx garderobemærker hvor der kan betales med frigørende virkning til ihændeoveren af »det særlige legitimations papir«, GBL§ 29.
- Sikringsakten ved overdragelse af de legitimationspapirer, er også undtaget fra reglen i GBL§ 31. Sikringsakten hvor debitor kun kan frigøres ved betaling til ihændeoveren (»indløsningspapirer«), er overgivelse af dokumentet, jf GBL§ 31s4. Dokumenterne er imidlertid ikke negotiable. De er undergivet grundsætningen i GBL§ 27 og ikke regler om ekstinktion af indsigelser og rettigheder.

## 11 Transport af fordringer efter gensidigt bebyrdende kontrakter

### 11.1 HR: fri overførlighed med bevaring af gensidighedsforholdet

- Kreditor kan frit udskiftes, så man skal betale til en anden en det som oprindeligt var tiltænkt i kontrakten. Men debitor kan ikke udskiftes uden kreditors samtykke.
- Den, der videresælger ubetalte varer, vedbliver at hæfte for betaling af købesummen. Han kan ikke aftale med sin køber, at denne skal overtage kontrakten med den oprindelige leverandør.
- Køberen kan undertiden gøre krav direkte mod sælgers sælger, fx i fast ejendom AB92§5.

### 11.2 Indsigelser begrundet i gensidighedsforholdet

- HR samme rettighed over ny kreditor som over gammel, GBL§ 27. U1 hvis der er udstedt et negotiabelt gælds brev, da denne har ekstingverende rettigheder ved overdragelse.
- U2 ved entreprenør transporter kan der være mulighed for mere fleksibilitet end de anmeldte transporter giver mulighed for. Især pga ændringer i byggeriet, fordi man ønsker at tingene skal se anderledes ud, og man derfor har »changed orders« Se nedenunder.
- U3 udlæg. Selv om der er foretaget udlæg i en fordring så kan medkontrahenten godt have en interesse i at betale direkte til rekvisitus, for at sikre sig at arbejdet bliver udført, RPL§ 51 1s3.

### 11.3 Entreprenørtransporter. Fortrinsret for vedkommende transporter

- Fortrinsret er fordelt sådan. 1) Vedkommende transporter. 2) tidspunktet for anmeldelsen af transporten. 3) Fravigelse af prioritetsordenen som retningsforanstaltning.

## 12 Ansvar for modtageren af denuntiation

- Debitor (cessus) ifalder ikke ansvar over for transporthaveren, ved ikke at oplyse at transporten nok ikke kan give dækning for fordringen.

u.1954.260H Transport - Til sikkerhed for betalingen for en af S til en fiskekutter leveret motor fik S 2. og 4. prioritets panteret i kutteren og dens assurancesum og i en i den skibsforsikringsforening F, hvori kutteren var forsikret, indestående opsparingskonto for kutteren. S bad derefter F notere panteretten i sine bøger, hvorefter F svarede, at man havde noteret panteretten. Senere viste det sig, at F havde noteret nogle tidligere anmeldte transporter på retten til opsparingskontoen, hvorved S's panteret i denne blev værdiløs. S gjorde nu gældende, at F havde pådraget sig erstatningsansvar overfor S ved ikke i sin svarskrivelse om noteringen af S's panteret at oplyse, at der allerede var noteret transporter på opsparingskontoen, men heri fik S ikke medhold.

- En byggelångiver eller entreprenør ifalder i almindelighed ansvar over for en transporthaver, hvis han undlader at oplyse, at kreditten er overskredet, selv om hans bekræftelse af, at transporten er noteret, ikke indholder positivt urigtige, vildledende oplysninger.

## 13 Uoverførlige fordringer

---

### 13.1 Sociale ydelser

- Sociale ydelser kan oftest ikke overføres. Formålet med bestemmelserne o, at disse krav er helt eller delvis uoverførlige, er at sikre, at udbetalingerne kommer de berettigede selv til gode.

### 13.2 Private fordringer

- Nogle private fordringer er af afgørende betydning for opretholdelse af personers levestandard.

#### 13.2.1 Arbejdsvederlag

- Udlæg i *krav på løn eller andet vederlag for personligt arbejde* kan først gøres på 8. Dagen efter afslutningen af den periode, i hvilken lønnen er indtjent eller efter at vederlaget er fortjent, RPL§ 511. Samme regel gælder om erstatning for tab af arbejdsfortjeneste, RPL§ 513s3.
- Der kan ikke gøres udlæg i en erstatning for tab af erhvervsevne og i godtgørelse for varigt mén eller for anden ikke-økonomisk skade, før beløbet er udbetalt, RPL§ 513s1+s2.
- I retspraksis er beskyttelsen af lønkrav udstrakt til også at begrænse arbejdsgiverens adgang til at søge sig fyldestgjort ved modregning navnlig for krav uden tilknytning til arbejdsforholdet.
- Arbejdsgiveren har måske sågar pligt til at bortse fra en transport, dvs han ikke kan frigøres ved betaling til en erhverver.

#### 13.2.2 Erstatning og godtgørelse for personskade

- Krav om erstatning og godtgørelse for personskade og krav om erstatning til den, der har mistet en forsørger, kan først overdrages, når kravet og dets størrelse er anerkendt eller fastslået ved dom, EAL§18s1. Kravene er undtaget fra kreditorforfølgning, og endog den udbetalte erstatning er undtaget, såfremt skadelidte har holdt beløbet klart adskilt fra sine øvrige formue, RPL§ 513.
- U1 Krav om erstatning for tingsskade er frit overførlige.

#### 13.2.3 Personlige fordringer

- Grundsætningen om fri overførlighed fraviges i et vist omfang, hvor kontrahentens personlige egenskaber normalt er af betydning for medkontrahenten. Fx i interessentskaber.
- En lejer kan heller ikke i almindelighed overdrage sin beboelseslejlighed.

#### 13.2.4 Aftaler om uoverdragelighed

- Parterne kan gyldigt aftale, at en af dem eller begge ikke frit kan overdrage sin ret efter kontrakten. En sådan begrænsning må i almindelighed respekteres af tredjemand, jf. GBL§ 27.
- Aftaler om udelukkelse af kreditorforfølgning bortset fra gaver, er i almindelighed kun gyldige, hvis aftalen udelukker overdragelse, og særlige grunde taler for, at retten bør kunne beskyttes som en personlig ret, jf RPL§ 514.

# Kapitel 19 Negotiable dokumenter og fondsaktiver

## 1 Hovedpunkter i reglerne om negotiabilitet

- Omsætningsgældsbreve, fondsaktiver, visse anvisninger som vekslers og checks er negotiable hvilket letter omsætteligheden af et krav eller rettighed, fordi en omsætnings erhverver i god tro i almindelighed vinder ret i overensstemmelse med aftalen om overdragelsen.
- Kun de gældsbreve, som er opregnet i GBL§ 11s2, er omsætningsgældsbreve. Kan også vedtages af parterne, jf GBL§ 11n4.
- Nogle dokumenter legitimerer indehaveren, således at skyldneren frigøres ved erlæggelse til ham, men dokumenterne er ikke negotiable, idet der ikke er om indsigelser og rettigheder gælder grundsætningen i GBL§ 27.
- Ekstinktionen bygger ofte på en registrering, fx værdipapirers registrering i værdipapircentralen, eller på besiddelse af et dokument, fx konnossement.

## 2 Oversigt over negotiable dokumenter

### 2.1 Omsætningsgældsbreve

#### 2.1.1 Ihændeavgældsbreve

- Kan være et individuelt gælds brev eller et masse gælds brev, der lyder på betaling til ihænde haveren eller (fx præmie obligationer) ikke angiver, hvem gælden skal betales til.

#### 2.1.2 Ordregældsbreve

- Er gælds breve, der lyder på betaling til en bestemt person eller ordre.

#### 2.1.3 Pantebreve i fast ejendom

- Alle pantebreve er negotiable, trods de ikke er blevet registreret.
- U1 Et pantebrev er ikke negotiable, såfremt ordene »ikke til ordre« eller tilsvarende forbehold (en rektaklausul) er indføjet i dets tekst, jf GBL§ 11s2n3. Der kan også være et rektaklausul i et konnossement eller et aktiebrev.
- Et dokument, der er forsynet med rektaklausul, kan overdrages, men overdragelsens retsvirkninger bedømmes, efter reglerne om overdragelse af simple fordringer, jf bla GBL§ 27.
- Reglerne i TL gælder kun om tinglyste pantebreve, mens også pantebreve, der ikke er tinglyste (eller registreret), er negotiable efter GBL§ 11s2n3. TL er derfor blot lex specialis.

#### 2.1.4 Gældsbreve der utvetydigt angiver, at de er omsætningsgældsbreve

- Et gælds brev eller pantebrev, der lyder på betaling til en bestemt person (navnegælds brev), og som ikke er et af de pantebreve, der er nævnt i GBL§ 11s2n3, er negotiable, hvis det klart utvetydigt er angivet i dokumentet, at det er et omsætningsgælds brev, jf GBL§ s2n4.

### 2.2 Aktiebrev, fondsaktiver, konnossementer, livsforsikringspolicer

- *Aktiebrev* er negotiable, medmindre det er anderledes bestemt i selskabets vedtægter. Der er dog sjældent behov for negotiable aktier.
- *Livsforsikringspolicer* er negotiable. I FAL§113, er foreskrevet, at rettigheder som ikke er påtegnet policen, ekstingveres ved overdragelse til en omsætnings erhverver i god tro. Dette er der brug for at livsforsikringer ofte bruges som sikkerhed for lån.
- *Konnossement* er negotiable.

### 2.3 Checks og vekslers

- Checks og trasserede (trukne) vekslers indeholder en betalings anmodning, men ikke en skyld erklæring, og er derfor anvisninger, ikke gælds breve.
- Ved overdragelse af checks og vekslers til en erhverver i god tro ekstingveres modstående rettigheder og indsigelser efter reglerne i Checklovens §§21-22 og Veksellovens §§16-17.
- Checks og vekslers overdrages ved endossement. Den har dobbelt virkning: retten efter checken eller vekslens overføres ved endossement fra endossenten til endossatøren (transportfunktion), og endossementen indestår for betalingen (garantifunktion), medmindre han har taget særligt forbehold (sine obligio).
- Checks kan tilbage kaldes, og banken har ikke pligt til at betale pengene som står på checken, dette afhænger af aftalen mellem banken og trassenten.
- Hvis en check benyttes som betalings middel ved at overdrage den til sin kreditor, og her finder reglerne om negotiabilitet anvendelse. Endvidere indestår overdrageren for betalingen.
- Vekslers er benyttet fordi: både trassentens og acceptantens hæftelse for betalingen af vekslens, men også reglerne om ekstinktion og den lette inddrivelses adgang ved umiddelbart udlæg, jf RPL§ 4781
- Overdragelse af dokumentet medfører ikke tab af indsigelse og rettigheder:

Spørg Katrine om vekslers



U.1956.860V Antaget, at køber ikke med frigørende virkning overfor sælger kunne betale iht. en i kommissions salg transporteret købekontrakt  
 S havde givet automobilforhandler M en motorcykel i salgskommission, således at S skulle have 4000 kr. af, hvad den indbragte. M solgte cyklen til K på købekontrakt med ejendomsforbehold og mod K's accept på en vekselblanket og oplyste, at cyklen ejedes af S. M transporterede derefter uden at afregne med S købekontrakten til T, der underrettede K om transporten. Efter M's konkurs krævede S cyklen udleveret af K, medens T under trussel om retsforfølgning krævede og fik afdragene fra K betalt. Idet forholdet mellem S og M ansås som et egentligt kommissionsforhold, og idet M havde været ubeføjet til at borttransportere fordringen, havde K ikke med frigørende virkning kunnet betale afdrag til T. Denne, der ikke på sin ihændehaveelse af vekselblanketten eller på grundlag af kontrakten kunne støtte nogen ret over for K til skade for efter at være blevet bekendt med S's rettigheder, fandtes ligeledes ansvarlig over for denne for de modtagne afdrag.

## 3 Betingelserne for ekstinktion af indsigelser og rettigheder ved overdragelse af negotiable dokumenter

### 3.1 Fælles grundbetingelser for ekstinktiv erhvervelse

#### 3.1.1 Overdragelse

- Kun ved gyldig overdragelse i *levende live* og ved *god tro*.
- U1 Overgivelse af et pantebrev til en fuldmægtig er ikke en overdragelse, der kan have ekstinktiv virkning. En overdragelse foreligger kun hvor fordringen overgår fra en kreditor til en anden kreditor.
- Private købere: De må ikke benyttes negotiable dokumenter i forbrugerkreditaftaler, og cut off-klausuler i sådanne aftaler er ugyldige, jf KAL§31-33.

#### 3.1.2 God tro

- God tro gælder både for ekstinktion af rettigheder og af indsigelser, GBL§ 14s1, §14s2p2 og §15s2.
- »Burde viden« er svær at bevise.
- Erhververen behøver i almindelighed ikke at efterprøve overdragerens adkomst, men en vis kontrol af overdragerens identitet og, hvor overdrageren er repræsenteret af en fuldmægtig, af fuldmagten er nødvendig. Erhververen vinder imidlertid ret hvis han havde rimelig grund til at anse den, han har handlet med, for at være identisk med der efter gældsbevets udvisende har ret til at gøre fordringen gældende.
- Ved checks og vekslers er god tros kravet lempet. Det er i almindelighed ikke grov uagtsomhed at modtage en check fra en ukendt person uden at forlange legitimation, medmindre checken er krydset.

#### 3.1.3 Gyldig erhvervelse

- Kan overdrageren forlange omsætningsgældsbevets tilbage fra erhververen, fordi overdragelsen er ugyldig eller omstødelig, bør der ikke indtræde en ekstinktion.

#### 3.1.4 Overgivelse

- Gældsbevets skal rent faktisk være overgivet for at der kan indtræde ekstinktion.

### 3.2 Svage (fortabelige) og stærke (ufortabelige) indsigelser

#### 3.2.1 HR, GBL§ 15-17

- De stærke indsigelser står i GBL§ 17. De er falsk, umyndig, tvang, at den bagvedliggende fordring er ophørt eller forandret pga deponering, forældelse, tvangsakkord eller gældssanering.
- De svage indsigelser står i GBL§ 15. Indsigelser mod det retsforhold som lagde grund til gældsbevets. At den var underskrevet man manglede vilje.
- Disse regler er ikke udtømmende.

#### 3.2.2 Særregler om terminsydelser (renter og tidsfæstede afdrag)

- GBL§ 16 har bestemt, at debitor altid kan gøre betalingsindsigelsen gældende, for så vidt angår renter og tidsfæstede afdrag, dvs afdrag der ligesom renter skal betales til tidspunkter som er bestemt angivet i gældsbevets.

### 3.3 Legitimation som kreditor

- For ihændehaber papirer er ihændehaber den retmæssige ejer. For andre dokumenter kræves det yderligere, at dokumentet enten er stillet til den, der har det i hænde, eller er overdraget til ham eller til ihændehaber ved skriftlig overdragelse, der fremtræder som en sammenhængende række, jf GBL§ 13, checklov§19, Veksellov§16 og Søløven§156.
- Udstederen af gældsbevets bevarer falskindsigelsen, jf GBL§ 17, men en tidligere indehaver af dokument har ikke vindikationsret, selv om dette er stjålet fra ham eller franarret ham og forsynet med en falsk transportpåtegning.

## 4 Overdragelsens gyldighed. Overdragerens umyndighed

- GBL§ 14: En overdragelse af et omsætningsgældsbevets, som foretages af en umyndig, er gyldig såfremt den umyndige sad inde med gældsbevets men en i formen lovlig adkomst, og erhververen i god tro har fået gældsbevets i hænde. Medmindre erhververen burde forstå at overdrageren var umyndig.
- Særreglen i GBL§ 14 kan formentlig anvendes analogt på checks og vekslers, men ikke fx på livsforsikringspolicer. Måske også analogt på anden inhabilitet.

## 5 Legitimation som kreditor

---

- Ihænderhaveren af det negotiable dokument er legitimeret, jf GBL§ 13. Dog kan der også betales med frigørende virkning til overdrageren medmindre han vidste bedre, GBL§ 20.
- En kreditor, hvis negotiable dokument eller indløsningspapir er bortkommet, må for at kunne legitimere sig som kreditor søge dokumentet mortificeret ved dom.

## 6 Prioritetsbeskyttelse

---

- Den, der erhverver negotiable dokumenter ved overdragelse til eje, være sig ved køb, bytte eller gave, er ligesom en omsætningserhverver af løsøre beskyttet mod overdragerens kreditorer straks ved aftalens indgåelse, såfremt dokumenterne er individualiserede.
- Ellers er sikringsakten rådighedsberøvelse, altså at man får værdipapiret i hænde.
- En sekundær panteret sikres således ved at give håndpanthaveren en meddelelse om pantsætningen.

# Kapitel 20 Debitorskifte

## 1 HR om debitorskifte

- HR er ikke muligt uden kreditors samtykke. Kreditor kan dog på forhånd have givet tilladelse.

## 2 Fordringer som er sikrede ved pant i fast ejendom (gældsovertagelse)

- Sikkerheden i den faste ejendom er som regel nok. Derfor falder gælden som regel ikke ved ejerskifte. Dette kan dog aftales.
- I pantebrevs formular A er det deklaratorisk at gælden ikke forfalder ved ejerskifte.
- Der kan endvidere ske en adskillelse af pantehæftelsen og gældshæftelsen, så den oprindelige ejer stadig hæfter personligt for gælden i tilfælde at pantet ikke udgør nok i provenu.
- Det kan også aftales at der skal betales ejerskifte afdrag ved debitorskifte.

## 3 Fordringer som er sikrede på anden måde end ved pant i fast ejendom

- Ved pant i andet end fast ejendom, som fx fly eller skibe kræves der kreditor samtykke for debitorskifte.

## 4 Virkningerne af en aftale om debitorskifte

### 4.1 HR

- Der skal være en tydelig aftale om debitorskift med kreditor.
- u.1973.920H Fabrikant A, der havde kontrakt med B om levering af kager til Tyskland, solgte sin virksomhed til C. Antaget, at A havde været uberettiget til at indsætte C som kontraktspart i sit sted, og at A var forpligtet til at erstatte B, der nægtede at modtage varer fra C, dennes tab vel leverancernes afbrydelse.

### 4.2 Overtagelse af pantegæld ved overdragelse af fast ejendom

- Pantegælden kan enten overtages af køberen ved aftale med panthaver, eller for pantegæld der ikke kræver pantekreditors samtykke, foretages direkte, TL§39.
  - U1 I tilfælde, hvor et salg er arrangeret alene for at fritage sælgeren for sit personlige gældsansvar, er ansvaret imidlertid blevet fastholdt. Han vil stadig være personlig ansvarlig.
  - Kreditor accepterer ikke nødvendigvis stiltiende:
- u.1979.905V udlæg på grundlag af et pantebrev i fast ejendom, der forfaldt ved ejerskifte, fandtes at kunne gøres hos udstederne E i disses øvrige formue, uanset at ejendommen ved tinglyst skøde var overdraget til E2 og af denne videreoverdraget til E3, og at panteretten var slettet som udækket ved en derefter afholdt tvangsauktion over ejendommen. 1) Kreditor K var før tvangsauktionen blevet anmodet om tilladelse til, at E3 overtog gælden, men det fandtes ikke godtgjort, at K stiltiende havde godkendt gældsovertagelsen eller ved passivitet havde tabt sit krav mod E.

### 4.3 Hæftelsen for gæld og byrder ved virksomhedskøb

- Et vilkår i en aftale om overdragelse af en virksomhed om, at den nye ejer skal overtage virksomhedens gæld og andre forpligtelser, pådrag ikke umiddelbart køberen et ansvar for gælden over for panthavere, kreditorer og medkontrahenten, men vilkåret forpligter køberen til at friholde sælgeren for gældsbyrden og efter omstændighederne også til at søge at opnå kreditorernes samtykke til skyldovertagelse.
- *Interessentskaber*: Ny interessenter hæfter kun for fremtidig gæld, men ikke eksisterende gæld. Ved udtræden hæfter interessenten stadig for den gamle gæld.
- Ved abonnementer sker der en nem overtagelse af eksisterende kontrakter. Fx telefon eller servicekontrakter, medarbejderkontrakter.

## 5 En juridisk persons identitet

- Det antoges i U.1969.25H at salg af samtlige aktier i et aktieselskab og ændring af selskabets formål i forbindelse hermed ikke var et ejerskifte, der medførte forpligtelse til at udrede ejerskifte afdrag.
- Der skal være en klar identitet.

## 6 Personskifte: terminologi og konstruktion

- Skyldnerskifte har i almindelighed i højere grad end kreditorskifte karakter af stiftelse af en ny fordring (novation). Dette har indflydelse på GBL§ 27 (ikke bedre ret end tidligere overdrager).

# Afsnit VII Fordringers ophør

# Kapitel 21 Opfyldelse

## 1 Ophørsmåder

- Der findes mange ophørsmåder. Hvis fordringen bare bliver eftergivet så er der tale om en gave, og den er indkomstskat pligtig.

## 2 Prækclusion

- Ved dødsboer, hjemmel i grundlovens §25.

## 3 Deponering

- Deponering bringer fordringer til ophør, hvis de følger deponeringsloven, eller en gensidig aftale mellem parterne.

## 4 Opfyldelse

- En fordring ophører ved betaling af det skyldige beløb til rette tid på det rette sted.
- En fordring kan i almindelighed opfyldes både af debitor og af tredjemand. Der foreligger ikke misligholdelse, hvis kreditor afviser et tilbud om opfyldelse fra tredjemand.
- Har kreditor flere fordringer på debitor kan debitor specificere hvilke fordringer han ønsker dækket med sin betaling. Gør han ikke det kan kreditor selv vælge, men skal dog vise hensyn til debtors interesser.

## 5 Betaling af afdrag

### 5.1 HR om afdragsbetaling

- Kreditor kan i almindelighed afvise en betaling af en del af beløbet, medmindre betaling af gælden i afdrag har hjemmel i aftalen.
- Modtagelse af en utilstrækkelig eller forsinket betaling afskærer ikke i almindelighed kreditor fra at udøve misligholdelsesbeføjelser. Undtagelser om forsinket betaling af leje er dog foreskrevet i LL§94s2 («Udlejeren kan ikke påberåbe sig de i § 93, stk 1, litra a-f, nævnte forhold, hvis de er rettet, inden udlejeren hæver lejeaftalen»), og om restance i kreditkøb i KAL§37 (betaling inden der er sket tilbagekaldelse).
- Kreditor har pligt til at reklamere hvis han ikke vil nøjes med en delbetaling, og akter at hæve hele købet.

### 5.2 Undtagelser om afdragsbetaling

- Man kan ikke nægte at modtage delvis betaling fra trassatbanken af en check eller veksler. Heller ikke ved betaling under retsforfølgning. Ved modregning af ikke lige store fordringer sker der en delvis betaling.
- Hvis størrelsen af tilgodehavendet endnu ikke er gjort op, så kan man godt kræve betalt det som der i hvert fald skyldes.

## 6 Efterbetaling

- Er kreditor klar over at debitor har betalt for lidt skal han gøre ham opmærksom herpå.
- En kreditor, der ikke er opmærksom på og heller ikke burde have indset, at det beløb han har modtaget som fuld betaling, er for lille, har som oftest, men ikke altid krav på efterbetaling.
- Det er som regel ikke muligt at kræve efterbetaling for glemte poster når der har været afsendt en endelig faktura.
- Debitor vinder i almindelighed ikke ret til fortsat levering til en for lav pris, selv om han efter omstændighederne fritages for efterbetaling.
- Krav om efterbetaling afskæres i almindelighed ikke ved lønkrav eller ved bidrag fra det offentlige til underhold, og forældes normalt ikke ved 5-års reglen.
- Offentlige krav kan også kræves efterbetalt.

## 7 Condictio indebiti

- Den, der burde have indset, at han har fået for meget, skal betale tilbage.
- Lader betaleren længere tid gå, efter at han har fået den viden eller mulighed for at skaffe sig den viden, som er nødvendig for at gøre kravet om tilbagebetaling gældende, fortaber han kravet.

U.1969.976v I løbet af 1964 opførte muremester A i henhold til et af ham afgivet tilbud et stuehus for gårdejer B, der betalte tilbudssummen 30.500 kr. i rater under og, efter arbejdets udførelse. A afkrævede kort tid senere B et yderligere beløb på ca. 3.000 kr., som han urigtigt mente at have

tilgode, og B betalte straks dette uden forbehold. Da B først ca. 8 måneder efter betalingen meddelte A, at han mente at have betalt for meget, og derefter, uanset at A afviste dette, lod hengå yderligere ca. 1 år, inden han søgte advokatbistand, fandtes han afskåret fra at søge beløbet tilbage. 1) B fandtes heller ikke at have krav på nedsættelse af tilbudssummen som følge af besparelser ved arbejdet, da krav herom først var rejst i 1969.

## 8 Saldokvittering

---

- Saldokvittering er for at hindre yderligere efterkrav. Et sådant afkald har virkning for mulige krav, som kreditor kendte eller kunne og burde have skaffet sig kendskab om, inden han udstedte kvitteringen, men opgivelsen er ikke bindende for kreditor, såfremt debitor indså eller burde indse, at kreditor ikke var klar over, at han havde yderligere krav.
- En saldokvittering kan efter omstændighederne tilsidesættes selv om ingen af parterne regnede med, at kreditors krav var ansat for lavt. Fx i skadesopgørelser ved personskaade.

# Kapitel 22 Modregning

## 1 Funktion, hovedregler og terminologi

- Modregning er både en rationaliseringsforanstaltning og en særlig effektiv adgang til fyldestgørelse.
- Modregnerens adgang til at modregne vedbliver at bestå også efter, at fordringen på ham (hovedfordringen) er blevet overdraget, såfremt modregneren havde erhvervet sin fordring (modfordringen), inden han fik kundskab eller formodning om overdragelsen af hovedfordringen, jf GBL§ 28.
- Kreditors adgang til modregning over for en insolvent skyldner fører ligesom en panthavers adgang til fyldestgørelse af pantet til, at modregneren får fuld fyldestgørelse, så langt hans gæld (hovedfordringen) rækker, og dividende af den eventuelle overskydende del af sin fordring (modfordring).
- Det antages dog, at beløb, som er indbetalt ved en fejltagelse eller som klart er bestemt til dækning af et andet skyldforhold, ikke kan anvendes til modregning.

## 2 Gennemførelsen af modregning

### 2.1 Fordringer som ikke er konnekse

- Kompensable fordringer ophører kun ved modregning, hvis en af parterne afgiver en *modregningserklæring* til den anden part. Den har karakter af et påbud.

### 2.2 Konnekse fordringer

- Ikke konnekse fordringer bliver ikke automatisk modregnet.
- Konnekse fordringer, altså at de udspringer af samme retsforhold, og som er kompensable ophører at bestå som selvstændige fordringer, selv om de ikke erklæres modregning.
- U1 Det kan aftales at der skal komme en modregningserklæring før der kan modregnes selv i konnekse krav.

## 3 Grundbetingelser for modregning

### 3.1 Udjævnighed (kommutabilitet)

- Modregning mellem fordringer på ydelser af forskelligartet karakter er udelukket. Fremmed mønt er mulig (GBL§ 7) og fordringer på andet end penge er også muligt hvis de er ensartede.
- Et køb kan ikke afvikles ved, at køber eller sælger sender den anden part differencen mellem købesummen og værdien af salgsgenstanden på leveringsdagen, medmindre aftalen har karakter af en terminsforretning, som efter aftale eller sædvane kan eller skal afvikles ved differencebetaling.
- De modregnede fordringer behøver ikke at være lige store for at være kommutable.
- I konkurs bevares modregningsretten, men den kan dog ikke udvides til at være bredere end hvis der ikke var konkurs. (Dog kan der kræves betaling inden forfaldstiden, se nedenunder)

### 3.2 Afviklingsmodenhed

- Tvungen modregning forudsætter afviklingsmodenhed, dvs at forfaldstid for modfordringen og frigørelsestid for hovedfordringen er indtrådt.
- Kravet om afviklingsmodenhed opretholdes ikke over for en debitor, der er gået konkurs, KLS42.

### 3.3 En retskraftig modfordring

- Da en erklæring om modregning først får virkning når den når frem til hovedmanden (ex nunc), skal denne stadig være retskraftig (gyldig) når modregningserklæringen når frem.

### 3.4 Modregning med omtvistelige modkrav (likviditet)

#### 3.4.1 Det procesretlige likviditetskrav

- Der kan som regel godt ske modregning selv om modfordringen bestrides af hovedmanden.
- Sagsøgte i en domssag kan fremsætte modkrav, jf RPL§ 249s2, men retten kan udsætte behandlingen af modkravet, og afsige en særlig dom (en »mellemafgrøelse«) om hovedkravet.

#### 3.4.2 Det materielretlige likviditetskrav

- Der kan nægtes modregning hvis kravet er usikkert, i lighed med fransk ret.

u.1970.599H L undlod at betale husleje under påberøbelse af, at han havde et større krav på tilbagebetaling af for meget erlagt leje, jfr. lov om midlertidig regulering af boligforholdene nr. 24 af 14. februar 1967 § 21, stk. 1 og 2. Fogden afsagde kendelse om fremme af en af U i den anledning begæret udsættelsesforretning, og kendelsen stadfæstedes af landsretten. Efter at landsrettens dom var anket til Højesteret frifandt boligretten U for L's krav om tilbagebetaling, og under en ny fogedsag blev L udsat af lejligheden på grund af misligholdelse af lejebetalingen for endnu en måned. L's tilbagebetalingskrav fandtes af Højesteret at have været behæftet med en sådan

usikkerhed, at hans påståede modregningsret ikke fandtes at give fornødent grundlag for at ophæve fogedkendelsen. (Dissens).

### 3.5 Gensidighed

#### 3.5.1 Hovedreglen

- Der kan i almindelighed kun ske modregning mellem fordringer, der er gensidige, idet debitor efter den ene fordring er kreditor efter den anden fordring.
- En modfordring kan benyttes til modregning, selv om den først er erhvervet efter, at hovedfordringen er faldet til betaling. Modregning i konkurs forudsætter dog, at modfordringen bestod på fristdagen, jf KL§42.
- Modregning kan ikke ske mellem et tilgodehavende hos den ene og gæld til den anden ægtefælle, ej heller med de halve beløb, hvor ægtefællerne har formuefællesskab.

#### 3.5.2 Identitet

##### 3.5.2.1 Koncerner

- Der kan ikke ske modregning med krav på et selskab over for gæld til et andet selskab i samme koncern. Selskaber indenfor samme koncern hæfter ikke for hinandens gæld.

##### 3.5.2.2 Den offentlige sektor

- Der kan ske modregning indenfor den offentlige sektors forskellige kasser. Måske ikke ved skatter og afgifter.

#### 3.5.3 Modregning efter overdragelse af hovedfordringen

##### 3.5.3.1 Simple hovedfordringer

- GBL§ 29: »En fordring på overdrageren kan skyldneren benytte til modregning, medmindre han har erhvervet fordringen efter det tidspunkt, da han fik kundskab eller formodning om overdragelsen.« Altså kan der godt ske modregning mod en hovedfordring der faktisk er blevet videreoverdraget, blot modregneren ikke havde kendskab til at hovedfordringen var overdraget.
- Modregningsadgangen bevares ligesom indsigelser også over for en omsætningserhverver i god tro, jf GBL§ 27.
- Dog skal modfordringen være forfalden inden der kan ske modregning.

##### 3.5.3.2 Negotiable fordringer

- Den, der erhverver et negotiabelt fordringsdokument ved overdragelse, kan i almindelighed gøre fordringen gældende mod debitor i overensstemmelse med dokumentets udvisende. Alle svage indsigelser, også indsigelsen om at fordringen er ophørt ved modregning, ekstingveres ved transport til en godtroende erhverver, jf GBL§ 15.
- Debitor må beskytte sig ved at kræve dokumentet udleveret eller påtegnet, GBL§ 21s2-s3.
- Et konkursbo, der overdrager en fordring, således at debitor efter fordringen derved mister adgang til modregning med et krav på boet, skal erstatte debitor tabet som massekrav. KL§45.

## 4 Effektiv betaling

### 4.1 Effektiv betaling

- Effektiv betaling er bedst, og derfor er modregning udelukket ved fx løn.

### 4.2 Aftale om effektiv betaling

- En klausul, der afskærer adgang til modregning, men kræver kontant betaling, er i almindelighed gyldige både mellem parterne og over for en parts konkursbo eller andre successorer.
- For lejer og forbruger køb kan der ske en omgåelse af aftalt forbud mod modregning.

### 4.3 Hovedfordringen fritaget for udlæg

- Modregning er i almindelighed udelukket, hvis hovedfordringen som fx krav på underholdningsbidrag, pension, eller social krav er undtaget fra udlæg, RPL§ 512s2-3.
- Båndlagte gaver er også undtaget fra modregning. Dog er transgbeneficiet svært at undtage.

### 4.4 Beskyttelse af nødvendig indtægt

#### 4.4.1 Løn og feriepenge

##### 4.4.1.1 Løn, pension og provision

- Indeholdelsen af skat går forud for alle andre krav mod A-indkomsten, også for arbejdsgiverens eventuelle modkrav.
- Modregning kan ikke ske i løn da det er som udlæg, RPL§ 511, pension.
- Der skal tages hensyn til transgbeneficiet RPL§ 509 selvom den er sværd at administrere når fogedretten ikke deltager i en modregning.

##### 4.4.1.2 Feriepenge

- Der kan kun ske modregning i feriepenge, hvis kravene er konnekse og er opstået ved retsbrud over for arbejdsgiveren af en vis grovere karakter.

u.1977.4010 Overfor en funktionær F's anerkendte hovedkrav på 6.932 kr. beregnet som feriegodtgørelse for 1974 kunne arbejdsgiveren A ikke bringe i modregning et krav på 5.900 kr. svarende til, hvad F - ved check udstedt af F's daværende ægtefælle, der var ansat hos A - havde fået udbetalt i løn under den pågældende ferie, idet der ikke af F var udvist noget uredeligt forhold i forbindelse med den under ferien i 1974 udbetalte løn.

##### 4.4.1.3 Pension



- Der kan ikke foretages udlæg (eller modregning) i pension, RPL§ 512s3. Ufravigeligt også for banken som har pensionskontoen.

#### 4.4.2 Underholdningsbidrag og personskadeserstatning

- Modregning over for krav om underholdningsbidrag kan dog ske med konnekse krav i et sådant begrænset omfang, at det overskydende beløb i almindelighed vil levne modtageren tilstrækkelige midler til dækning af rimelige leveomkostninger.
- Personskadeserstatning kan der ikke gøres udlæg/modregning i. Dog godt i erstatning for tabt arbejdsfortjeneste syv dage efter udbetaling har været mulig.

#### 4.5 Beskyttelse af indskudskapitalen i selskaber med begrænset ansvar

- En selskabsdeltager der har tegnet aktier eller anparter kan ikke foretage sin tegningsforpligtelse ved modregning hvis det bringer selskabets likviditet i fare.

#### 4.6 Beskyttelse af kreditors (hovedmandens) dispositionsfrihed

- Hvis man overgiver penge til et bestemt formål, fx betaling af husleje, kan disse penge ikke benyttes til modregning, men kun til at udføre opgaven.
- Indehaveren af en check, der præsterer checken til indløsning i trassatbanken, kan ikke mødes med modregning med bankens fordringer på ham. Dog kan der ske modregning mellem udlåns, og indlånskonti.
- Investeringsfonds konti frigives ved konkurs og kan bruges til modregning fra banken.

## 5 Modregning med konnekse fordringer

### 5.1 Begrundelsen for den udvidede modregning

- Konnekse er når fordringerne er opstået af samme retsforhold.
- For konnekse krav er der udvidet modregning. Fx lønkrav og krav om afregning af betroede midler samt erstatning for skade på arbejdsgiverens ting og regresansvar for erstatning for skade tilføjet tredjemand.

### 5.2 Særregler om konneks modregning

#### 5.2.1 Modregningen af konnekse fordringer har virkning ex tunc

- Modregning af fordringer har normalt virkning for fremtiden (ex nunc). Men for konnekse fordringer har de virkning *ex tunc* altså med tilbagevirkende kraft til det tidspunkt, hvor fordringerne stod over for hinanden som udjævnelige.
- Forældelse. For konnekse fordringer kan der altid ske modregning selv om en af fordringerne er blevet forældet i traditionel forstand.

#### 5.2.2 Gensidighedsbetingelsen fraviges

- Der kan ske modregning i en konneks fordring selv om den er blevet tiltransporteret væk.
- Et forsikringssselskab som skal udbetale forsikringserstatning til en sikret tredjemand, kan i erstatningen fradrage skyldig forfalden præmie, skønt forpligtelsen til at betale præmien alene påhviler forsikringstageren.

#### 5.2.3 Retten til effektiv betaling begrænses

- Underholdskrav kan modregnes hvis den er konneks med modfordringen.

## 6 Modregning i konkurs

### 6.1 Hovedreglerne

#### 6.1.1 Ret til modregning med det fulde pålydende

- Der kan i et konkursbo modregnes med det fulde beløb og ikke blot med dividende, KL§ 42.

#### 6.1.2 Begrænsning af modregningsretten af hensyn til fordringernes beskaffenhed

- Hvis modregning er udelukket efter almindelige regler pga fordringernes beskaffenhed, kan der heller ikke modregnes i konkurs.
- Lønkrav for tiden før konkurs indgår ikke i konkursboet, og der kan derfor ikke ske modregning.

#### 6.1.3 Modregningsretten begrænses af omstødesreglerne

- Den, der har erhvervet en fordring på skyldneren ved overdragelse eller ved retsforfølgning på et tidspunkt, hvor erhververen indså eller burde indse, at skyldneren var insolvent eller senere end tre måneder før fristdagen, kan ikke anvende fordringen til modregning, KL§ 42s3.
- Heller ikke hvis hovedfordringen har karakter af en omstødelig betaling, kan der ske modregning, KL§ 42s4.
- En modregning, der er erklæret før konkursen, kan omstødes, hvis modregningen ikke kunne være gennemført over for konkursboet pga tidspunkterne for omstændighederne, KL§69.

### 6.2 Krav til modfordringen

#### 6.2.1 Tiden for stiftelsen af modfordringen og dens prioritetsstilling

- Fordringer skal være stiftet før fristdagen. Fordringer fra »mellem perioden« kan som regel omstødes af boet. Efterstillede krav kan kun modregnes hvis der er dividende til efterstillede krav. Massekrav kan sikkert modregnes efter de almindelige regler.

### 6.2.2 Tiden for erhvervelsen af modfordringen

- Fordringer, som er erhvervet i de sidste tre måneder før fristdagen, kan ikke anvendes til modregning med fordringer, som skyldneren den gang havde, uanset om muligheden af, at skyldneren har været solvent indtil kort før konkurs, eller af, at kreditor var i god tro, ikke kan udelukkes, jf KLS 42s3.
- U1 Gælder ikke for fordringer som er erhvervet gennem arv eller ægtefælle skifte.

### 6.3 Krav til hovedfordringen

- Der kan kun modregnes for fordringer som begge stammer før fristdagen, eller begge fra »mellem perioden«.
- Betaling af gammel gæld under betalingsstandsning er udelukket, men denne gæld kan udnyttes til modregning.
- Omstødelige betaling kan ikke modregnes, og vil kunne omstødes af konkursboet, KLS 69. Det samme gælder usædvanlige betalingsmidler og unødvendige betalinger.
- En modregning, som allerede er gennemført før konkursen ved fremsendelse af modregningserklæring, kan omstødes, dersom modregningen kunne have været omstødt efter reglerne om omstødelse af betaling i §§67,72,74, og der ikke kunne være sket modregning efter konkursen efter KLS 42 jf §69.

## 7 Valg mellem flere fordringer

---

- En insolvent debitor eller hans bo må i almindelighed finde sig i, at modfordringer, som ikke er særligt sikrede, fortrinsvis anvendes til dækning af usikrede fordringer. I øvrigt må modregning i almindelighed i første række dække særligt byrdefulde forpligtelser.

## 8 Aftalt modregning

---

- Fx en kontohavers sikring af et lån fra en bank ved, at hans indeståender i banken spærres.

# Kapitel 23 Passivitet og forældelse

## 1 Passivitet

### 1.1 Oversigt over reglerne om forældelse

- DL 5-14-4 giver forældelse på 20 år efter fordringens stiftelse. Endvidere findes Forældelsesloven fra 1908 som siger 5 år fra forfaldsdatoen.

### 1.2 Andre regler om passivitet

#### 1.2.1 Tidsbegrænsede rettigheder

- Udbyttekupon skal indkasseres inden tre år.

#### 1.2.2 Regler om frister for fremsættelse af krav og indsigelser

- Der er visse reklamationsfrister som skal overholdes. Fx reklamation over lejer skal ske inden 2 uger efter fraflytningen.

#### 1.2.3 Reklamation

- Der skal ofte reklameres rettidigt for at have krav for mangler.
- Der er i almindelighed kun pligt til at reklamere over for en misligholdelse, som kreditor kunne eller burde have opdaget.
- Aftaler, der pålægger en kontrahent pligt til at reklamere og fastsætter en frist herfor, er i almindelighed – ligesom en aftale om ansvarsbegrænsning – bindende og gyldige, såfremt de aftaleretlige krav til en klar formulering og en betryggende vedtagelse, er iagttaget.

#### 1.2.4 En almindelig passivitetsgrundsætning

- Anvendelsen af passivitetsgrundsætningen har ofte karakter af en almindelig rimeligheds-vurdering, hvor passiviteten indgår med betydelig vægt som et af flere relevante data.

U.1973.476/2H Proprietær P havde i 3 år leveret et betydeligt kvantum ærter til en andelsforening A, som trådte i likvidation med et stort underskud. A afkrævede P en del af underskuddet, idet A gjorde gældende, at P var indtrådt som medlem af A. Under sagen var det oplyst, at P aldrig havde anmodet om at blive medlem eller udtrykkelig samtykket heri, at A havde anset P som medlem, men ikke underrettet ham herom, at P havde fortsat leverancerne efter at være blevet klar over A's karakter af en andelsforening, at P ikke havde reageret, da han blev bekendt med en skrivelse fra A til skattevæsenet hvori P omtaltes som medlem, og at P var optrådt på en generalforsamling. Det fandtes betænkeligt at statuere, at der havde foreligget medlemskab for P.

### 1.3 Forskelle mellem forældelse og andre regler om passivitet

- Forældelse er uafhængig af en almindelig rimeligheds-vurdering.

U.1960.1H S havde solgt 30 tdr. grisehaler til levering i Britisk Guiana med garanti for ankomst i god og sund tilstand. De 26 tdr. blev udlosset den 4. december 1954. Ved erklæringer af 10. og 13. s. m. fra henholdsvis Lloyds agent og kød- og fødevarinspektøren 1) ansås det godtgjort, at varerne ikke var gode og sunde ved ankomsten. Anderledes med hensyn til 5 tdr., der var udlosset den 5. januar 1955, og hvorom agenten og inspektøren afgav erklæring henholdsvis den 21. januar og den 12. februar 1955. S, der efter at have modtaget købernes reklamationer over de 25 tdr. indlod sig i forhandling uden at tage forbehold, kunne ikke påberåbe sig ubehørig reklamation. 2) (Dissens).

### 1.4 Baggrunden for reglerne om forældelse og passivitet i øvrigt

- For at man ikke skal gemme kvitteringer som bevis for sin uskyld i lang tid.

## 2 Forældelsens retsvirkninger

- En fordring ophører at bestå ved forældelse. Dog kan fordringen modregnes hvis der er en modfordring som er komputabel.
- Krav på renter og andre bydelser forældes ligesom selvstændige krav og dersom hovedkravet falder bort.
- Regler om forældelse er, hvor ikke andet er foreskrevet, præceptive. En aftale om forældelse efter en kortere tid end efter lovens regler er derimod gyldige, medmindre aftalen rammes af de almindelige ugyldighedsregler.

## 3 Forældelsesfristens længde og beregning

- For DL 5-14-4 er det 20 år fra fordringens stiftelse.
- Fristen efter Loven af 1908 er 5 år regnet fra det tidspunkt, hvor kreditor kunne kræve fordringen betalt.

## 4 Afbrydelse af forældelsen

### 4.1 Afbrydelse ved debtors anerkendelse

- Debtors »erkendelse af gælden« bringer fristen til ophør. Dog skal det være specificeret hvilken gældspost og hvor stor den er (ikke blot at han skylder nogle penge).

U.1975.6910 Den da 56-årige kvinde A blev i oktober 1966 kvæstet ved et færdselsuheld, der bl. a. medførte, at hendes venstre øje blev fjernet. Forsikringselskabet F 1 havde anerkendt erstatningspligten som ansvarsforsikrer. A, der på uheldstidspunktet havde stilling som inspektør ved arbejdet på et sygehus, var ikke påbegyndt beskæftigelse, da hun i april påny blev udsat for et færdselsuheld, idet hun blev påkørt af en motorcykel, hvis fører havde det fulde ansvar for påkørslen, og som i et

retsmøde i september 1967 for overtrædelse af færdselsloven vedtog en bøde på 75 kr. I samme retsmøde anerkendte ansvarsforsikringsselskabet F 2 erstatningspligten. Direktoratet for ulykkesforsikringen udtalte i en skrivelse af 27. maj 1969, at ulykkestilfældet i oktober 1966 havde medført en invaliditet på 35%, medens ulykkestilfældet i april 1967 uanset den tidligere pådragne invaliditet havde medført en invaliditet på 100%. F 1 havde udbetalt A erstatning for tabt arbejdsfortjeneste m. v., men havde afslået at udbetale invaliditetserstatning, hvorom A havde taget forbehold. Under den af A mod F 2 i maj 1974 anlagte erstatningssag påstod F 2 principalt frifindelse under henvisning til, at kravet nu var forældet. Antaget, at erstatningskravet var undergivet 5-årig forældelse, da skaden ikke var bevirket ved en forbrydelse. Uanset A's værges eller advokats undladelser med hensyn til sagens rimelige fremme fandtes forældelsesfristen under de foreliggende omstændigheder - F 2's indenretlige anerkendelse af erstatningspligten og kendskab til den A påførte invaliditet med heraf følgende erstatningskrav - ikke at have løbet fra noget tidspunkt forud for den 27. maj 1969. Erstatningsbeløbet omfattende også positive udgifter m. v. blev på grundlag af en invaliditetsgrad på 65% fastsat til 60.000 kr.

- Afbrydelse kan fx ske ved betaling af renter, da det er her er fastslået hvad beløbet må være.

#### 4.2 Afbrydelse ved kreditors påmindelse eller retsforfølgning

- Kreditor kan afbryde forældelse efter DL 5-14-4 blot ved at minde debitor om fordringens eksistens.

### 5 Forældelsens begyndelsestidspunkt og suspension

#### 5.1 Loven af 1908

- Forældelsen indtræder 5 år efter forfaldsdatoen, eller det tidligste tidspunkt, til hvilket et påkrav kunne få virkning.
- Fristen suspenderes i tidsrummet pga »utilregnelig uvidenhed om sit krav eller om skyldnerens opholdssted, har været ude af stand til at gøre sin ret gældende«. Der gælder ikke andre grunde til suspension.
- Et års reglen i de fleste transportlove gør at der er nemmere adgang til suspension i disse tilfælde.

#### 5.2 DL 5-14-4

- Begyndelsestidspunktet for forældelse løber fra fordringens stiftelse, fra aftalen er bindende.
- Forældelsen af *kontrakterstatningskrav* regnes fra indgåelsen eller opfyldelsen af kontrakten, afhængigt af om misligholdelsen er oprindelig eller efterfølgende.
- Forældelse af *erstatningskrav uden for kontraktforhold* regnes fra det tidspunkt, da skaden skete.

### 6 Anvendelsesområdet for Loven af 1908 og for DL 5-14-4

#### 6.1 Loven af 1908

##### 6.1.1 Hovedreglen

- Næsten alle fordringer undtaget tilbagebetaling af lån og på købesum for fast ejendom.

##### 6.1.2 Fordringer der er fastslået ved et særligt skriftligt retsgrundlag

- Forældelsen ophører hvis fordringen er skriftligt anerkendt jf §1s2.

#### 6.2 DL 5-14-4

- Denne er den almindelige forældelsesfrist jf Lov 1908 § 4.
- Kan bevirke at fordringer forældes efter denne lov før 1908 loven hvis forældelsen har været suspenderet i 15 år.

### 7 Erstatning for skade forvoldt ved forbrydelse eller svig

#### 7.1 Ikrafttrædelseslovens §16

- Krav på erstatning og godtgørelse for skade forvoldt ved en strafbar handling forældes efter §16 i Ikrafttrædelseslov til Straffeloven på 20 år regnet fra det tidspunkt, da skadelidte har fået kundskab, at han bliver istand til at gøre sit krav gældende ved dansk domstol.

#### 7.2 Svig

- Svig regel ved *condictio indebiti* i 1908 §1s1n6 udelukker forældelse hvis betalingsmodtageren har handlet svigagtig.
- CMR-loven forlænger i §41 forældelsesfristen fra 1 år til 3, såfremt der er udvist forsæt eller grov uagtsomhed.
- Fristbestemmelsen i kbl§ 54 viger ligeledes i tilfælde af svig.
- Dette har karakter af generelle regler.

### 8 Uforældelige krav

- Panteretten for hovedstolen ifølge et tinglyst pantebrev i fast ejendom for en bestemt angiven sum forældes ikke, TL§42.
- Krav, som debitor kan opfylde uden nogen formueopofrelse eller arbejdsindsats, fx krav på at å legitimation for en erhvervet ret, forældes ikke.

# Afsnit VIII Flere kreditorer

---

# Kapitel 24 Fordringer med flere kreditorer og flere debitorer

---

## 1 Almindelig orientering

---

- Problemet er når flere personer ikke er organiseret som én juridisk person i fx ét selskab.
- Forpligtelsen for flere debitorer kan enten være pro rata (anpartsvis), eller solidarisk, således at alle debitorer hæfter for hele ydelsen.
- Fællesskab i oprindelsen (konneksitet) har processuel betydning, idet retssag om det samlede krav å anlægges af eller mod kreditorerne eller debitorerne i forening, RPL§ 250.

## 2 Fordringer med flere kreditorer

---

### 2.1 Særfordringer til andel af ydelsen

- Enhver af flere personer, der er berettiget som kreditor efter en fordring, kan i almindelighed disponere på egen hånd over sin andel af fordringen og kan opkræve og modtage denne andel, hvis ydelsen er delelig.
- Retsstillingen for de flere kreditorer er i almindelighed den samme, som hvor hver kreditor har en selvstændig fordring, og kreditternes ret kaldes derfor en *særfordringsret*.

### 2.2 Samfordringsret

- Fordringer som ikke er delelige fx billeje, kaldes en samfordringsret, da kreditorernes krav kun kan gøres gældende i forening.
- Der siges at være *aktiv solidaritet* mellem de flere kreditorer hvor erlæggelse med frigørende virkning kan ske til og efter påkrav fra enhver af kreditorerne.

## 3 Fordringer med flere debitorer

---

### 3.1 Solidarisk hæftelse og pro rata hæftelse

- En debitor som hæfter pro rata, kan kun afkræves sin andel af den samlede gæld.
- Er summen af de flere debitors forpligtelser større end den samlede skyld, kaldes hæftelsen helt eller delvis *solidarisk*.
- Berettigelse på kreditorsiden er som oftest pro rata, mens forpligtelse på debitorsiden i de fleste tilfælde er solidarisk.

### 3.2 Almindelige regler om pro rata hæftelse

- Andelen som en person hæfter for er som regel lige så stor som andel af vederlaget de vil få.
- Der består også den processuelle sammenhæng mellem krav, der har fælles oprindelse, at kreditor kan sagsøge alle debitorer under ét, selv om de kun hæfter pro rata, RPL§ 250.

### 3.3 Almindelige regler om solidarisk hæftelse

#### 3.3.1 Fuldstændig og delvis solidaritet.

- Hæftelsen er *delvis* solidarisk hvis ikke alle debitorer hæfter for hele gælden, men summen af de enkelte debitors forpligtelse dog overstiger den samlede gæld.
- Hvis der blot står solidarisk hæftelse uden begrænsning menes fuldstændig solidarisk hæftelse.

#### 3.3.2 Hæftelse på lige fod og subsidiær hæftelse

- Hæftelse på lige fod er når kreditor selv kan vælge hvilken debitor han vil gå til først. Subsidiær hæftelse er når han har en bestemt rækkefølge han skal søge sig fyldestgjort i.
- Hæftelsen for den, der hæfter subsidiært, er ofte også *accessorisk* dvs at dennes hæftelse falder bort hvis hovedfordringen falder bort.
- Hvor det ikke ved brug af ord som kaution eller garanti eller på anden måde er gjort klart, at en eller flere af debitorerne har stilling som hoveddebitor, hæfter debitorerne på lige fod.

### 3.4 Begrænset og ubegrænset hæftelse

- Debtors hæftelse kan være begrænset ved: 1) at han kun hæfter op til et bestemt beløb; 2) at han kun hæfter med en bestemt genstand.
- Der kan også være noget som hedder alternativ hæftelse.

### 3.5 Regres mellem flere debitorer

- En debitor, der hæfter solidarisk og har måttet indfri gælden, har regres mod meddebitorerne for deres del.

## 4 Oversigt over hæftelsen i skyldforhold med flere debitorer

### 4.1 Hæftelsen for løftegivere

- Normalt hæfter man solidarisk. Flere personer, der i fællesskab giver en gave, antages dog kun at være forpligtede pro rata, medmindre giverne i forening har udstedt et gældsbrief.

### 4.2 Hæftelsen for fordringer der ikke hviler på aftale

- Skadevoldere efter delikt hæfter i almindelighed solidarisk over for skadelidte.
- Arvinger, som har vedgået afdødes gæld, hæfter personligt, men pro rata efter deres arveberettigelse for opfyldelse af de fordringer, som påhvilede arveladeren.
- Procesfæller i civile sager hæfter i almindelighed solidarisk for pålagte sagsomkostninger.

### 4.3 Hæftelsen for juridiske personers forpligtelser

- De, der deltager som interessent i et interessentskab eller som komplementar i et kommanditselskab, hæfter umiddelbart personligt, ubegrænset på lige fod og solidarisk for selskabsgælden. I et partrederi hæfter partrederne personligt for rederiets gæld, men kun pro rata efter deres andel i skibet. Hæftelsen for foreningers og selskabers forpligtelser er nærmere omtalt i 5.7.

## 5 Skyldforhold hvor flere debitorer hæfter solidarisk

### 5.1 Gældsbriefe og aftaler i almindelighed

- Er et gældsbrief udstedt af flere, hæfter udstederne (debitorerne) solidarisk for opfyldelsen af gældsbriefsfordringen, medmindre andet er aftalt, jf GBL§ 2s1. Både denne regel og bestemmelserne i §2s2, om regres mellem debitorerne til gennemførelse af byrdefordelingen mellem dem anvendes, ligesom de øvrige regler i GBL§ om simple gældsbriefe, analogt på fordringer, for hvilke der ikke er udstedt gældsbrief.
- Et gaveløfte fra flere givere antages i almindelighed kun at forpligte løftegiverne pro rata. Har de flere givere udstedt ét fælles gældsbrief for gaven, hæfter de dog solidarisk, medmindre andet er bestemt i gældsbriefet.

### 5.2 Veksler og checks

- Vekselskyldnerne hæfter fuldstændigt solidarisk, men ikke helt på lige fod. {petit}

### 5.3 Kautio

#### 5.3.1 Personlig og reel sikkerhed

- Kautio giver bedre sikkerhed for långiver. {uden materiel stof}

#### 5.3.2 Selvskyldnerkaution og simpel kautio

- *Selvskyldner* hæfter når der har været sendt påkrav ved misligholdelse til hoveddebitor.
- *Simpel kautio* hæfter først ved forgæves retsforfølgning mod hoveddebitor.
- Kautio for en pengeforpligtelse antages af være en simpel kautio.

#### 5.3.3 Omfanget af kautionsforpligtelsen

##### 5.3.3.1 Almindelige regler

- Kautio tolkes restriktivt. Hvis ikke andet er aftalt er det en simpel kautio, og morarenter og sagsomkostninger er, hvis ikke andet er aftalt, ikke inkluderet.
- Kautionisten hæfter for hele den eller de fordringer, som kautionen angår, hvis tilsagnet ikke indeholder nogen begrænsning.

u.1992.271H Banks garanti for køberens betaling af indtil 1.070.000 kr. til sælgerne, når endeligt anmærkningsfrit skøde m.v. forelå, gav efter sit indhold ikke sælgerne nogen sikkerhed for et erstatningskrav, hvis handlen ikke gennemføres som følge af køberens uberettigede ophævelse af handlen.

- En alskyldserklæring er gyldig, men tilsagn om kautio for al nutidig og fremtidig gæld må efter omstændighederne undergives den begrænsende fortolkning, at gæld som ligger uden for, hvad kautionisten kunne have regnet med, falder uden for kautionen.
- En kautionist skal dog betale for forhalings rente og procesrente af det beløb han hæfter for.

##### 5.3.3.2 Begrænsninger i kautio

- Den angår oftest en bestemt fordring. Kan være begrænset tidsmæssigt eller beløbsmæssigt.

#### 5.3.4 Renter og omkostninger

- Et tilsagn om kautio for en rentebærende fordring antages også at omfatte kreditrenten på fordringen, indtil fordringen er betalt.
- Ved fremmed valuta antages kautionen også at dække for kurstab.
- Udlægsomkostninger er ikke omfattet medmindre det er klart aftalt.

#### 5.3.5 Opsigelse af kautio

- Der kan kun opsiges kautio for fremtidig gæld ved at henvende sig til kreditor.
- Hvis kreditor har mulighed for at opsiges lånet, kan kautionisten betale kreditor og opsiges lånet for debitor, som så skal betale kautionisten.

#### 5.4 Skadesløs transport. Del credere

- Ved transport af et gældsbrev indestår overdrageren for at fordringen består, GBL§ 9, men ikke at erhververen betaler, GBL§ 10. Dog kan der aftales »skadesløs transport« som egentlig er en simpel kaution forpligtelse.

#### 5.5 Erstatningskrav uden for kontraktforhold

- Flere skadevoldere hæfter solidarisk og på lige fod.
- Der kan ske nedsættelse hvis skadelidte »identificeres« med en af skadevolderne, fx ægtemanden. Dog kan der ikke ske identifikation hvor skadelidte er barn.
- Erstatningsansvar for børn under 15 år og åndssvage kan nedsættes eller bortfalde.

#### 5.6 Forsikring

##### 5.6.1 Dobbeltforsikring og co-assurance

- »Berigelsesforbud«. Et forsikringssselskab er, uanset hvad parterne har aftalt, ikke forpligtet til at betale mere i erstatning end nødvendigt til dækning af den lidte skade, FAL§39.
- U1 Summaforsikring som livsforsikringer.
- Selskaber hæfter umiddelbart solidarisk hvis de lapper ind over hinanden, medmindre der er taget forbehold fra et selskab om at de ikke dækker i tilfælde af dobbelt forsikring.
- Der kan aftales co-assurance mellem selskaberne så de dækker en andel af forsikringssummen

##### 5.6.2 Skadevolder og ansvarsforsikrer

- Ved færdselsuheld. Ansvarsforsikringssselskabet, ejeren eller brugeren og eventuelt chaufføren er umiddelbart solidarisk ansvarlige over for skadelidte. Ved den lovpligtige forsikring skal selskabet altid betale, men kan senere søge regres. En frivillig ansvarsforsikring skal selskabet kun betale hvis skadevolder har krav på det ifølge policen.
- Lignende for den lovpligtige hundeforsikring.

##### 5.6.3 Skadevolder og skadelidtes skadeforsikrer

- Hvor skadevolder er ansvarlig for en skade, uanset at den er dækket af skadelidtes skadesforsikring, er skadevolderen og forsikringssselskabet solidarisk ansvarlige over for skadelidte.

#### 5.7 Hæftelsen for deltagerne i selskaber og andre fællesskaber

##### 5.7.1 Interessentskaber og partrederier

- Interessentskaber hæfter solidarisk og personligt. Partrederi hæfter personligt, men kun for deres andel i skibet.
- Fællesskab om driften fører forpligtelser med sig. Fx en ejendom der er opdelt i ejerlejligheder hæfter lejlighedsejerne for ejendommens gæld.

##### 5.7.2 Selskaber med begrænset ansvar

- Man hæfter kun for sit indskud.

##### 5.7.3 Kommanditselskaber

- Kommanditister hæfter personligt for selskabets gæld.

##### 5.7.4 Foreninger

- Gældshæftelsen afhænger af foreningens vedtægter.

#### 5.8 Arvingers ansvar

- Arvinger som har vedgået boets gæld, hæfter pro rate. Ellers hæfter de solidarisk.

#### 5.9 Ægtefællers ansvar

- HR hæfter for hver sin gæld. Dog ved fælleskøb og skat, »kvindens særlige behov« hæftes solidarisk.

### 6 Byrdefordelingen mellem solidarisk hæftende debitorer byrdes. Regres.

#### 6.1 Hvornår haves regres

##### 6.1.1 Grundlaget for regres

- Solidarisk hæftelse betyder kun, at debitorerne bærer risikoen for meddebitorernes betalingsevne, men i øvrigt fordeles gældsbyrden efter debitorernes interesse eller fordel i skyldforholdet, jf u. 1992.677v.

##### 6.1.2 Kreditors valgret

- Kreditor har fri valgret, medmindre har aftalt eller efter lovhjemmel har subsidiært forhold.

##### 6.1.3 Regresordninger

###### 6.1.3.1 Kaution

- Ved kaution har kautionisten fuld regres mod hoveddebitor. Hvis flere hæfter med parter, så er der delregres mod den eller de andre.

###### 6.1.3.2 Forsikring

- Forsikringssselskabet som dækker skadelidte træder i dennes sted for erstatning fra skadevolder.

##### 6.1.4 Principalansvaret, DL 3-19-2

- Der er principalansvar men dog ikke for en uagtsom arbejdstager.



### 6.1.5 Byrdefordeling

- Byrdefordelingen sker efter retsforholdet.

## 6.2 Gennemførelsen af byrdefordelingen

### 6.2.1 Regreskrav

- Den betalende debitor kan rette de regreskrav mod sin meddebitor, som er nødvendig for at byrden kan blive placeret, som den efter det indbyrdes retsforhold mellem debitorerne bør.
  - Et regreskrav forudsætter, at debitorerne virkelig er forpligtede til at betale kreditor.
  - Det kan derfor være nødvendigt for den, der afkræves en betaling, som han vil kræve helt eller delvis refunderet af andre ved regres, ved adcitation eller på anden måde at sikre sig, at den formentlige meddebitor har haft mulighed for at gøre sine indsigelser gældende.
- U.1984.995V A, der var direktør og hovedaktionær i byggeselskabet B, havde påtaget sig selvskyldnerkaution overfor kaufionsforsikringselskabet F for enhver aktuel og fremtidig forpligtelse, som B måtte få overfor F. Efter at B var gået konkurs, blev boet ved en voldgiftskendelse tilpligtet at betale en af B's kunder erstatning for mangler ved et byggeri. F betalte i henhold til en af B tegnet kaufionsforsikring beløbet og påstod herefter A som selvskyldnerkautionist dømt til at godtgøre dette. Såvel boet som F var for voldgiftssagen bekendt med, at A ikke anerkendte de påberåbte mangler, og boet havde ikke givet møde under voldgiftssagen eller indvarslet A eller F til denne. Da A, hvis han var blevet indvarslet under voldgiftssagen, havde haft mulighed for at øve indflydelse på dens udfald, fandtes F ikke at have haft pligt til at betale beløbet, og F - der før betalingen var bekendt med, at A ikke anerkendte afgørelsen - fandtes herefter ikke at kunne gøre regres mod A.

- En debitor kan i almindelighed først rejse regreskrav mod en anden debitor til fordeling af byrden, når han har betalt skylden. U1 ved konkurs, kan anmeldes i konkursboet som en betinget fordring, jf KL§39 og 147s2.
- Normalt bruges *brøkdelsregres*. Med søloven bruges *overskudsregres*.

### 6.2.2 Gennemførelsen af regreskrav

- Reglerne i GBL§ 2 finder i kraft af analogi også anvendelse i alle andre skyldforhold, hvor flere debitorer, der hæfter solidarisk, har indbyrdes regres, bla som udtrykt i GBL§ 61 om samkautionister.
- »Stk 2. Har en af dem betalt gælden, kan han afkræve hver enkelt af medskyldnerne hans del. Hvis en af medskyldnerne åbenbart ikke kan betale eller hans opholdssted er ubekendt, må de andre udrede hver sin del af, hvad han ikke har betalt. Det samme gælder, hvis han ikke har betalt sin del inden 14 dage, efter at krav herom er fremsat eller på betryggende måde afsendt til ham«
- Det er et pro rata regres, hvor den betalende debitor ikke stilles ringere end de andre i tilfælde at betalingsvanskeligheder hos en af debitorerne.

## 6.3 Subrogation ved en debtors indfrielse af kreditorsfordring

- En betalende debitor eller en anden, der indfried fordringen og derved uden en transport efter almindelige regler træder i kreditors sted, siges at have erhvervet kreditors fordring ved *subrogation*. Der gælder samme regel om subrogation som ved en overdragelse.
- Den indfriende, regresberettigede debitor indtræder (subrogerer) kun i kreditors krav, så langt hans regreskrav rækker. Den betalende debitor kan af sine meddebitorer kun kræve hvad disse efter debitorernes indbyrdes forhold skal betale.
- Den indfriende kreditor indestår ikke som en overdrager efter GBL§ 9 for, at den indfriende fordring virkelig består. Meddebitorer bevarer de indsigelser, som de havde over for kreditor, over for indfrieren.
- Kreditor kan ikke hindre subrogation uden at komme i fordringshavermora.

## 6.4 Interventionsbetaling

- Den, der indfried andenmands gæld, har i almindelighed regres mod debitor, selv om han ikke hæfter for fordringen (interventionsbetaling), og betaleren indtræder i så fald tillige i den de fortrins- og sikkerhedsrettigheder, som måtte være knyttet til fordringen, sml. KL§99s2.

# 7 Solidariske forpligtelsers indbyrdes afhængighed

## 7.1 Hvori består afhængigheden

- Ofte er en meddebitor ikke forpligtet hvis de andre meddebitorer mister deres forpligtelse.

## 7.2 Virkningen af at én af flere debitorer ikke er gyldigt forpligtet

### 7.2.1 Kautio

- Hoveddebitors forpligtelse består, selv om tilsagn fra tredjemand om at stille sikkerhed for opfyldelsen af forpligtelsen ved kautio eller pant viser sig ikke at blive opfyldt eller ikke at være gyldigt, U.1992.488V. Kreditors krav mod hoveddebitor forfalder i almindelighed straks til betaling, hvis den forudsatte sikkerhed ikke er tilstede.
  - Kautionisten kan ikke søge det erlagte tilbage fra kreditor, hvis han har indfriet kreditor vidende om, at hoveddebitor var umyndig, eller om andre omstændigheder, som medfører hovedforholdets ugyldighed.
- U.1968.352/2V Gårdejer G, der sammen med en anden gårdejer havde påtaget sig selvskyldnerkaution for en kassekredit, som to murersvende, hvoraf den ene var umyndig, havde fået bevilget i en sparekasse S til start af egen virksomhed, indfriede nogle år efter kaufionsforpligtelsen. G krævede senere beløbet tilbage fra S, idet han gjorde gældende, at kaufionsforpligtelsen havde været ugyldig på grund af den ene hovedskyldners umyndighed. Heri gaves der ikke G medhold bl. a. fordi G uden indsigelse havde indfriet kaufionsforpligtelsen, efter at han var blevet bekendt med umyndigheden.
- Det kan ske, at kautionistens byrde (risiko) viser sig at være tungere, end kautionisten kan have regnet med. Her må afgørelsen af, om den forpligtelse, kautionisten har påtaget sig, er

gyldig (virksom) eller ikke, ligeledes træffes efter almindelige grundsætninger om ugyldighed pga mangelfuldt beslutningsgrundlag (urigtige forudsætninger, vildfarelse).

- Check og Veksel, er anderledes, her hæfter en senere underskrift stadig selv om den tidligere ikke er gyldig.

### 7.2.2 Hæftelse på lige fod

- En meddebitors forpligtelse påvirkes i almindelighed ikke af, at en meddebitor ikke er forpligtet i skyldforholdet, hvor debitorerne hæfter på lige fod.
- U1 Hvis kreditor burde forstå at debitoren indtræden i skyldforholdet var betinget af den anden meddebitors indtræden, så kan enedebitors skyld nedsættes eller bortfalde.

## 7.3 Virkningen af at en meddebitors forpligtelse ophører

### 7.3.1 Kaution

- Bringes kreditors fordring til ophør ved fx modregning, falder alle debitors forpligtelser over for kreditor bort. Ved delvis ophør, sker delvis nedsættelse. Ved omstødelse i tilfælde af konkurs vækkes de til live igen, KL§80.

### 7.3.2 Hæftelse på lige fod

- Ved eftergivelse af gæld med flere samkautionister skal det vurderes hvad eftergivelsen angår.
- Ved *konfusion* nedsættes beløbet for alle meddebitorer.

### 7.3.3 Virkning af tvangsakkord

- En tvangsakkord omfatter alle almindelige fordringer mod debitor, også regreskrav mod ham fra meddebitorer, jf KL§158 og §190.
- Kravet mod en kautionist påvirkes ikke af, at hoveddebitor får tvangsakkord eller gældssanering, da der herved blot sker en konstatering af hoveddebitors manglende betalingsevne, jf KL§191 og 226s3.
- En frivillig akkord giver ikke kreditor fuld betalingsmulighed hos en kautionist.

## 7.4 Kreditors pligter over for kautionister ved skyldforholdets stiftelse og under dets beståen

### 7.4.1 Ved skyldforholdets stiftelse

- Kautionisten er ikke forpligtet i større omfang end han havde mulighed for at forudse. Men det påhviler ikke kreditor en undersøgelsespligt med hensyn til kautionisten i erhvervsforhold, måske i private forhold.

### 7.4.2 Under skyldforholdets beståen

- Dersom kautionistens risiko øges væsentligt ud over, hvad kautionisten kan antages at have regnet med ved kontraheringen, pga kreditors forsømmelighed med bevarelse eller sikring af kravet mod en meddebitor, nedsættes kautionistens hæftelse i det omfang, dette er nødvendigt for at undgå, at kreditors forsømmelighed kommer kautionisten til skade.
- En kautionist, der bliver opmærksom på, at kreditor ikke inddriver sin fordring, kan vælge selv at fyldestgøre kreditor og gøre regres mod hoveddebitor eller at opsigse kautionen og kræve fordringen betalt til sig jf DL1-23-15.

## 8 Dividenderetten i solidarisk hæftende debitors insolvente boer

### 8.1 Reglen om fuld divideret i konkurs og dens baggrund

- Kreditor har kun krav på dividende af den udækkede del af fordringen i boet.
- Er to eller flere debitorer samtidigt gået konkurs, kan kreditor anmelde hele sit krav i hver af debitorernes bo. Hvis kreditor har modtaget et afdrag på sit tilgodehavende fra en debitor bevarer han den fulde anmeldelsesret.
- Formålet med den fulde anmeldelsesret efter KL§ 47 er at styrke den solidariske hæftelse som middel til så vidt muligt at skaffe kreditor fuld fyldestgørelse og derved gøre det lettere at opná kreditor ved hjælp af solidarisk hæftelse mellem flere debitorer.